6
10-f
31 M

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
4 A
45

Ex Bibliotheca

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

E

F

S. R

Bi

So

PE

I

ſtæ

pius

tur i

EMINENTISSIMO
PRINCIPI
FRANCISCO
CARD.
BARBERINO
S. R. E. VICECANCELLARIO.

Bibl. Sec. Coll. Rom. Soc. Iesu

PETRVS ANTONIVS
Facciottus. F.

PErcommodè accidit, Emin.^me Princeps, vt P. Ioannis Baptiſtæ Ferrarij orationes, ſæpius editæ, rurſus repoſcantur in lucem. Hanc ego iis

 opti-

optimam quæſiturus, ad purpuratam benignitatem iſtam propiore iam cultu nuncupationis accedo, qui decora iam pridem tua tacitus, ac tanquam è longinquo venerabar. Et ſanè debent hæ quoque natu maiores tuo nomine præfulgere, ne nupero authoris eiuſdem floreo volumini ſplendidam inuideant felicitatem. Illud extremo loco mihi feliciſſimum oro, vt in anguſto libello maximam legas obſeruantiam erga te meam. Vale.

M V.

MVTIVS VITELLESCVS
Societatis IESV Præpoſitus
Generalis.

CVm Orationes P. Ioannis Baptiſtæ Ferrarij Societatis noſtræ, tres eiuſdem Societatis Theologi, quibus id commiſſum fuit, recognouerint & in lucem edi poſſe probauerint, facultatem concedimus, vt typis mandentur, ſi ita Reuerendiſſimo D. Viceſgerenti, & Reuerendiſſimo P. Magiſtro Sacri Palatij videbitur. In quorum fidem has litteras, manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ 25. Decemb. 1634.

Mutius Vitelleſcus.

Reimptimatur, *ſi videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.*

A. Torniellus Viceſgerens.

E*go Gherardus Saracenus Orationes Adm. R. P. Ioannis Baptiſtæ Ferrarij, iuſſu Reuerendiſsimi P. Sacri Palatij Magiſtri, accuratiſsimè legi. Illas verò non modò Chriſtianæ fidei, morumq́; integritati abſonas non inueni: ſed congenitum ſtyli hactenus illibati candorem frequentiſsimis multiplicis eruditionis luminibus cum feliciter aſſequantur, ſum quammaximè admiratus. Quamobrem publicam ſibi lucem ſuo iure expoſcere mihi videntur, tanquam reipublicæ litterariæ magnum aliquid decoris ſplendoriſq́; mox allaturæ: dignæ prorſus, quæ aculeata ſuarum ſententiarum ſuauitate Apum ſæculo, ad eximiam doctrinæ gloriam floreſcenti ac verè mellito blandiantur. Romæ X. Kal. Iun. 1627.*

Ego Gherardus Saracenus.

O*Rationes Adm. R. P. Ioannis Baptiſtæ Ferrarij, quæ inſcribuntur, Lilium inter ſpinas, Domus Peregrina, & Adultæ virtutis adoleſcens, diligenter perlegi de mandato Reuerendiſsimi Patris Magiſtri Sacri Palatij, & digniſsimas eſſe cenſeo, vt in lucem edantur.*

Iulius Roſpiglioſius.

Reimprimatur. Fr. Nicolaus Riccardius Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter, Ord. Præd.

ORA-

ORATIONVM SYLLABVS.

I. Virgo tota pulchra: *ſiue*, De incontaminato B. Virginis conceptu. fol. 1
II. Lilium inter ſpinas: *ſiue*, De incontaminato B. Virginis conceptu. 10
III. Cæleſtis ad Virginem legatio: *ſiue*, De B. Virgine ab Angelo ſalutata. 15
IV. Domus peregrina: *ſiue*, De Lauretana B. Virginis domo. 19
V. Virgo in mõtibus demiſſior: *ſiue*, De B. Virgine Eliſabetham inuiſente. 28
VI. Natalitia Solis æterni nox: *ſiue*, De Chriſto naſcente. 32
VII. Rachel plorans filios ſuos: *ſiue*, De SS. Pueris Innocentibus. 37
VIII. Morientis Dei prodigiũ: *ſiue*, De confuſo rerum ordine

in Chriſti cruciatibus. 46
IX. Pontifex dolorum: *ſiue*, De Chriſti Pontificali habitu è ſupplicij ſordibus. 53
X. Parricidium: *ſiue*, De Chriſti parentis optimi cæde. 59
XI. Pro ſanguine lacrymæ: *ſiue*, De cruenta Chriſti nece, lacrymis proſequenda. 61
XII. Supra ſtellas euecta nubes: *ſiue*, De Chriſto in cælum aſcendente. 64
XIII. In igne, ac Spiritu Dominus: *ſiue*, De S. Spiritus aduentu. 68
XIV. Diuini Amoris æſtas: *ſiue*, De S. Spiritus aduentu. 74
XV. Beatum incendium: *ſiue*, De S. Spiritus aduentu. 77
XVI. Cælo donata terræ ſidera: *ſiue*, De die Sanctis omnibus ſacro. 82
XVII. Puer magnus coram Domino: *ſiue*, De S. Ioannis Baptiſtæ natali die. 87
XVIII. Infantis Dei corona: *ſiue*, De S. Ste-

S. Stephano Protomart. 91
XIX. Sol alter : *ſiue*, De S. Thoma Aquinate. 94
XX. Virgo vulnerata charitate : *ſiue*, De S. Catharina Senenſi. 102
XXI. Pia nobilitas: *ſiue*, De S. Franciſca Romana. 105
XXII. Matrona Romana, adeoq. cæleſtis : *ſiue*, De S. Franciſca Romana. 110
XXIII. Ex milite Imperator: *ſiue*, De S. Ignatio Loyola. 114
XXIV. Heroicæ charitatis Indicæ expeditio: *ſiue*, De S. Franciſco Xauerio. 124
XXV. Vir linguarum omnium: *ſiue*, De S. Franc. Xauerio. 134
XXVI. Coronatus coronæ contemptor : *ſiue*, De B. Aloyſio Gonzaga. 140
XXVII. Ex fuga victor: *ſiue*, De B. Stanislao Koſtka. 146
XXVIII. Adultæ virtutis adoleſcens : *ſiue*, De Ioanne Berchmanno. 152

XXIX. Synodus Tiburtina : *ſiue*, De conſultationis bono. 166
XXX. Hebraicæ linguæ ſuauitas: *ſiue*, De litteris Hebraicis à falſa criminatione vindicatis. 171
XXXI. Hebraicæ Muſæ: *ſiue*, De diſciplinarum omnium Hebraica origine. 180
XXXII. Hebraicæ litteraturæ ſecuritas: *ſiue*, De arguto dicendi genere vſurpando. 186
XXXIII. Stylus Hebraicus: *ſiue*, In hoſtes breuitatis. 196
XXXIV. Ætas florea: *ſiue*, De toto anno cultis floribus vernante. 208
XXXV. Roſa ſepulcralis: *ſiue*, In funere Alexandri Card. Vrſini. 220
XXXVI. Laurea cupreſſina: *ſiue*, In funere Bernardini Stephonij. 234
XXXVII. Et ſibi, & alijs Æſculapius: *ſiue*, In funere Marſilij Cagnati. 237

VIR-

VIRGO TOTA PVLCHRA

Si[...]

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO.EMANUELE

De incontaminato B. Virginis conceptu.

ORATIO I.

EN tandem aliquando, Auditores, quam vl-la ſine labe pulcher-rimam, hoc eſt, di-gnam ſe matrem fer-tili præpotens mente genuit ſibi Deus, ſte-rili filiam vtero anus Anna concepit. Quanquam ego veriùs anum hanc prodigioſè fertilem dixerim, quicquid vſpiam pulchri eſt, in vna puel-la parituram. Prægeſtit animus nunquam antea viſæ, adhuc latentis pulchritudinis florem ſagaci viſu præli-

bare. Expeditus, opinor, acceſſus erit: noſtrate enim in horto inuſitata floret pulchritudo. Iucundus etiam, viſo flore, fructus exiſtet voluptatis: florem enim maternæ in ſinu ſtirpis hærentem intueri iucundiſſimum eſt. Agite igitur, Auditores, Annæ parentis in vtero, ſacro tanquam in hortulo, effloreſcentem, diuini ſapientia ſponſi ad miraculum vſque elaboratam, auguſtiſſimæ ſponſæ formoſitatem mecum intuemini. Atque vt iucundiùs intueamur; ſponſæ opificem ſuæ, inter opus canentem ſponſum: neque opere ſolùm, ſed cantu etiam ſingula venuſtatis decora perquàm venuſtè exprimentem audiamus. Ergo canori panegyrici caput eſt, quod in pulcherrimi ſtructura

Cant. 7. corporis eminet, capitis decus: *Caput tuum*, inquit, *ſicut Carmelus*. Vt enim ſublimi faſtigio ille cælo, quàm terris, propior, indigenis montibus ſupereminet: ſic tu fœminarum formoſiſſiſima humanæ maieſtatis modum decora proceritate excellis, ac toto vertice ſupra es. Nec tot idem præterea natiuis arbuſculis floſculisq. coronatur; quot ipſa virtutum ornamentis viges, formæ laudibus flores. (Potuit in te ſanè liberalior cum virtute forma floreſcere, in qua veteris culpæ

ſpinæ

ſpinæ tribuliqueꝫ propagatum in omnes poſteros bonæ ſementis exitium, locum non habuerint. Vt mirandum nemini ſit, ſi communem hominum ſtaturam auguſta magnitudine excedat, quæ ſeruile ſceleris hæreditarij iugum non ſubierit. Quidni autem à terris in cælum excreſceret cælo dignior, quàm terris, pulchritudo? At ecce proceræ pulchritudinis regius vertex colore rutilo capillatur. Enimuero verè canitur, *Coma capitis tui, ſicut purpura Regis vincta canalibus*. Cant. 7. Regalem facilè purpuram æmuletur coma, quam non antiquæ labis origine ſordida deriuatus, deprauatæ naturæ turpis fucus infecit: ſed ingenuum diuini Amoris pigmentum præſentiſſimo illapſu colorauit. Nunc benè ſperare mortales miſeri iubemur. Noſtra iam præda fiet Deus. Purpureus illum crinis regijs nodis implicabit. Auditisne? Opifex fatetur ipſe vim crinis huius: *Vulneraſti cor meum*, inquit, *ſoror mea ſponſa in vno crine colli tui*. Cant. 4. Si vel vnus molliſſimus capillus aculeum habuit ad vulnerandum: cur non omnes rete contexant ad capiendum nobis Deum? nullo enim negotio capitur vulneratus. Ite nunc, & Megarenſis Niſi cæſariem ad breuis Imperij ſuperſtitionem falſa pur- Ouid. 8. Metam.

pura

pura fucate canora mendacia poëtarum. Sine fuco & fallacijs tandem purpurat crinis, cuius regalis color cæli terrarumq. Reginam, æuo ſempiterno regnaturam,declarauit. Iam verò noſtros in ſe oculos conuertit inſolitus oculorum nitor. Ita enim
Cant. 7. perſpicui *oculi tui, ſicut piſcinæ in Heſebon.* Tanti eſt è naturæ fontibus natiuæ limum labis non trahere; vt vel in oculis, liquido purior ſtagno, illimis transluceat integritas. Par erat pręterea, pellucidos oculos, hoc etiam ſupinas aquas imitatos, non aliò, quàm in cælum, eſſe conuerſos: vt parem ſibi, ſuoq. dignam obtutu, ſtellarum illuſtrem pulchritudinem intuerentur. Pergite formoſiſſimi oculi; pergite cælum contueri. Auguror enim vos, gemella terrarum ſidera, ſiderum Imperatori nitida nictatione nutuq. ſuaſura, ſtellas vt omnes cæli vobis poſthabeat: vt Sol ille ſempiternus, veſtram præproperus ad lucem, verno tempore autumnet in Virgine. Nunc ex oculis ad genas, hoc eſt, è ſideribus & fontibus ad flores ille nos appoſitè cantus vocat,
Cant. 4. *Sicut flos mali punici, ita genæ tuæ.* Nam gemini ſideris almæ luci apricæ, gemini fontis rore puro irriguæ, quonam alio pulchriùs vernantes genæ, quàm

quàm regiam coronam præferente, mali punici flore purpuraſcerent? Regium ego florem, tuum, diuina Virguncula, pudorem ſingularem ſanè dixerim, qui ſuamet purpura meritò coronatur ac regnat inter cæteros: quòd non priuatæ ſolùm inquinamenta vitæ, ſed toti etiam poſteritati communem paterni facinoris maculam inaudito antea miraculo erubuerit ac fugerit. Sed non ridet minùs in labris, quàm floreat in genis, ingenuus rubor: *Sicut enim vitta coccinea, labia tua.* O labella, pudoris amorisq. vittæ ſuauiter tenaces! ſeu vos pudor aſtringat, vt parcè verba laxetis: ſeu vos amor relaxet, vt incomprehenſibile Verbum indiſſolubili nodo aſtringatis. Aſtringere facilè poterit cuiuslibet nexu criminis ſemper ſoluta. Deus ipſe decorum ſibi ducet eius eſſe captiuum, quæ in communi hæreditariæ culpæ captiuitate ſola libera ſit. Rideat iam, quas olim demirabatur, Gallici Herculis commentitias vires, catenatos auribus populos erudito trahentis ore, temere credula mortalitas. Hercule fortior Virgo breui, ſed amabili, verborum ambitu, tanquam vitta coccinea, non hominum cœtum aliquem, ſed ipſum detrahet cælo Deum. Parce Cant. 4.

ce

ce igitur, parce vetus fabula Deos Deaſq. omnes aurea de catena ſuſpendere, qua deligatum Iouem irrito conatu cælo deripere laborent. Virgineus labor eſt, iſq. perleuis, tenui Deum vitta vincire, vinctumq. deducere. Venies breui captiuus Virginis, venies maxime Imperator: in breue corpuſculum temet contrahes ad amplexum: purpurea labia, tua vincula, oſculaberis. Tunc ſanè delibata ſuauitas in carmen illud ſuauiſ-
Cant.4. ſimum eliquabitur, *Fauus diſtillans labia tua, ſponſa: mel & lac ſub lingua tua.* Nimirum lacte mihi non modò ex vbere, verùm etiam ex ore ſcatet, ſuauiſſimo fœta candore, materna virginitas. Cæterùm, ſi purpureis labra illecebris deuincient ad oſcula, quibus colli nitores nodis Deum pertrahent ad amplexus? Aureis, equidem dixerim. Deus ipſe mihi concinit:
Cant.1. *Collum tuum*, inquit, *ſicut monilia*. E monili hoc pretioſiſſimo, cuius aurum obryzum ſordis natiuæ deſpumandam ſcoriam non habuit, quænam gemma penderet aptior, quàm complexu illigatus arctiſſimo, infans Deus? At vos mammæ ſororiantes vt exporrectis liberaliter papillis veſtrum ad nectar Numen inuitatis! Erit illa dies, aut veriùs illa nox nouo

Sole

Sole illuſtris erit, quæ ſuarum vbertate deliciarum beatiſſimum, tuorum inhiare vberum ſuauitati Deum videbit. Audiet etiam identidem à populo maximo tenerum id carmen lallari, *Vbera tua, ſicut botri vineæ*: cum à Cant. 7. communi fæce puro meroq. matris liquore ebriolus næniolam ſibi balbutiet dormituro. Perplacet interim gemina vos vbera hinnulis capreæ gemellis comparari, *qui paſcuntur in* Cant. 4. *lilijs*. Paſcite circa virginei cordis li- & 7. lietum bellulæ damæ, geminæ mammæ: ſugite puros caſti ſanguinis ſuccos, quos in lacteos rores lactenti Deo conuertatis; virginalis enim ſanguis candore amico facillimè lacteſcet. Hanc præterea laudem cum hinnulis mamillæ amabiliter geminatis, quòd oculos fugitis hominum: vni vos decet cicures eſſe ac tractabiles Deo, quæ humanum longè aſpectum cauto pudore declinatis. Vultiſne iam fœcundæ pulchritudinis florem ſuo cum fructu intueri? Quidni velitis? *Venter tuus, ſicut aceruus tritici, vallatus lilijs*. Admiramini inſolitum Cant. 7. virginitatis decus, vt incorrupta & frugifera ſit? Ego verò potiùs admirer, ibi triticum poſſe exiſtere, vbi

Infelix lolium, & ſteriles dominantur Virgil.
auenæ; eclog. 5.

quàm

quàm vbi virginali lilia vallo à primigeniæ noxæ ſenticeto liberum & vacuum ſpatium relinquunt fœcunditati. Prodigio ſimile exiſtimatis, diuinum virginitatis fructum inermis lilieti innocenti ſepe poſſe vallari? Ego verò aio, ita virginalis lilij candorem aculeatum eſſe, vt verenda ſpecie ſtatim oculos feriat, animos percellat, abſterreat manus. O nobis in ſumma bonorum omnium caritate ſalutaris frugis opportunè fertilem virginitatem! Illo illo electorum frumento enutrita & ſaginata mortalitas ad felicitatis immortalitatem adoleſcet. At bene habet: ad calcem operis ventum iam eſt: ſupremam formoſis pedibus manum impoſuit Artifex: cum ipſo libet Artifice plaudere, *Quàm pulchri ſunt greſſus tui in calceamentis, filia Principis!* Inſtar omnium prior ille greſſus eſto, quo cum cæteræ imbecillitas infantiæ per auiti lubricum cœnum criminis non ſine prolapſione reptet ad vitam, tu diuinæ opis aureo integumento calceatum pedem incontaminatum promouiſti ad ſanctitatem. Vt vnus ille & princeps, ſincerę plenus maieſtatis, inceſſus non è noſtratibus te fœminis aliquam, priùs captiuam, quàm libertam; ſed liberam præpotentis filiam

Zach. 9. (margin, beside "lem virginitatem")
Cant. 7. (margin, beside "dere, Quàm pulchri")

filiam Principis arguat, vnamq́. omnium Principem fœminarum. Et miramur, ſi, cui diuina contulit ornamenta,

Formamq́ dedit, qua fœmina naſci Ouid. Metam. 10.
Nulla poteſt;

gloriabundus adeo prædicat Deus ipſe opifex,

operiſq́ ſui concepit amorem,

nouoq́. amoris miraculo eandem ſibi filiam, parentem, & ſponſam delegit; vt, quo pluribus poſſet nominibus, opere formoſiſſimo delectaretur? Nos quoque in amorem tui rapis, Virgo pulcherrima: nobis ex iſtis materni ergaſtuli tenebris affulges illuſtriſſima, tuiq́. ſincerum conceptum luce retegis tua: te nobis Parentem, Patronam, Reginam, vt multis nominibus quàm chariſſimi tibi ſimus, nuncupamus: tua tibi ſingularia decora gratulamur: &, quando vnus, qui tam bellè te decorauit, gratulari pro dignitate tibi ſponſus poteſt, tuis victi meritis, mirabundi obmuteſcimus.

LILIVM INTER SPINAS

Siue

De incontaminato B. Virginis conceptu.

ORATIO II.

QVID hoc miraculi eſt, quod oculos animumq. noua prorſus amœnitate delectat? Cæterorum pulchritudo mortalium in primo vitæ membrorumq. rudimento rudis eſt atque indigeſta: cum adoleſcente poſtmodum ætate paulatim diſpoſitis perfectiſq. lineamentis, amabilem Naturæ picturam explicat. Sed Virginis maximæ hodie floret, vel in ipſo conceptu perfecta, formoſitas; adeoq. fulget, vt inuolucro ma-

materni vteri opacata transluceat. Nec ego tamen læta iſta prodigia in ſumma miraculorum copia admiror: illud potiùs planè ſingulare ac diuinum rapit me in admirationem amoremq. ſui; cum ſcilicet forma inter mortales nulla ſine alicuius næuo deformitatis ſincera conſpiciatur, vnam hanc Virginem concipi ſine labe vlla pulcherrimam. Dabitis igitur veniam, ſapientiſſimi Auditores, vt, quamuis infans orator, formoſiſſimæ Virgini, quam vnam caſtè depereo, inuſitatam gratuler felicitatem. Illa quoque, vt ſpero, è materno ſinu plaudet puerili orationi meæ; quòd, beneuolentiam conciliante ætatis ſimilitudine, puella eſt. Equidem & mihi gratulor, quòd habeo gratulationis hodiernæ ducem optimum, Virginalis pulchritudinis præconem & præcentorem Deum. Quare ardui dignitatem argumenti, vt opinor, dicendo aſſequar puer, qui Deum ſequor. O te ſincerè formoſam, Virgo, quæ mortales inter, dum hieme conciperis, mirè vernas, *ſicut lilium inter ſpinas*. Sic prorſus eſt. Vna præ cæteris hominibus lilium es; quia eximio, citra communem, infectaq. ab origine communicatam alijs maculam, candore præſtas, atque in te ſponte Cant. 2.

ca-

captiuos oculos animosq.conuertis. Cæteri autem homines præ te ſpinæ ſunt; quòd à ſpinoſa paterni ſceleris radice horridum ac nocentem aculeum traxerunt. Quin etiam iure tu quidem cum pulcherrimo florum lilio compararis, cuius incontaminatum candórem ſimili conceptu repræſentas. Vt enim illud radice inſigniter candida niueo flori proludit; ſic planè tu antequam moribus palam floreas integerrimis,hæreditariæ maculæ immuni vitæ primordio præmaturè candicas. Albus color,præcipuè decorus Deo in ſacris veſtibus, quippe qui Numen diuinum, ſe ipſo pulcherrimum, ac nullius aduentitij decoris indigum, olim adumbraret, te quoque,diuina Mater,maximè decuit, cum vitam inchoares;ne Deum ipſum ambituræ pars prima ſorderet. Albos Deorum filios, limpido colore felicitatem ſignificante, prædicarit Plato. Iuſtiùs ego tuum tibi, puella in publico malo feliciſſima, natiuæ neſcium nigritudinis,lætor alborem. Iam enimuero pura ex origine interpretor florem tuum. Cum florida lilij formoſitate certabit fœcunda Virginitas:nec tam pulchrè illud è candido foliorum ſinu exerit aureos apices, formæ præſtantiam coronantes; quàm

Cicer. de legib. l. 2.

De Rep. l. 5.

quàm tu decenter è Virginali profeſeres vtero corporatum Deum, candoris tui aurum coronarium. Cætera, ſimiles, ſtatura non diſcrepatis. Vt nulli florum, ſic nulli hominum excelſitas maior; quòd auiti criminis, in poſteros transfuſi, ſordibus intacta ſupereminet. O igitur inter miſerè propagatas prioris flagitij ſpinas vnicè innocens flos! ò tota lilium! Tibi meritò Filij tui diuina vox longè poſthabuit Regum opulentiſſimi Salomonis glorioſum operimentum, nempe auream chlamydem, candida liliorum textura florentem: quia pretioſum in illa metallum pallido nitore radiauit; tibi verò ſui ſimilem, nulla ſcilicet vnquam inquinatam deformitate, pulchritudinem lucis æternæ candor afflauit. Iſta, vt candidè fatear, mihi me rapit, totumq́. ſibi mancipat candida pulchritudo. Iſta in hac eloquentiæ palæſtra piè fecit audacem ad gratulandum infantiam orationis meæ. O mihi per te liceat, Virgo ſpecioſiſſima, tuum tibi decus illibati candoris ſimilitudine, quàm teneræ vocis officio, pulchriùs gratulari! Ah ne me inſidioſæ voluptatis hamatæ ſpinæ compungant & conuulnerent, vnde lilium conſcio pudore infeliciter erubeſcat in roſam!

Matth. 6.

Io. Pineda de rebus Salomon. l. 6. c. 5.

Feli-

Felicium ego ſpinarum, puro Filij tui ſanguine rorantium, Societatem præopto, quarum roſa eſt lilium virginale. O ego ſeuero & ſalubriter intractabili modeſtiæ ſpineto ipſos oculorum audaces arceam contactus! Hæc denique meorum ſumma votorum eſt, Virgo candidiſſima, vt ex lilij tui fructuoſo cultu ſemper ſim tibi dilecto candore pulcherrimus.

CÆLESTIS AD VIRGINEM LEGATIO

Siue

De B. Virgine ab Angelo ſalutata.

ORATIO III.

BENE eſt, beatè eſt, A. Cæleſtis orator hominum cauſam feliciter perorauit ad Virginem. Perorata felicitas in vtero virginali fœcundo compendio cōcluditur. Poſt feliciſſimam perorationem quid orationi ſuperſit meæ, niſi vt recentia gaudia iucunda commemoratione congeminet? Agite igitur, accipite. Ad terras præmittitur iuuenili ſub imagine diuini conceptus è cælo nuntius: decuit enim mox illapſuram profuſæ Diuinitatis pluuiam, pulcherrimam in ſpeciem

colorata Iride prænuntiari. Ambitioſè crediderim humano vultu præiſſe Angelum, vt, quà liceret, corporandum imitaretur Deum. At quò deuius humilisq.deuolas Gabriel? Magna legatio magnarum vrbium aulis, non excipienda Nazaræis videtur anguſtijs. Sed anguſtum Cælitibus eſt, quicquid terrenũ eſt. Quid enim vel maximæ vrbes præ cælo videantur, niſi maculæ quædam, his magnæ ſolùm, qui cælum neſciunt? Anguſtiores pręterea oppidulis erãt ampliſſimæ gentium exterarum vrbes, quas Deorum ſacrilega turba, quas vitiorum fœda colluuies oppleuerat. Quòd ſi Nazareth floridum nomen, vi vocis amabili florem redolet; quo quæſo tempeſtiuiùs in loco flos campi nouellus concipi potuerit, quàm vbi loci nomen ipſum floreret? Neque tamen Nazareth nomen aut pulchriùs floruerit vnquam, aut florem ſuauiùs oluerit, quàm cum concluſo Virginis in hortulo vere primo conceptus virginei ſanguinis flore vernat Deus. Nunc enimuero,

Nunc ver purpureum, nunc formoſiſſimus annus;

cum diuina formoſitas genitabili sãguine corporata floridè purpuraſcit. Quod igitur præſtantiſſimorum nemo

mo pictorum poſſit, vna poteſt Virgo virgineo materni ſanguinis minio Deum hominibus ad viuum colorare. Nunc tandem quærenti,

Quibus in terris inſcripti nomina Regum Virgil. eclog. 3.

Naſcantur flores,

Nazaræum habeo florem oſtendere, cui poſtmodum in Caluariæ aprica translato regium genus, naturalisq. Diuinitas Regis meritò nomen inſcribet. Cæterùm in florei nominis vrbe Virgo reperitur: par erat nimirum in florentiſſimo loco candidum florem non deſiderari. Ad Virginem diuertit è cælo cæleſtis hoſpes: Cælitibus enim, ac virginibus hoſpitalis amicitiæ candidam teſſeram dedit incontaminatæ ſimilis candor integritatis. Quanquam cæleſti hoſpiti patrium cælum videri potuit hoſpitium illud, in quo lacteam virginalis pudicitiæ viam, candore notabilem ipſo, illabēti mox peruiam Deo, nactus eſſet. Virgini demum ſalutem venerabūdus impertit Angelus. Impertit autem? imò fœneratur: verbis enim impertita ſalus fœcundo Virginis prodigio reddenda eſt cum fœnore corporata. Verùm ad honorificam ſalutãtis vocem turbatur pudibunda Virgo. O quàm decens tur-

bata virginitas, dum ſuffuſo pudore coloratur in roſas! O pudorem, candidæ matris rubicundum filium! O fertiliſſimam florum Nazareth, quæ roſas liberaliter producis, & in hortulis, & in genis! Ne metue virginitati, ne metue paritura Virgo. Si fructus indoles flos eſt: quæ tam bellè illibato flores pudore, illibata paries. Flos ille virgineus virginei ſpecimen partus eſt. Auguror. Deum dabis in lucem: neque enim alium peregrinus in terris, ac planè cæleſtis pudoris flos, præter diuinum fructum pollicetur. Igitur, dum ineunte vere Virgo purpureo pudibunda flore ſuauiſſimè vernat, veriùs è Virgine, quàm ex Arietis vel Tauri aſtro florida veris amœnitas inchoabitur. Tu verò age annue cæli terrarumq. votis: induere Deo in fructum Virgo florentiſſima: fructuoſum enim nobis in ipſo pudoris tui roſeo vere autumnum repræſentabis. Ita in prærogatiua duplici ſingularis purpureum verecundo vultu ver, ſalutarem fœcundo vtero autumnitatem præferes. Annue. O quantùm potui, dices, annuendo! cùm tuos ad nutus verno ſub ſidere videbis properaſſe Solem ad Virginem. Annue. O quàm dulce, dices, annuiſſe! cùm tuis pen-

dulo è papillis Amori inſtillatum lac mellita per oſcula vbertim repetes blandiſſimo cum fœnore ſuauitatis. Sed ecce tandem annuit pudentiſſima Virgo. Hactenus noſtra gaudia intueri, hactenus profari licuit. Nunc prodigum lucis Numen arcana miracula illuſtri caligine obumbrat: ad nitidiſſimam vmbrã conniuendum eſt. Nunc infans in vtero Sapientia obmuteſcit: muta Sapientia ſilendũ eſt.

DOMVS PEREGRINA

Siue

De Lauretana B. Virginis Domo.

ORATIO IV.

TE video tandem, te veneror, anguſta quidem, ſed auguſta Domus; capacibus anguſtijs omnium gentium perfugium, hoſpitiſq. Dei terreſtre cælum.

Iure mortalitas vniuerſa longinquis aſſiduisq. peregrinationibus, te veneratura, confluit; quando, tuus vt eſſet inquilinus, è cæli Regia Deus ipſe peregrinatus eſt. Tu quoque, vt homines tuo ad peregrinandum inuitares exemplo, immenſos terrarum marisq. tractus mirabiliter peregrina tranſmiſiſti: at quo vehiculo, quo remigio? alato nempe Cælitum miniſterio, vt ad nos planè volucris properares. Inſediſti tu quidem primò, Italiæ aduerſum, Dalmatiæ collem; non tamen vt moras necteres, ſed vt eandem Italiam in tui deſiderium interiectis Adriaticis aquis accenderes: vt edita velut è ſpecula ſedem aptiſſimam eligeres: vt ex alto pronior incitatiorque, amoris nimirum pondere, ad amata littora deſcenderes. O quàm vellet placidè ſubſtratum prętereunti mare mera fieri mora, omnibusq. te remoris retinere; vt noſtratibus in vndis conſiſteres inſula nimiùm fortunata. Sed erratico domicilio ſtatuendo ſtabile conuenit elementum: neque iam profugus Achates aliquis, ſed melior hoſpes, diuina Mater, ſi non voce, at benefico aduentu conclamat Italiam. Senſere venientis domicilij ſanctitatem proximi nemoris rudes alioqui rigidæq.

dæq. arbores, atque in obſequium & venerationem flexiles, versùs mare inclinarunt ſeſe: totoque trunco pronæ, quoad vita manſit, perſtitere. Dixiſſes, mirandum non eſſe ipſas fuiſſe commotas admirabundas arbores, cum Domus ambularet: piguiſſe præterea in cælum rectas aſpicere, cum ſtellifero cælo auguſtius domicilium aſpexiſſent: è re ſua feciſſe, cum ad orientis diuini Solis cubile, profectò vitale, ſeſe aduerterunt: præmonſtraſſe demum conſequentium ſæculorum hominibus quanto pietatis ſenſu motura mentes humanas, & mollitura ſit habitata Deo Ædicula, quæ nemorum truncos & robora inflexiſſet. Igitur in ſiluis primùm, nec immeritò, quippe obſequioſo illo arborum nutu inuitata, conſediſti. Nox erat intempeſta, cum luce meridiana præradiaſti, & peculiarem in tenebris diem facilè circunfudiſti Solis Regia, cuius vmbra eſt fulgor. Teſtor paſtores illos feliciſſimos, quibus per noctem excubantibus affulſiſti. Vetus enimuero hæc eſt, atque ab incunabulis vſque naſcentis Dei propagata paſtorum felicitas, vt obortam noctu diuinam ad lucem ſint præ cæteris oculati. Adeo ijs, qui rebus inuigilant ſuis, ante

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

diem illuceſcit. Captata ſiluarum vmbra tandiu placuit, dum innocens fuit: poſtmodum verò ſicariorum ſcelere peregrinanti religioni grauis Ædem ipſam religioſiſſimam aliò peregrinari coëgit. Fratrum duorum villa, peramœno in colle poſita, fraterno fœdere Deum & hominem ſocianti Domicilio congruenter arriſit: vt, quod olim cæleſti ſponſo, in ſuburbano natalitio ſtabulo iucundè ruſticanti Domina cecinit, hoc etiam Domus re ipſa, Echo nempe non inani, concinuiſſe videatur, *Commoremur in villis*. At breuem permiſit
Cant.7.
moram fratrum concordia mox de more diſcors, & à Deiparæ liberalitate opes animumq. ſumens auaritia. E crudelibus priuati ſoli hoſpitijs fugitiuæ quæ ſupererat occupanda ſedes, niſi publica via? quam non eſſe deſerendam Pythagoræ breui præcepto meliùs per tot annos diuturna ſtabiliq. mora oſtendiſti. Tunc enimuero peregrinationis tuæ teſtis ſibi fuit ora Piceni, cum te vidit, ſuo in ſolo ter intra annum mutata ſede, tandem in via conſtitiſſe, vt peregrini ſolent. O viam planè regiam, omnibusque, qui tutò feliciterq. in huius vitæ ambiguo biuio peregrinari volunt, perſequendam; quip-

quippe quæ rectà ducit, ſicut ad mare, ſic ad Mariam, nempe ad portum aditumq́ felicitatis. Bene habet. Cōſtabilita ſede, cælum non ſemel affuſa inſolita luce arriſit: nam cæli riſus lux eſt. Quis ſcit, an etiam ſidera, ſuis olim ſtellati lacunaris imaginibus piè inuida, cælo refigi voluiſſe, prono illo & prodigo fulgore ſignificarint, vt auguſtiori loco infigerentur; vtque non Dominam modò, verùm etiam Domum coronarent: denique vt illuſtre lychnorum obſequium repræſentarent. Decet enim in Æde Solis aſtra lucere pro lychnis. Sed age iam, liberaliùs affulgente cælo, admirandam Ædem attentiùs perluſtremus. Tota Domus cella eſt non ita magna, quadrangula, & oblonga, è vulgari laterculo ad humile faſtigium excitata. Equidem architectum fuiſſe Amorem non dubitauerim: adeo ad parentis, hoc eſt, ad paupertatis libellā reſpondet ædificium. Lateres illos ignibus, opinor, ſuis exeoxit Amor: adeo vix ingreſſos hoſpites ad amandum loci Dominum Dominamque, quamuis frigidi, accendunt. O quàm pulchrè candicant, quamuis fumo æuoq. infuſcati parietes, quippe quibus candorem ſuum ipſa Virginitas illeuit.

Auri gemmarumq. ac pretioſæ veſtis immenſus theſaurus pretium non addit, ſed accipit à paupere tecto, quod non fabuloſo Midæ, ſed efficaci Numinis contactu quibuſuis euaſit opibus longè pretioſius. Quanquam huius theſaurariæ latebræ aurum & gemmæ mihi ſcoria ſordesq. ſunt præ abdita hìc olim Diuinitate. Hìc ſanè decenter habitaſſe Deum intelligas, vbi contubernalis inueniri potuit fœcunda Virginitas. Hìc, ſi vnquam aliàs in orbe terrarum, diuina luſit Sapientia; dum ſempiterna temporis curſum inijt: dum infinito ſenio venerabilis, amore didicit iuueneſcere: dum maximè latuit, cum in triuiali Domicilio mortalibus obuia & præſentiſſima eſſet. Quæ ianuam olim ſimplicem, nunc triplicem opportunè pandit cella in ſacellum conuerſa, liberaliùs & admittendis precibus, & beneficijs profundendis. Vna, eaque modica, in anteriore pariete ſatis ſuperq. patet feneſtra, non tam quia paruæ congruit cellæ, quàm quia vulgari Sole clariorem Luciferum, Solis arcani nuntium, admiſiſſe dicitur. Et nunc eo ſitu eſt, vt per æquinoctium vtrunque Sol occidens lucem affundat; ſiue quòd illuſtrem ſalutationem cæleſtium

ſtium ſiderum pulcherrimum continuare debuit: ſiue quòd præ cæleſti iuuene, olim hoſpite ſplendidiſſimo, Sol ipſe, veſpertinus ſalutator, obſcuriorem ſe Heſperum profitetur: ſiue etiam quòd lucis tributo à vitali Domicilio nitidiorem vitam in occaſu accipit, pulchriorq. renaſcitur: ſiue demum quòd autumnalem Virginis exortum, vernumq. Numinis conceptum bis quotannis infuſi obſequio luminis gratulatur. E regione viſitur opportunus inquilino Amori, quippe ignis receptaculum, caminus. Illic tum nobis ardentiſſimus, cum pro nobis frigidus, Amor ignibus ſuis frigora noſtra diſcuſſit. Illic victricia Patris fulmina recudit in miſſilia lambentium linguarum, ſagittásq. profuturas. Illic diuina Mater viles coquebat cibos, dignam paupere Deo ambroſiam. Proximum armariolum aptas illis epulis patinas ſeruabat, plebeia nempe fictilia; quorum aliqua etiamnum auro ſpectantur incluſa: vt auro famulante, Deoq. adamante, auream eſſe decoramq. paupertatẽ doceamur. Dum enim Deum ipſum fictilibus cænare non puduit, viuitur paruo bene. Iam verò maximæ Matri maioriq. Filio, in cælo latè regnantibus, adeo placet anguſta

terrenæ Domus pauperies, vt abeſſe nunquam velint, Ea propter ſtantis Matris, Filium altera manu medium amplexantis, altera ſuſtinentis, cedrina effigies diuturniorem cedro cuſtodiam loci, tutelamq. concurrẽtium aduenarum pollicetur è ſublimi faſtigiatoq. loculamento, quod imminet camino. Tam ſacroſanctum ſacrarium cum ſumptuoſi operis templum, tum artificioſæ cælaturæ marmorea cruſta ambitiosè circundant: quia magnum eſt ambire, quod continuit Deum. Congruenter circunſtant è marmore in ſingulis loculamentis ſuperiùs Sibyllæ, inferiùs ſacri Vates, Chriſti aut Deiparæ Virginis ortum vaticinati, tam ſimiles viuis; vt, niſi prænoſſem ab eo factos artifice, cuius cælũ marmoribus cum vera effigie mendacium vitæ inſculperet, facilè fuerim exiſtimaturus, eoſdem rediuiuos ad prçuiſæ Domus aſpectum cultumq. conueniſſe, nec iam poſſe diſcedere marmoreo ſtupore defixos. Verùm iſta ornamento fuere ſolùm, non etiam fulcimento: cum recens cruſta nonnullo interuallo à vetuſto pariete, velut contactum reuerita, receſſerit: ac tota Domus, nullis nixa fundamentis, in ſummo ſolo per tot annos tuta conſiſtat, ab

eo nimirum ſatis fulta ſatisq. fundata, qui circunfuſo in aère appendit fundamenta terræ. Vt neſcias vtrum mirere magis, ambulantem an ſtantem Domum. Non habet hæc neceſſe, quemadmodum Palatinum Romuli tugurium, ad conditoris venerationem diu ſeruatum, ſubinde ſarciri: quia perennem traxit incolumitatem à Fundatore ſalutis. Quis iam Domus admirandę miracula enumeret, nedum enarret? Is profectò reliquorum & numerum & magnitudinem ſatis indicabit, qui, coniectura è principe miraculo facienda, dicat, Hic è Matre Virgine Deus factus eſt Homo. O beatum igitur portum peregrinationis meæ, vbi ante vitæ exitum, ante cæli aditum Dei Domus tenetur! Quam illa opem imploranti non afferat, quæ necdũ nato Deum profũdit? O rem planè mirabilem! Ardeo ſimul, & algeo, in hoc Amoris hypocauſto, in hoc frigidario Virginitatis. Animi voluptas ſuauiter redundat ex oculis. O donatum remigranti ſuauiſſimum viaticum, liquidiſſimam voluptatem! Quãquam totus non redeo, relicto corde maximæ Virgini obnoxio, ideo egregiè cordatus, quòd ita excors. O Domum, non tam Lauretæ hoſpitali ſo-

Prouerb. 8.

Dionyſ. Halicar. Antiqu. Roman. l. 1.

lo, quàm auerſo à nobis Numinis fulmine ſanè Lauretanam! O Italiam ex hac vna perexigua Domo, quàm ex amplissimis vrbibus illuſtriorem! Equidem, quas in ipſius Domus fronte præſcribere mihi non licet, has animo meo impreſſi glorioſas Italiæ notas: Nazarena Deipara, Deusq. Filius Domicilij translatione iam Itali ſunt.

VIRGO IN MONTIBVS DEMISSIOR

Siue

De Beata Virgine Eliſabetham inuiſente.

ORATIO V.

CORPORATO nuperrimè Deo, noſtrę in vallibus mortalitatis peregrinante, peregrinatur hodie in montibus diuina Mater. Diuinis Peregrinis ambulan-

lantibus, indecorum videtur atque inurbanum quieſcere nos, A. Quoniam verò eorum alterum gigantæo inceſſu exultantem ad longiſſimam tolerantiæ currendam viam, alteram Amoris, quo fœta eſt, alis ad montana properantem conſequi corpore non poſſumus; voluci mentis obſequio comitemur. Vtrique gratus, vt opinor, comitatus hic noſter erit; ſi viatoris vtriuſque viam conferamus. Igitur, cæli apex, Diuinitas liberali ſeſe pondere abiecit ad terram, vt iter homini ſterneret in cælũ. Virgo etiam maxima nouo miraculo tum ſe maximè demittit, cum conſcendit in montes. Cur enim altiſſima montium iuga depreſſæ illi conualles non ſint, quæ ſubditũ vtero gerens Deum infinitam Numinis excelſitatem toto pectore ac vertice ſupereminet? Quid quòd ambo ſuis è penetralibus, ille cæli, cæleſtis hæc domus, ineunte vere egrediuntur? Vernare nimirum annus debuit, dum prodiret in publicum ſiue Sol Diuinitatis, ſiue flos Virginitatis. Quid quòd vterque ſine vectore feſtinat? Erraui. Vtrique vector amanti Amor eſt. At vos auiæ rupes peruiam detumeſcite in planitiem; quando, rerum faſtigium humanarum, Deo fœcunda Virgo ſeſe in-

inclinat ad vos. Quanquam tumere vos decet ac ſuperbire, ſublimi quæ vertice ſublimius aliquid, quàm ſidera, hoc eſt, ſiderum tangitis Imperatricem. Vos quoque nudæ cautes florem induite, floridum incedenti ver Virgini ſubſternite. Quanquam vulgari flore non indigetis, quæ pulchriùs lectiſſima Virgine floreſcitis. Emolleſcite ſitienti in liquidas fontium perennitates arida ſaxa. Sed aruiſtis, opinor: quòd pudet ſcatere vos, dum puriorem defeſſæ iam puellæ marmorea frons fontem exudat. Plaudite prętereunti aurarum ſibilo, auium cantu mutæ ſolitudines. Sed, niſi fallor, obmutuiſtis: quòd obſtrepere dedecet vos ſuauiſſimo virginalium concentui ſuſpiriorum. O montes, quos diuina hoſpes calcauerit, excelſiſſimos! Theſſalū vobis Olympum ego longè poſthabeo, quamuis immiſto ille ſideribus capite ſuum cælo nomen impreſſerit: excelſius enim eſt à terrenis diuina, quàm cæleſtia, contingi. Vnum tibi, montana Virginis via, calcatum Deo Caluariæ montem habeo comparare: quòd vterque non aſtra cælo infixa, ſed affixum vel arboris trunco, vel Virginis vtero diuinum Solem attingere potuiſtis. Iam verò agite leues auræ,

gemino quà cæli, quà vteri Sole æſtuantem Reginam refrigerate. Satis iam laborioſi calore itineris materni vultus candor irrubuit: ſatis proludens Fliio Mater decantatam illam, funebrem aliquando collem aſcenſuri, candidam & rubicundam imaginem repræſentauit. At bene eſt. Feſtinante cum Virgine ſui curſus metas tenet oratio. Virginalis beneficia feſtinationis melior perorat orator infans è matris vtero Ioannes, in illo ſilentij ergaſtulo, dum totus lætitia geſtit, toto corpore eloquentiſſimus. Huius autem lætiſſimæ ſumma perorationis ea eſt, teneram hominum ætatem Dei Filio diuinæq. Matri eſſe chariſſimam, quam ſibi primùm viuendam alter, ſibi altera properè viſendam, certatim vterque protegendam ornandamq. itinere ſimillimo ſuſceperunt.

NA-

NATALITIA SOLIS ÆTERNI NOX

Siue

De Chriſto naſcente.

ORATIO VI.

VAGIENTIS inter homines Dei nocturna miracula balbutientẽ oratorem ad dicendum excitarunt: neque enim dedecet balbutire me, dum vagit Deus. Si quid ego inconditum aut aſperum ſonabo; tenerrimus ille diuini infantis vagitus, pacifera cæli næniola, terris blandita, mitigabit. Vos interim naſcentis Dei recentia ſpectacula, tenebras inter adultæ noctis ad Amoris facem & lucem edita, mecum demiramini. Placidiſsima pax terras iam vniuerſas tranquillarat: decuit enim ſeruilia terrarum odia ſilere, dum noua Amoris bella

elegit Dominus,quibus efferatos hominum animos humanam ipſe naturam indutus humaniſsimè expugnaret. Illa etiam maxima gentium Imperatrix Roma, feliciorem imperio ſubitura ſeruitutem; dum generis humani capita ſingula recenſet ad ſuperbam imperij gloriam; ſecum vincendos, qui tum viuerent, homines victori Chriſto numerat ad illuſtrem diuinæ victoriæ prædicationē. Enimuero glorioſior Roma futura erat, ſi, vana omnium hominum recenſione omiſsa, nnmerare vnum didiciſſet inter homines Deum. Mirandum iam non eſt, quòd locus ei non fuerit in diuerſorio, qui neque in hominum animis haberet hoſpitium. Igitur hiemauit in campis Amor, verna mundo bella moturus in Cruce. Cæleſtem hoſpitem excepit malè materiatum tugurium: quid enim præter tuguria inueniret, qui cælum reliquiſſet? Secedit in ſuburbanum antrum paritura Virgo cum ſanctiſſimo coniuge Ioſepho: nōdum enim vrbes Virginitas & Sanctitas incolebant. Hìc effuſo in preces vtrique per illius parietinæ patentes rimas qualia è cælo gaudia, feliciſſimi partus omina impluebant! Hiems erat ſumma, tempeſtas perfrigida, intem-

peſta

peſta nox hiberna frigora geminabat: ſui cum Amoris calida ſolſtitia properauit natus repentè Sol, vt, brumali nocte contracta, vitalis æſtatis longiſſimam diem repręſentaret. Iam verò quis tibi liquidiſſimæ voluptatis fuit ſenſus, o Virgo, cum fœcunda virginitas ſingulari miraculo peperit Deum? Par erat nimirum, dum felicitas pareretur, non aliam præſto eſſe puerperæ obſtetricem, niſi voluptatem. At heu vagit nata felicitas! frigore tremit nudulus Amor! Ah parcite mala frigora, parcite mollicellum adurere puellum, quem ſatis diuinus calor aduſſit. Parcite gelidi ventorum turbines niueum perflare corpuſculum. Non ſunt veſtri iuris cādiduli corporis hæ niues, quas non hibernum ſidus, ſed Amoris *æſtus læto* prodigio coëgit. Parcite glaciales animæ arcanas amantiſſimi corculi flammulas euentilare. Heu nimis euentilatæ viuas oris pulcherrimi niues eliquant in lacrymulas. O lacrymulæ, ſalutarium dolorum gemmea tirocinia! Hiems nulla fœcundiore irrigua imbre permaduit: nulla nox puriore baccata rore gemmauit. At vos agreſtes paleæ, Regis attactu mei regia purpura nobiliores, ne veſtra aſperitate læſo corpuſculo crudeliter
pur-

purpuraſcite. Vos quoque tenero ſubſtrata capiti horridula gramina, dum Liberatorem meum obſidionali veluti corona cingitis, ne pungite. Heu quàm vereor, ne quis aculeus, nè qua occulta ſpina teneræ ante diem fronti ſeſe ambitioſè inſinuans ſanguineis punctiunculis ſe coloret in roſam. Tu verò quid agis Mater? Quid aſperis tenerum pannis Amorem inuoluis? Purpureæ regium puerum faſciolæ decent: purpureus color decet Amorem. Sed naſcens ruſticatur Amor: hinc ruſtico more, opinor, mauult eſſe pannoſus. Erit illa dies, erit, cum in vrbe regna doloris initurus, è prætoria ſeſe arce in purpura ſpectabilem dabit ciuitati. Sed præſto iam ſunt leuamenta frigoris. Reciprocantis ſpiritus calidæ vices, è brutarum pectore animantium olentem animam reflantes, frigora temperant. Adeo placet Amori calor, qui afflatur è corde. Atqui alium inhalari ſibi calorem malit frigidulus infans. Tuis, Virgo, amplexibus, tuis oſculis cupit incaleſcere. Viden, vt hiante labello blandiſſimè ridens brachiola exporrigit? Quidni te ſuſpiret è præſepi, qui de cælo properauit ad te? Bene eſt, abundè eſt. Maternis hæret amplexibus tremulus

pupu-

pupulus. In tam beati amplexus vinculum ſponte captiuus accurrit. Incaluit ſanè puer, incaluit viciſſim Mater. Sed calor puero ſitim fecit. Quo iam nectare diuina ſitis temperetur in terris? Ipſa dignum Deo nectar inuenit. Virgineo pendet ex vbere lactens Deus. Virginis tandem in ſinu media hieme lilia inuenta ſunt, inter quæ cæleſtis apicula paſceretur. Lacteum hic rorem delibans ſalutaria mihi ſui mella ſanguinis elaborat. Illo, illo lacte ſaginatus Amor lacteum mihi ſe colliget in orbem, caſtiſſimum mihi lacteſcet in epulū. Inter hæc, effuſo in terras cælo, pacem hominibus Cælites concinunt. Debuit cælum paciferam terris næniam, dum vagiret in terris pacis Deus: ſed ille diuini vagitus infantis claro Cælitum cantu ſuauiùs mihi pacem ſonat. Neque tamen ingratiſſimo ſomno ſepultus orbis vel cæleſti carmine, vel diuino vagitu excitatus eſt. Quid autem veriſſimo infantis Dei miraculo non indormiret cæca mortalitas, quæ multiplicis Deorum metamorphoſis vaniſſimis diu ſomnijs inuigilaſſet? Cæterùm in tam miſera quiete pauci Paſtorum peruigiles inuenti ſunt, qui cæleſti voce ad noua miracula exciti cam

eſſe

eſſe Bethlehemici agri fertilitatem viderunt, vt in illo naſceretur Deus. O vos felices, qui mortalium diligētiſſimi ad tam ſalutare beneficium noctu vigilaſtis! O illos miſeros, qui natam ad ſalutem conniuentes vel interdiu dormiunt!

RACHEL PLORANS FILIOS SVOS

Siue

De Sanctis pueris Innocentibus.

ORATIO VII.

AT ò regiorũ arbiter conſiliorum, maxime Regum Deus, quid iſte fert in omnium pace terrarum armatæ Regiæ tumultus? O quicquid in cælo fulminum lentum atque otioſum es, propera, prohibe hoc humano maius, vno

vno dignum Herode ſcelus. Adeone; humanitatis domicilium, vrbana te Regia efferauit, Rex amentiſſime: vt neque trepidantium ſqualore matrum, neque lactentium innocentia moueare liberorum? Vos etiam nimis audiſtis deteſtabile imperium ſatellites: cæde tam impia deſiſtite. Quòd ſi crudelibus certum eſt occidere, ſaltem vulnere abſtinete. Sola comminatio, ac triſtis fulgor armorum facilè ante vulnus timidos exanimabit infantes. Heu me! ſcopulis cano: non exaudior. Precibus altiùs meis furor aulicus obſtrepit. Ecce in theatrum frequentiſſimum teneris infantibus, non ad beſtias, ſed (quod peius eſt) ad inhumanos homines damnatis, efferati carnifices ferarum loco, velut caueis emiſſi, vnusquisque impetum faciunt. Malè ſcilicet ad ſtragem hanc immitterentur feræ, quæ lactea ætatula delinitæ feritatem dediſcerent. Bene tuos laniſtas, ad omnem pietatem ferreos, in arenam producis Herodes; quando te digno Ædile ludus datur crudelitati. Paſce iam oculos, animumq. ad iſta ſpectacula oculatiſſimum, ad omnem humanitatis laudem cæcutiens Tyranne: ad ſingula etiam, hoc eſt, ad innumerabilia vulnera theatrali

plau-

plauſu (ſi par furori vox eſt) Hoc habet, exclama: diligenter obſerua, atque in infinito cædentium & cadentium numero numera (ſi potes) quinam certiùs ad minimos corpuſculorum ſcopos colliment: quinam altiùs molliſſimis iugulis mucronem imprimant; vt ſtrenuæ præmia immanitatis ſanguinarijs armis promeritos armillis dones mirmillones tuos. O ſpectaculum humanis oculis luctuoſum, Herodi iucundum, quia luctuoſum eſt! Vulnerantur ipſo propemodum vulnere minores. Tantula corpora maximæ plagę ſpatioſa ſunt. Qui vix è mammis & materni ſinus portu ſoluerunt, ſuo in cruore naufragium faciunt. Nimirum hìc etiam mare rubrum more ſuo naufragum eſt. Quo viuebant igitur, naufragi moriuntur in ſanguine; imò ante pæne moriuntur, quàm vixerint: vitali enim ſpiritu priùs mortiferos enſes tranſmittere coguntur ad cor. Hic hiante labello appetit vbera, & miſera vice pro papilla gladium excipit, vnde mortem exugat, animam exhalet. Ille, qui modò auidulo mãmam ore guttatim exhauriebat, præciſo repentè capite matrem vbertim cruentus humectat, ingratoq. fœnore pro lacte ſanguinem refundit. Tu

verò gemellos imminente ferro pallidulos, tuum ad ſinum, tanquam ad arcem, perfugas quì defendas in tuos luctus fœcunda parens? Heu malè pretium pro filijs lacrymas offers, vbi cladem furor anhelat: malè precibus pugnas contra barbaros: malè querelis prouocas ſuperbos. Ecce vterque vtrinque diſtrahitur: vterque pijs parẽtis, impijs hoſtium manibus in diuerſa rapitur, ac tantùm non diſcerpitur. Vt neſciam, vtrum furor, an pietas diuexet ac diſcruciet magis. Quid fruſtra matris nomen opemq. trepidi balbutitis infantes? Impendit illa, quas poteſt, ſingulas ſingulis inermes manus: geminas geminis vltimo in diſcrimine non poteſt: vobis illas ipſi, dum tenetis, impeditis. Vnum hoc vna poteſt, duplicem in cæde veſtra mortem experiri. Scilicet iuſtus eſt vterque carnifex: ne plus liberorum ſibi, quàm parenti obtingat, æquo vtrunque vulnere medium diſſecat. Pius etiam ſcilicet eſt: vt neſciat mater quam priùs in partem dolorem effundat, parem vtrinque doloris materiam, dimidiatos filios maternis in manibus relinquit. Quid hìc aget infelix? quid conſilij capiet ambiguus dolor? miſerum ſanè. Intercluſo ſpiritu ſe-

ıuia-

mianimis cadit mater: vt exanimem vtrunque filium pari officio per iter mortis, qnantùm fas eſt, viua proſequatur. At tu puer miſerabilis quid è collo matris auulſus tremula ſupplex brachiola tuum tendis ad carnificem? Ah potiùs diſtrictum incitatumq́. in te gladium amplectere: hic enim faciliùs ſenſu pietatis emolleſcet. Quis iam in furoris licentia funera numeret? Velocior ferè trucidantis manus, quàm oculus intuentis: cum præſertim pijs hic lacrymis hebetetur ad viſum, perfuſa illa ſanguine acuatur ad ſcelus. Vt igitur multa numerem atque immania facinora; plura atque immaniora ingerit crudelitas liberalis. Quis enim eos enumeret, qui miſerè cōfoſſi, primulam vitam per ſuprema oſcula matrum in ora exhalantes, ijs, à quibus accepere, ante vſuram reſtituunt? Quis eos, quibus ex hoſtili manu delapſis adeo parata mors eſt, vt obuijs pedibus proterantur? Quis alios, qui dum cautè maternis veſtibus occuluntur, ſimplici vagitu ſe retegunt, innocentes ſui ipſorum proditores? Iam funeſtiſſimum natat ſanguine theatrum: vt, poſt gladiatoriam ſæuitiam, cruentam naumachiam furor Herodi ludere videatur. Iam cauea

omnis morientium gemitu, lamentantium vlulatu circunſonat. Gratum hunc ſibi plauſum victrix feritas excitauit. Iam perditæ mœrore ac luctu matres miſera orbitatis ſolatia, lacera filiorum membra dum conquirunt, non dignoſcunt ad tumulum, quos peperere nuper ad vitam: adeo degeneres vultus fecit inuſitata calamitas. Si quæ tamen filios agnoſcitis, ne tumulate. Veſtrum pius hoſtis officium occupauit. An non videtis, vt, excitatis ingentibus cæſorum cumulis, mutua omnes ruina tumulauit? Nō enim habuit molliora & candidiora marmora, quæ cæderet atque imponeret. Neque neceſſe habetis lugubres in marmore notas, vt mos eſt, incidere, quas artifex crudelitas vulneribus ſatis inſcripſit. Sed quis ille puer, qui tenera inter cadauera lacero etiam vultu regiam indolem ſpirat? Habet: parta victoria eſt. Triumpha fortis in pueros Rex, triumpha. Imperia ſcilicet fundaſti tua. Vaſtiſſima ſtrage iſtatuis illum regnis formidatum deprehendiſti ſcilicet, atque oppreſſiſti recèns natum Imperatorem. O ſtolidiſſimum caput, & ſerio Cæſarum ioco Romana ex arce exibilandum. Vt regnum propages, regiam generis

Macro. l. 2. c. 4.

tui

tui propaginem demetis: vt maximum Regem Deum intercipias, Regulum homuncionem interficis: nec intelligis dementiſſime, te more gigantum cum Deo bella ſuſcipere. Sed iniuria Herodi illudimus. Facit ille, quod Herodem decet. Par enim eſt contaminatiſſimi Tyranni immanitatem lutulentæ belluæ ob turpiſſimæ vitæ affinitatem parcere, innocentis verò filij regia victima ſibi litare: cum nihil æquè, atque innocentiam deteſtetur. Nulla tamen Erinnys tua, nulla vnquam placabitur hoſtia, niſi te. Iſta, iſta viſcera impuriſſima, viſcerumq. nocentiſſimum cor vltricis facis lentis ignibus exedet, tuis diu pœnis fruitura, & prodigiosè inexplebili te fame abſumet. Tu lautis atque opiparis epulis rabidum latrantemq. ſtomachum nequicquam ingurgita. Non tam delicatè eſurit dira fames. Viuum iſtud cadauer auet helluari. Pace tua cadaueroſum te dixerim, o Rex. Non me patitur adulari meritò ſcatens vermium fœditas, erumpens odoris grauitas: nam quid exiſteret pulchrius, aut ſuauius è ſceleribus tuis? Te manet præterea iuſta neruorum contractio, quos in ætatulæ innocentis exitium per ſummum nefas intendiſti: Ioſeph. antiq. l. 17. c. 18.

manet inſanabilis te ſpiritus difficultas, qui tam facilè ſpiritum innocentibus ademiſti. Quæres tu quidem inter medicatæ Callirrhoës balneas deſperato morbo medicinam: ſed igneam peſtem iſtam, quæ tot modis miſerè te diſcruciat, modicis aquis obrui poſſe fruſtra ſperes; cum tota ſuſi ſanguinis eluuione reſtincta non ſit. Ea tandem ſuprema remedia ſuadebit impatiens dolor, vt cruentam tibi manum coneris inferre. Sapiet ſanè ſeuerus hic monitor tuus, quòd nullam tibi, qui tot immerentes vulneraſti, deberi iuſtiùs medicinam oſtendet, quàm vulnera: nullaq. te manu implacabiliùs confici poſſe, quàm tua. Non tamen indiget vulnere flagitij conſcius animus. Suis iſta meritis leuia dedignatus, ad grauiſſima ſupplicia ſponte ſua erumpet, ipſe ſibi tortor & carnifex ſempiternus. At qua veſtram ego cladem, laceri pupuli, qua patriæ orbitatem digna comploratione lamentabor? Cecidiſtis nouelli floſculi vitalis ad Solis exortum! Defloruiſtis lacteola lilia, vt mucronum inter aculeos ſanguineas imitaremini roſas! Occidiſtis vix natæ, quæ lacteam ſignatis viam, ſtellulæ, heu ſqualidam atque atratam patriæ veſtræ noctem reli-
ctu-

ſturæ ! Fugiſtis inſontes animæ crudeles terras : at nunc veſtris exutæ corpuſculis tenebricoſa per loca exulatis! Qui nuper inter crepundia cum matre luſitabatis infantes, tandem inter arma cum ipſa morte luſiſtis ! At iſte ludus ſanguine vobis & vita ſtetit. Qui nondum fari per ætatem poteratis, vt pro Regum Rege in Tyrannum interfectorem veſtrum teſtimonium diceretis argutuli Martyres; clauſiſtis ora, aperuiſtis vulnera, vulnere quàm ore eloquentiores, qui vitam pro voce fudiſtis. Imò verò quot vulnera, totidem ora panditis, etiam à funere vocales famæ : vt Regum Imperatorem IESVM, Tyrannorum anteſignanum Herodem conſequētium poſteritati ſæculorum conteſtemini. Hæc in Rama vox lamentabilis audita eſt : tum ploratus & vlulatus multus. Ita luctuoſo Bethlehemis tumultu è veteri ſepulcro ad crudele ſpectaculum excitata Rachel filios ſuos lugubri nænia deplorauit. Parabam ego dolorem & lacrymas oratione abſtergere. Sed noluit conſolari, quia non ſunt.

Iere. 31.
Matth. 2.

MORIENTIS DEI PRODIGIVM

Siue

De confuſo rerum ordine in Chriſti cruciatibus.

Ad Gregorium XV. Pont. Max.

In Sacello Pontificum Vaticano.

ORATIO VIII.

ERVMPE tandem, erumpe, quà licet, ex ore, ex oculis, ſine rhetorum fuco incomptus, ſine partitionis ordine incompoſitus, Deo moriente, parentalis dolor. Leuiter dolet, B. P. dolorem quicunque ſuum poteſt ordinare. Hæc vna triſtiſſimam orbitatem decet eloquentia, confuſa cum rerum vniuerſitate flebiliter tumultuari. Quanquam vtinam confundi om-

omnia, perturbariq. tum primùm cæpiſſent, cum nocte meridiana decolor dies expalluit, cum trepido tumultu dehiſcens terra nutauit. Tum ſanè, tum potiùs peſſundatus rerum ordo eſt, cum viliſſima ſubijt ſupplicia reus apud homines Deus. Hoc igitur lugubre argumentum ex lex indicit dolor, perorandum ad clepſydram lacrymarum. Ecce autem hodierna rerum cōfuſio nocturno prodigio prænuntiatur: ecce verno ſub ſidere, *florido* anni tempore, in horto Gethſemani ſanguine pluit. O pluuium in dolorum vbertatem ver, quantùm ab amœnitate tua degeneras! Hanc ergo infelicem *laudem* refers, vt mœſtiſſimo prodigio triſtiſſimas *hiemes*, atque omnium *vincas* portenta ſæculorum. Quid enim tam prodigioſum *portendi* poteſt, quàm *moriturum* Deum? Tu verò cæli terrarumque *præpotens* Imperator, qui portas omnia verbo *virtutis* tuæ, ad Heb. 1.
quid vnius recens hortuli cultor ad ſudorem vſque ſanguineum præpoſtera nouitate defatigaris? Si ſubigendo molliendoque *in horto* breuis labor ſanguinem *exprimit*: laborioſiſſima duriſſimi montis *Caluariæ* cultura quantum diuini *cruoris* exhauriet? Et hactenus quidem in-

ter hortos: inter hoſtes iam impenſiùs exangui deſudandum eſt: iamque illi proxima in arena circumſiſtunt cum facibus & armis. Faces equidem iſtas tenebricoſo Inferorum igne crediderim eſſe ſuccenſas, quæ clandeſtinum ad ſcelus ita præluxere vobis, nocturnæ furiæ, vt obuium noctu Solem non agnoueritis. At bene eſt: pœnituit crudelitatis: clementer cum illo agitur: non vulnere, ſed oſculo excipitur. O facinus ab ipſa humanitate barbarum! O crudeliſſimo dignam proditore clementiam! Vt altiſſimè vulneratum facilè tradas in manus hoſtiũ Deum, diuinum ad cor perfido penetras oſculo. Nimis enim noſti ex Amoris caſtris barbare transfuga, nullis Amorem armis grauiùs vulnerari poſſe, quàm ſuis. Exclamare libet: Vbi mors non eſt, ſi in oſculis eſt? Iam verò inuictus ille, quique omnia vincit, Amor per Hieroſolymæ vias perque fora nocturni furoris mancipium rapitur per triumphum. Ac, ne ſummum ſcelus non ritè fiat, è lictorum fæce audaciſſimus neſcio quis, tanquam ſcurra triumphalis, Deo captiuo inſultans, ad riſum Pontifici, ad plauſum ſibi captandum, probroſam alapam infringit.

Ala-

Alapis (miſerum me!) in terris plauditur ad ſalutem lapſo terrarum Deo. Pudet impudentiſſima cætera ludibria referre, quæ nox illa ſuis inuita vidit in tenebris, quæq. altiſſimo ſilentio inuoluit. Vna ſupererat, quam deinde vidit luctuoſa dies, crudeliſſima ignominia; vt, quem Regis amentia inter ſtultitiæ candidatos adſcripſerat, amentiſſimi vulgi optio, abſoluto latrone, Liberatorem optimum ad necem repoſceret, ac *Barabbæ* poſthaberet Deum. Nimirum, *vbi* Reges delirant, facilè vulgus inſanit. Verùm *hæc per ludibria luſit furor*: ſeriò tandem *ſcelus aggreditur*. Ne ſæuiſſimi virgatores, ne Regum Regi auguſtiſſimo veſtem detrahite, quam illi vnam in rerum omnium inopia ad nuditatis integumentum profuſa in alios *charitas* reliquit. Ne ſpecioſum forma præ *filijs hominum frequentiſſimo* in theatro denudate, cuius formoſiſſimus pudor oculorum coniectu grauiùs, quàm *verberum ictu, vapulabit*. Vates infelix ego ſum. *Ecce delicatiſſimi ſenſus verecundia ſubito rubore ſuffuſa cruentatur. Heu ſatis ſuperque* publico dedecore modeſtiam vulneraſtis. Quid expeditis præterea virgis robuſtiſſimi tenerri-

mum in corpus carnifices innocentiam excarnificatis? Vtinam liceret & tibi, Domine IESV, ad ſeruilis lanienæ declinationem, vocem illam ingenuam, & compluribus ſalutarem vſurpare: Ciuis Romanus ſum. Sed ſuperſtitionum id temporis omnium commune aſylum Roma, falſis addicta numinibus, verum oblita Deum erat ciuitate donare. Extabeſcite iam in lacrymas oculi, quando diuini corporis niues prodigioſi furoris æſtu ſoluuntur in ſanguinem. Ne, quæſo vos, ne vltra lictores. Ad terminales dolorum columnas per Oceanum ſanguinis ventum eſt. Neque enim vna, ſed geminæ videntur in illo verberum turbine, in illa ſanguinis alluuie fixæ columnæ; quarum altera è duro marmore miſericordia mollita non diſſilit, quia ſenſu doloris obriguit: altera in vulnus molliſſima, in tolerantiam planè marmorea. quamuis acciſis viribus, inuictę tamen fortitudinis mole ſua ſtat. Age immenſa ſpatia fortiter emenſe Ductor fortiſſime, perge iam ad coronæ præmia, quæ militaris tibi plauſus adornauit. Sed quid coronamenti hoc eſt? Hoc deerat hodiernæ portentis immanitatis, vt diuina non ſtellis, ſed ſpinis tempora radiarent.

Quanquam mirandum non eſt; quoniam roſas, antequam marceſcerent, in ſuam coronam luxus præcerpſit; ſolas coronandæ ſpinas innocentiæ ſuperfuiſſe. Regnandum coronato eſt. Regnum igitur in terris cape, ſed coronæ ſimile, ſiderum Imperator. Quid autem coronariæ ſpinæ aliud, quàm cruentum funeſtumq́. tibi regnum proferant, Rex dolorum? I, ſequere præeuntium ductum ſtudiumque populorum. Suo te Roma ſatellitio, ſuo Hieroſolyma ſenatu deducit, atque etiam trahit ad imperium. Ac, ne quis hominum ordo deſit officio, ipſi etiam latrones lateri coniunctiſſimè hærent, nec ipſa nece ſeparandi. Non regios iam, vt olim, honores per montium latibula liber effugies. En inter lictores ac vincula captiuus enixè raperis ad montem, vbi gentibus regnes conſpicuus vniuerſis. Proh quàm graue etiam Deo regnum Crux eſt! Ille, qui tribus terræ molem digitis appendit, humero non ſuſtinet Crucem: ac trabali ſub ſceptro caducus miſerabiliter laborat. Verùm enimuero ſuum labori præmium eſt. Aprico iam in colle ſublimis ac ſpectabilis regnas: iam diſpergis cum ſole manus. Hos tamen à ſole diſcrepas; quod

Sapien. 2. Ioa. 6. Iſai. 40.

quòd vtrinque occidis. Vtrinque enim occidentis vitę fines duriſſimis clauis acutus præfigit dolor. Neque verò ſupremis laboribus confectus Rex noſter otioſus eſt. Quid ergo rerum agit Caluarię in regno ſuburbano? Arborem ſerit alteri ſęculo profuturam, regalemque Cyri laudem iure vſurpat: Hæc mea manu eſt ſata. Et miramur, ſi aridus ille funeſtusque truncus, inſcriptus nomina Regis, repentè floret ac vernat? Quidni enim colono Rege conſitus, regali ſanguine irrigatus, regio nomine effloreſceret? Concepta inter laborem ſiti propinatum prælibа liquorem diuine Rex. Quid hoc eſt? liuida fellis ſanies vinum inter expumat. Nulla videlicet in terris ſuauitas ſine felle ad purum fluit. Tu tamen liba mi
Cant.4. Rex. Quodlibet fel ſubitò fiet mel & lac ſub lingua tua. At ò tragicas Regis vices! In ipſa, quam ſeris, arbore vitæ moreris. Tu verò, ſempiterne Rex, iſtud indigniſſimæ mortis facinus conqueſtus expiras. Audiuit rerum vniuerſitas Regis ſui moribundi cōqueſtionem: atque, vt mortuo Deo pro viribus iuſta perſolueret, rerum ordine cōuulſo funditus tremefacta, & meridianis tenebris flebiliter atrata, parentali nęnia vlulauit. Et com-
mu-

munis rerum omnium ſtrepitus, & incluſus animo viam præcludit orationi dolor. Quare priuatum & mutum dolorem hunc meum publicus naturæ gemitus perorabit.

PONTIFEX DOLORVM

Siue

De Chriſti pontificali habitu è ſupplicij ſordibus.

ORATIO IX.

SPECTACVLVM hodie habeo proponere, flebile id quidem omnibus, nemini tamen flebilius, quàm tibi, P. B. Dicam planiùs. Ille Pontificum verè optimus, verè maximus, Chriſtus IESVS, pontificalem in ſpeciem non alio cultu ornatuque, quàm ſui ſordibus & ſqualore ſupplicij, ſpe-

ſpectabilis, Pontificiam in primis commiſerationem iuſtiſſimè repoſcit. Neque verò timendum eſt, ne ſalutaris vſuram ſpectaculi vel offuſa meridie nox, vel effuſa oculis lacrymarum pluuia intercludat. Satis enim funebres per tenebras Amoris beneficium fulget: neque ſpectari Amor poteſt meliore luce, quàm ſua: & lacrymabile ſpectaculum perſpicuæ clariùs lacrymæ repræſentant. Prima igitur oculos in ſe vertit, quæ noſtrum integit prima Pontificem, byſſina tunica. O quàm candida byſſus es, quam virginalis fœcunditas produxit, lucis æternæ candor afflauit, amantis & morientis Dei pallor infecit! Iure te ſtrictam alij dixere tunicam, quæ tam arctè Deum circumplexa es, vt mortalem feceris: iure te ocellatam alij, quam in horto Gethſemani ſanguineis totam lacrymis oculatam prodigioſus effecit dolor. In illo autem ſtolę ſacerdotalis lineo candore quàm candidè diuini Sacerdotis præluxit integritas! Vt enim linum iniuria fit melius: ita inter liuorem verberum, inter ruborem vulnerum contuſa fulſit innocentia candidior. Iam verò aliam, & quidem regalem, ſolemni die byſſum, regium ſcilicet Herodis munus, indue diuine

Pontifex. At quid hoc monſtri eſt? Candida veſtis fœdiſſimam fatuitatis notam imponit: contumelioſiſſimum aulę ſibilum excitat. Rem teneo. Ingenuus candor inter aulicos decolor & fatuus color eſt, quia fucum non habet. Sapientia ipſa in ſcelerum regno ſtultitia eſt. Quanti ergo munus hoc Herodianum Sapientiæ ſtetit, quod inſaniæ opinione conſtitit? O qualem ſapit amorem iſta mihi inſania, qua pro ſuorum ſalute hoſtium ad ludibrium vſque Deus ambit candidatus! Ecce autem candidæ tunicæ hyacinthina, ſacerdotali nempe ritu, ſuperimponitur. Ecce (*miſerum me!*) *cæleſtis hyacinthi* color in corpore flagellis cæſo liuor eſt. Quanquam, dum verberatur Deus, diuinus ille ſanguis eductus quid aliud, quàm cælum coloraret in terris? Id vnum cęleſte vt in *meo cęlo* deſiderem, effeciſtis crudeliſſimi virgatores, *lacteam nimirum* aliquam *priſtini candoris viam* & veſtigium. Adeo cælum ipſum ſæuitia, ſi tangit, decolorat. Ex iſto naſcitur tactu hyacinthinæ veſtis appendicula, veterem fimbriam imitata. Exaudio verbera tintinnabulis aureis magis ſonora: & hæc aurea ſunt, quia Deum contingunt. Video coronatis malis punicis vul-

vulnera patentiora: & hæc digna corona ſunt, quia regio ſanguine purpurant. Subi iam graue Crucis Superhumerale Sacerdos ſemiuiue. Hoc ſanè vt pondere, ſic pretio veteris Ephod ſplendidum auguſtumque decus longè antecellit. Hoc enim non acu barbara, ſed Amoris aculeo: non phrygio, ſed diuino opere diſtinguit atque illuſtrat tuus, bone IESV, pretioſior auro pallor, floridior hyacintho liuor, cruor oſtro auguſtior, ipſa candidior byſſo integritas. Neque hîc vtrique olim additas humero gemmas onychinas deſideramus: quando tuis in humeris Crucis pretioſum pondus in ſalutis onychem facilè gemmaſcit. Iam verò ſacerdotalem balteum nemo non videat, qui ſacerdotẽ maximum arctiſſimo vinculo præcinctum, atque raptatum ad victimam videt. Nemo non eundem fateatur antiquo magis diſcolorem, quem Odium atque Amor texuerunt. At quis iſte laceri perfoſſique pectoris nouus fulgor? O ſpectaculum ſalutare! Vulneratum pectus gemmatum Rationale eſt. Quodque nobis omnibus fauſtum & fortunatum: nos læſæ Diuinitatis rei, nos homunciones diuinis gemmis per vulnera tributim inſcribimur. Nimi-

mirum nos animæ viles tuo, Amor, in pectore gemmei ſumus. Venio nunc ad apicem dedecorum ac dolorum, ad ſpineam tiaram. Ita ne verò? Pontifici maximo de more coronando byſſus adeo nuſquam eſt, vt molliſſimæ è byſſo cidari ſpinoſiſſimam è rhamno coronam ſufficere neceſſe ſit? Nimirum non byſſum, ſed ſpinas nouit intexere artifex crudelitas. Heu quàm facilis & expedita textura hæc illi fuit aculeato in opere, quæ tot acubus abundaret! Vos tamen coronarij rhamni pallidi vepres ſenſiſtis hoc ſcelus, ac Deum vulneraturi magis expalluiſtis. At cur diuina ad tempora nō *veniſtis natiuo cum flore* molliores? Facilè veſtri piam cauſam rigoris interpretor. Cæterorum omnem florum ornatum ac pompam dedignati eſtis, quibus vno ſatis erat effloreſcendum Deo. Vna *ſupereſt* pōtificiæ præferenda fronti aurea lamina, ſacroſancto *Numinis* nomine in*ſcripta*. O factum bene! Ecce non vnis, vt olim Iudæa natio, gentilibus notis, at omnium *literis* gentium ſalutare nomen Hebraicè, Græcè, & Latinè legit liberata mortalitas. Atqui præpoſterè, nec more maiorum, ligno, non auro diuinum nomen inſculpitur. Sed ſatis aureum

eſt,

eſt, quod aureo nomine præfulget. Quid vos, delira capita, in auguſtum nomen refigendum coniuratis? Infeliciter cum Deo bella ſuſcipitis, qui regium Deo nomen extorquere conamini. Quis quæſo decentiùs diuinum nomen ſacerdos præferat, quàm ſacerdos Deus? Veſtro igitur conſtantior præſide præpotens Imperator quod ſcripſit, ſcripſit. Iam ſacra noſter in veſte Pontifex refulget. Huc agite Victimarij victimam. Imò deſiſtite. Meliorem ipſe parauit ſibi, quàm facturo eodem hoc in monte Abrahamo antiquitus obtulerit. Vbi nimirum ad Amoris ignem ſacrificatur, idem eſt ſacerdos ac victima. Et quanam alia & ſacerdos & amans Deus digna parique litaret ſibi hoſtia, niſi ſe? Cecidiſti tu quidem ad mortalitatis aram Amoris victima, diuine Pontifex: ſed immortalis viues in Amoris animato cęlo, in animis noſtris. Vaticanus ipſe Pontificiæ ſplendor maieſtatis, ex illuſtribus natus ludibrijs Pontificatus tui, te extincto, atrato cum ſole ſqualet hebetatus. Et quoniam toto tibi ſanguine ſtetere noſtra gaudia, ipſa, quæ ſemper interpres gaudij fuit, nunc tuo funere mœſtiſſima, in Pontifice poſt vnum te maximo, tuo

con-

concolor ſanguini, purpura funebris eſt ac parentalis.

PARRICIDIVM

Siue

De Chriſti parentis optimi cæde.

ORATIO X.

HÆC illa eſt dies, quæ vitæ parente occiſo veriùs, quàm Idus Martiæ, cæſo Tyranno Cæſare funeſtæ, publici decreto doloris debet Parricidium nominari. Tam atrox, tam inſolens in Deum Parricidij ſcelus non communibus lacrymis, ſed præſudato ſanguine deplorandum fuit. Oſculo filiorum aliquis vulneri proluſit, vt ex facili oris aditu omnium grauiſſimè cor paternum vulneraret. Vulnerum iam ego reliquorum licentiam non admiror, dum tantum licuit oſculo in cor. Subi iam vincula proditæ Pater: decet enim poſt oſculum proditoris

toris amplexus vinculorum : *neque tui te filij* alia ratione mitiùs amplecti norunt, quàm vinculis. Leuiter etiam perfer grauiſſimum alapæ ludibrium : alapis enim patri blandiri par eſt *filios* parricidas. Sed imbellis eſt manus alapam impingere. Valentiores hic pater liberos habet, qui deligatum ad ſaxeam columnam, illa ſanè duriores, alterno fuſtium impetu patrem recudant in mancipium. Equidem nunc primùm didici ſaxeos homines poſſe moueri. Quanquam huiuſmodi ſaxa nimium animæ habent ad motum, quæ crudelitate animantur. Sæuitum ſatis eſt. Libet iam cum patre filijs tantiſper luſitare. Sed iſte ludus inter ſpinas aculeũ habet. O ingenioſam Amoris philoſophiam! quę non philoſophum modò Socratem, ſed ipſum quoque ſapientiſſimum parentem Deum ſuis cum filijs doces in arundine repueraſcere. Iam verò filiorum odio leuis arundo eſt. Crux, Crux (inquam) par habens furori pondus, inauditum Dei parricidium peragit, quæ non minùs dedecore, quàm dolore, cruciat & mactat. Vbi iam mactatus à filijs, & pro filijs pater tumuletur? Nuſquam certè decentiùs, quàm emollitis in animis filiorum.

Valer. Max. lib. 8. cap. 8.

PRO

PRO SANGVINE LACRYMAE

Siue

De cruenta Chriſti nece lacrymis proſe-quenda.

ORATIO XI.

DIVINVS hodie ſanguis inhumaniter effuſus humanas lacrymas carè mercatur, Auditores. Quiſquis autem poteſt à lacrymis temperare, næ is merum *nihil* eſt. Quicquid enim vſpiam eſt, triſtiorem quouis dolore cædem complorauit. Ecce hortus ipſe, ad *voluptatem* conſitus, vndique compungit & *cruentat*. Adeo vna, quam deperimus, caducæ voluptatis roſa ſpinis innumerabilibus arma-

matur in Deum, vt cruentis punctionibus totum miſerè roſeum efficiat. Eluite lacrymę ſpecioſum forma, præſudati ſanguinis flore deformatum. At ò prodigium inhumaniſſimæ humanitatis! Amor oſculo trahitur ad ſupplicium. Superuacaneas catenas iam captiuo inijcitis lictores. Prudentiùs lictorem agit anteſignanus Iudas: ſola enim Amoris vincula oſcula ſunt. O oſcula, funiculi Adam, & vincula charitatis, ad quas præterea delicias Deum deducitis? Puderet dicere, niſi deduci ſibi decorum ille exiſtimaſſet. Ad alapas deuenitur. Nunc ſacrilegis manibus magiſtris infeliciter diſco non aliud eſſe palmarę ſcelus, quàm quo depalmatur Deus. Reuocate veſtrum impetum obortæ lacrymæ: blanditiæ alapæ ſunt: ad cruentam crudelitatem ex conſtituto vos reſeruate. Imò hilareſcite oculi ad pulcherrimum ſpectaculum: ſiquidem in forenſi theatro exuta veſtium nube, Diuinitatis vmbra, palàm renidet nuda formoſitas. Ne quære Iudex, quid à iudicijs exul veritas ſit. Nudam habes ante oculos Veritatem, nudam Innocentiam. Miſerum me! Non ferunt ſceleſtiſſimi Iudicis oculi illuſtrem Veritatis atque

que

que Innocentiæ candorem. Cruentum colorem amat crudelitas, artifice laniena inducendum. Erumpite ex oculis crudeli ſpectaculo vulneratis, erumpite, ſanguis oculorum, lacrymæ: erumpere vos decet è gemino vulnere in eius commiſerationem, qui vobis totus vnum vulnus eſt. Sed vbi terrarum ſumus? in vrbe, an in ſilua? Inter ſiluas equidem reor nos exulare, quoniam à virgis in ſpinas incidimus. O forum ferum, & nimis crudeliter fertile, quod ſanguine diuino irriguum ſtatim Deo ſpineta progignis! Niſi Chriſti, capitis noſtri, ſpinæ proximos quoque oculos noſtros compungunt, niſi debitas prodigo cruori lacrymas eliciunt; planè oculos non habemus. Iamuero è montano patibulo conſpicuus ardentiſſimæ charitatis æſtu mille vulnerum ora pandit, & mortalium lacrymas omnium ſitit emoriens Deus. En patentiſſimis vulneribus, quàm ſupremis precibus, vehemẽtiùs vociferans miſerandæ ſiti ſolatium rogat. Quis enecto ſiti Deo pias in guttas oculos non eliquabit? Quidni lux oculorum extinguatur in lacrymis, quando Sol noſter occidit in ſanguine? Quid vltra velimus intueri ſine Sole? Sed

finis ſit: nihil enim lacryma citiùs areſcit. Vos tamen ſic areſcite doloris lacrymæ, vt in amoris flammas tranſeatis.

SVPRA STELLAS EVECTA NVBES

Siue

De Chriſto in cælum aſcendente.

Ad Vrbanum VIII. Pont. Max.

In Sacello Pontificum Vaticano.

ORATIO XII.

TRIVMPHALIS illa nubes, quæ patefactum aſcendenti Domino cælum mortalium oculis intercludit, lætiſſimæ ſerenitatis vſuram non eripit, B. P. Quin etiam, quoniam proſpectus noſter ad remotiſſimum penetralis cæli ſpectaculum non protenditur;

cue-

euectæ diuinum ad conſeſſum Humanitatis imaginem eadem refert: vt abeuntem nubem in proxima contemplemur. Nubes humido humiliq. loco natæ, ac terræ filiæ in ſublime tendunt: vt è ſuperiore loco, qui facilè conſpici, animaduertiq. poſſit, omnes moneant, puriſſimi corporis, Diuinitatem obnubentis, nubem è terrarum humilitate altè aſcenſuram non ſine humore, ſed planè diuino, extitiſſe: cum pluuiæ inſtar vellus irrorantis deſcendente Deo Nazareni ſoli virginalis fœcunditas ſilentio irrigata eſt. Neque verò poſt liberalem imbrem ſolis æſtus deſideratus eſt, quo nubium leuiſſima ſupra ſtellas ipſas extolleretur. Imò (quod nemo neget) idem pluuia, & Sol eſt Deus, liberalitate pluuius, æſtuans charitate. Æſtus hic præpotens, qui ſalutarem in pluuiam Deum ſoluit ac demiſit, quidni diuini corporis agilem nubem ad excelſitatem ipſi debitam efferret? Atque id cauſæ fuiſſe non temerè interpretor, quòd corporatum Numen in ſolitarios montes frequentiſſimè ſecederet. Debuit nimirum nubes aſcendere. Te hìc ego, Sole incluſo lucida nube ſplendidè obumbrate, illuſtriſſimum teſtem, Thabor, appello;

qui nunquam æquè, atque ita nubilus, effulſiſti. Te præterea teſtor, eiuſdem nubis diſſimili vmbra illuſtris Golgotha: non enim eam candidam euexiſti, ſed cruentam; quæ, cum Solem immenſum obtexerit, facilè potuit minoris Solis meridiano lumini ſubitam obiectu ſuo noctem offundere. Nox tamen illa te, collis beatiſſime, quauis die præclariùs illuſtrauit: ſiquidem per tot ſeculorum dies Ignotus Deus in tuis meridianis tenebris agnitus eſt. Tunc enimuero ſanguineæ nubis verſicolor liuor, Amoris luce repercuſſus, æternæ pacis iridem colorauit. Tunc immortalis vita inter mortales regerminauit, cum ſempiterni Solis in occaſu vitali ſanguine pluit. Sed iam cæterorum montium minora faſtigia præcelſo monti concedite, qui ad victoriæ ſignificationem oliuarum viuaci viriditate ac nomine coronatus, toto gloriæ vertice ſupra eſt. Vos dignam, quæ ſidera tranſcenderet, nubem infra nubes tantùm extuliſtis: eò ille, vbi Sol diuinus altiſſimus eminet, eandem intulit. Vos turbinibus agitãdam reſeruaſtis: iiſdem ille exemit, auxitq. immiſſa nube ſplendidiſſimi cæli ſerenitatem. Iam verò quàm læta, quàm mirabilis ipſo æter-
nita-

nitatis meridie dies Cælitibus illuxit, cum Solem è terris in cælum nubes reuexit? cum ſuam ad Regiam Sol nubem extulit; vt alterum in Solem accenſa luculentam diem geminaret? cum clarior, quàm hic duodecim per aſtra peregrinus, Sol immutabilis vna in nube præfulſit. Quid iam ſupereſt, niſi vt ex cæleſtium prognoſticorum diſciplina proſperum præſagium è pulcherrima nube capiamus. Si nubilet montis vertex, ventus expectetur. O fauſtam Oliueti montanam nubem, expectatiſſimi venti prænuntiam! Aſpirabit poſt decem dies, aſpirabit è cælo terris aura illa diuina, cuius ab illapſu vitali recreata mortalitas in regione mortis vitam ducet immortalem, atque à diuturnis tandem ærumnis reſpirabit. Veni trepidis in rebus tempeſtiuum auxilium, veni è patria felicitatis feliciſſime Spiritus: hominum animos, tua regna, perfla: prope graſſantium morborum peſtes longiſſimè diffla: pacifero afflatu vicina bellorum incendia extingue: Tu verò ſerenitate qualibet nobis iucundior nubes, ne prorſus à patrijs terris abſis; dum ſalubriter nubilus diuinæ Charitatis Auſter, ad nos delapſus, vehementi ſonitu te deuocat;

in eam, quæ te deceat; hoc eſt, in auream beneficiorum pluuiam optatiſſima deſcende.

IN IGNE AC SPIRITV DOMINVS

Siue

De ſancti Spiritus aduentu.

Ad Paulum Quintum Pont. Max.

In Baſilica S. Petri.

ORATIO XIII.

DICTVRVM apud te P. B. verecunda me veneratio elinguem faceret, niſi diuinus è cælo ignis, efficaces in linguas liberaliter pluuius, inflammaret ad loquendum. Neque enim

ineruditо cuiquam deeſſe patitur orationem erudita cæleſtium affluẽtia linguarum. Equidem ex illo pæne innumerabili numero non centum mihi linguas (quod in grauiſſimis argumentis canorum eſt votum Poëtarum) ſed vnam eiuſmodi optauerim, quæ ſpirabilis Numinis, ad nos properantis, infinitum beneficium, flammei turbinis illuſtri miraculo breuiter incluſum, gratæ laudationis breuitate complectatur & recolat. Appoſitè autem recoli à me poſſe exiſtimo; ſi veterem inter atque hodiernum ſpiritum, ignemque diſcrimen oſtendam. Non enim ſine ſpiritu, & calore viuebat antiquitas. Audiebatur igitur olim, qui petrarum dura contereret, qui montium Reg. 3. profunda ſubuerteret, ſonoras expirans minas ruinasque, ſpiritus: ſed non in ſpiritu Dominus. Etenim tunc ſui parcus, & mortalium paucis intellectus, ſuas caſtis auribus animiſque blanditias tenuis auræ ſibilo inſuſurrabat Deus. Reliquæ verò mortalitatis ſenſus, ad obſtrepentium Catadupa libidinum hebetatus, cæleſtis ad murmuris illecebram miſerabiliter obſurduerat. Quid, cum diuinus ille ventulus ſalutarem imbrem expreſſit? vnus mundi an-

gulus; Iudæa, fœcundæ Virginis in
Pſal. 71. vterum, tanquam rore in vellus, il-
labente Deo, ſilentio irrorata eſt. In-
terim orbis terrarum ferè vniuerſus,
pluuias inter opes inops, calamitoſa
ſiccitate laborabat. Quãquam etiam
ad ſterilitatem ſcelerum, ad pœna-
Gen. 7. rum fœcunditatem diluuio irrigaba-
Act. 2. tur. *At ecce factus eſt repentè de cælo
ſonus.* Ne metue veteris eluuionis
procellas tonanti fragore tremefacta
tellus. Bene ominari iam licet. Feli-
ciſſimo profuſa nimbo ſuis cum opi-
bus Diuinitas impluet. Nimirum
Amor tonat. Non hic vltricia fulmi-
na diſploſurus ſonitus Cęlitum iras,
terrarum clades immurmurat: ſed
ignes ſine vulnere prænuntiat inno-
centes. Erraui. Innocenter, volui di-
cere, vitali amoris plaga vulneratu-
ros ignes. Iam verò flammas præit
vehemens vnà cum ſono ſpiritus. O
temporum noſtrorum felicitatem!
Hoc ſanè, hoc in ſpiritu Dominus.
Cant. 4. Veni, qui fertiles afflas calores, cæle-
ſtis Auſter: perfla hortum tuum.
Quidni tuus terra dicatur hortus,
cuius vel tribulos ac ſpinas corona-
rias diuinum caput ſideribus prætu-
lit? quidni terræ tuos afflatus indul-
geas, cui diuinus ſanguis inſudauit?
Auguror. Deo colente mollita, aſpi-
ran-

rante Deo tepefacta terræ duritie, læto veris prodigio cæleſtia fluent aromata. Sed iam, quod antiquo cum Vate licet & mihi dicere, *Poſt ſpiritum ignis*. Reg. 3. Quid enim aliud Amoris ventilatio, præter flammas excitaret? Iam, quod antiquo mecum Vati prędicare non licet, *In igne Dominus*. Cum enim victimam ſeſe noſtram fecerit Deus; diuinæ dignitas victimę quo debuit alio ardere igne, quàm Deo? ad Eph. 5. ad Heb. 7. Monet hìc me rei nouitas, vt exquiram, cur hodiernus non cadat è cælo ignis de more aculeatus in fulmina: ſed illabatur inſolitas obtuſus in linguas? Dicam equidem, timidè tamen in re grauiſſima, quod ſentio. An quia odit Amor fulminare ac lædere: amat verò lambere & blandiri? vt quot ille igneis in linguis apparuit, totidem amantiſſima hominibus pacis oſcula libaſſe videatur. An quia ipſe ſibi fama eſt Amor, qui tot linguis abundat? Vt mirandum non ſit, hodierni beneficij ſonum amabilem ad vltimos vſque terrarum fines breui pertinuiſſe. Pſal. 18. Teſtis eſt immenſo abſciſſa interuallo, extrema rerum India, ad quam vehemens hic ſonitus adeo celeriter pene trauit, vt ſonorum affulgētis Numinis illapſum tam verè ſenſerit, quàm

olim falsò matutini Solis vicinos ortus, ſtrepitumq. luciferi currus exaudire diceretur. Teſtis eſt torridus *Africæ tractus*, quæ diuinarum afflatu flammarum geminatis caloribus iucundiùs æſtuauit. Teſtis eſt gelida Scythiæ *regio*, quæ, auerſo atque auio Sole, meliùs incaluit Deo. Teſtis eſt Ægyptus, quę ſacro cæleſtium delinita concentu linguarum, ſuperſtitionem & flagitium ſonantia ſiſtra damnauit. Teſtes etiam (vt oras taceam infinitas) Græcorum Academię ac Lyceæ, cum igneis linguis magiſtris Deum tandem didicerint, cæcutientem dedocta ſapientiam; quæ, quantùm peruideret, oſtendit, dum

Act. 17. aras inſcriberet *Ignoto Deo*. Quamuis autem vbique terrarum auditæ; nuſquam tamen clariori repercuſſu diuinæ linguæ, quàm Romanis in arcibus, perſonuerunt. Nuſquam diuinæ flammæ religioſiùs, quàm Romanorum in animis coluntur,

Plutar. in Romulo. quorum erga ignes religio cum ipſa Roma nata eſt. Ergo diuinis coronata flammis Roma diuinum habuit omen, ſuum ſe Imperium, toto iam terrarum orbe maius, no-

Matth. 16. ua ligandi atque ſoluendi poteſtate ad cælum vſque prolaturam. Nam flammis coronari ad fortuna-

tum

tum poteſtatis imperijque augurium (hiſtoriæ ſi credimus) Romanum eſt. Te nunc appello (voto enim finienda eſt oratio) te publica voce precor atque obteſtor, diuini pectoris diuine Spiritus, Deus Amor, qui hanc Romani Imperij molem in ampliſſimum terrarum orbis faſtigium elatam tuarum luce flammarum illuſtras, nationibusque vniuerſis ſuſpiciendam facis: cuſtodi, ſerua, protege hunc ſtatum, hanc pacem: ſalutaria illius & pia conſilia felici aſpiratione ad exitum promoue, quem proſpero afflatu ad commune tecum imperium euexiſti: eorum exardeſce in animis, quorum fulges in purpuris: bellorum ſi quæ circumtonant procellas pacifera difflatas aura diſſipa: quos olim terris inſpiraſti ardentiſſimos amores tui, vt ſuauiſſimè nos vrerent, euentila ſemper, vt viuant.

DIVINI AMORIS ÆSTAS

Siue

De ſancti Spiritus aduentu.

Ad Gregorium XV. Pont. Max.

In Sacello Pontificum Quirinali.

ORATIO XIV.

QVEM hodie terris infundit æſtum æſtiuo calore longè maiorem, ſuis pluuius in flammis amãtiſſimus hominum Deus, quidni beatam Amoris æſtatem dicam, B. P.? Dicere quidem in tam auguſto conſpectu tacere cupientem cogit ignearum diuina vis & copia linguarum. Si potuit igitur ſuburbana quondam in ſpelunca, tanquam in frigoris diuerſorio, naſcens frigi-

frigidulus Amor natalitiam Decembris hiemem adeo inflammare; vt noua ſidera, & regia pectora procul accenderet: cur inter patrios cæli ardores ardentiſſimus ignem feruido menſe non perpluat? Amoris enim pluuia ignis eſt. Enimuero non erat, cur priſca poëtarum ſuperſtitio fabularetur, parco Promethei furto cæleſtis ignis particulam ſubductam ad hominis lutum animandum: cum ſeſe totum infinitum Numen in lutea pectora vitalis incẽdij ſplendido aureoq. diluuio liberaliter effundat. Sed quare tempeſtas hæc ignea miſſilium linguarum innocenti prodigio placidè fulminat? An quia, Amoris fulmen, lingua amabiles flammas ad cor facilè iaculatur? An quia prodigus Amor ſuum erga nos profuſum calorem non poterat niſi ardentibus linguis explicare? An tandem quia diuini Verbi munus aptiſſimum cæleſtes linguæ ſunt? At nemini mirandum eſt, factum eſſe repentè de cælo ſonum: linguis enim pluit: Iam verò ſeſe per flammeas linguas inſinuans in animos iucundiſſimus hic æſtus, hoc eſt, Amoris æſtas, vehementi ſpiritu commodùm ventilatur: vt vitam efficacibus flammis par ventus inſpiret; quandoquidem

vnus

vnus poteſt diuinus Amor ardorem ipſe ſuum euentilare. Quanquam eam quoque cauſam argutus hic cæli ſtrepitus mihi ſignificat, quare ſimul in ignem, atque in auram mutetur Amor: vt nimirum in Amoris æſtu Amorem pro aura reſpiremus. Etenim ſuauiter æſtuant, quibus Amor aſpirat. O aſpirantem ex Amoris pectore, vitalem perfrigidæ mortalitati calorem! O benefici ſpiritus, aureis flammis aureum ſæculum afflantis, impetum ſalutarem! Surrexiſti nunc tandem Aquilo, qui, difflatis erroribus diuinæ ſerenitatem veritatis aperires. Veniſti Auſter, qui hominum animos, hoc eſt, frigidum ac ſterilem ſine te hortum tuum fœcundo calore perflares: quique felicem Amoris ignem, vni hodie Hieroſolymæ pluuium, toto terrarum orbe diffunderes. Arſit gelida Septentrionis ora, nec remotiſſimum Solem deſiderauit proximo illuſtris Deo. Arſit meliore flamma torridus mundi tractus, & Solis imminentis æſtus præ Amoris æſtate frigere vtili experimento intellexit. Sed nulla magis regio, quàm, quæ Dei Regia in terris eſt. Roma diuinis ignibus æſtuauit, Roma, Amor diuini Amoris, omnium plauſu nationum prædicetur, cuius

cuius ille, vt memori ardeat in pectore, amabili fulget in nomine.

BEATVM INCENDIVM

Siue

De ſancti Spiritus aduentu.

Ad Vrbanum VIII. Pont. Max.

In Sacello Pontificum Vaticano.

ORATIO XV.

ADSVM incendij nuntius, B. P. quo incendio cum vniuerſus terrarum orbis, tum præcipuè regina hęc vrbium, Vrbs ampliſſima conflagrauit. Neq; tamen opem imploraturus adſum, ſed ardorem gratulaturus. Non enim Nero aliquis, trabeatus vſtor, feralem ſubdidit facem: at ipſe ſuos iniecit

cit ignes, amor hominum, Deus. Deo autem ardere, beatum eſt. Idem me quoque ardor vibrantibus linguis eloquenter fulgurans accendit, vt hodierni breuiter eloquar incendij felicitatem. Ergo ſplendidè illapſura per flammas felicitas ſonoro ſpiritu non minaciter, ſed amabiliter tonat: vt ex amabili tonitru vitalis ignis fulmina amare & cupere condiſcamus. Silete cæleſtes orbes (ſi qua tamen fides ſuperſtitioſæ veterum philoſophiæ haberi poteſt) incitatiſſima conuerſione ſuauiter ſonori. Repentinus hic cæli ſonus verè iucundeq. implet aures noſtras; dum terrarum amantiſſimum cælum non auarè in ſeſe conuolui, ſed amoris ignea ſignificatione liberaliter in terras effundi prænuntiat. Neque verò cęleſtis ignis aurea liberalitas vnum terrarum punctum, Hieroſolymam, ſed omnium oras populorum beat: comes enim flammæ validus ventus longè lateq. ſpargit incendium. Quin etiam id eſſe cauſæ interpretor, cur vehemens ignem ſpiritus comitetur, quòd amoris calor non ſine ſuſpirio eſt. O cæli ſuſpirantis ab amore ſpiritum vitalem! O animam ſuauiſſimam, mortalitati recreandæ afflatam! O auram odoratiſſimam, ex im-

mor-

mortalis horto voluptatis florentiſſimæ odores virtutis expirantem! O feruidum diuina charitate torridæ regionis Auſtrum, beatis caloribus noſtra frigora diſſoluentem! At ecce hic Auſter non aqua, ſed flamma, pluuius eſt. Quam enim aliam præferuidus, pręter flammeam pluuiam? quam nobiliſſimus inuehat ventus, præter illuſtrem? Mirandum præterea eſt; quòd vlla ſine nube pluit: niſi quis decoram imbri ſplendido nubem appellet ipſam ſerenitatem. Imò verò præclara diem hanc pluuia ſerenauit, cuius guttę flammę ſunt. Communi Sole non eget hæc dies, omnium ideo illuſtriſſima, quòd Sol ipſe infinitus, lucido profuſus imbre, delabitur. Et quiſquam in tam prodiga ſui luce non videat, feliciſſimè terras illius Solis ardore torreri, qui cæli felicitas eſt? Quanquam ego non facilè à cęlo terras diſtinxerim, ſiquidem vtrobiq. Sol habitat. Habitare tum cœpit inter mortales, cum ortum occaſumque ſubijt ſempiternus. Nunc autem inter Cælites altiſſimus, quamuis igneis radijs meridianum calorem terris immittat; non tamen abeſt: præſentiſſimus enim calor Deus eſt. O calorem amabilem, quo ex ærumnis omnibus

con-

concreta & conglobata terra tam felíciter exarſit; vt iſto, quod illuſtre ſideribus miramur, cęlo pulchrior effulſerit. Teſtor hanc ipſam indicem veri, non tam oculis, quàm animis præfulgentem hodie flammam, quæ tum cæleſtes Hieroſolymis homines facili traiectione inflammauit in ſidera, tum cæli ſideribus eos præcellere, fauſto regni prodigio capitibus inſidens, non indicauit ſolùm, ſed multiplici etiam linguarum imagine facundiſſimè prædicauit. Quod autem aliud beneficus diuini Solis ardor excitaret incendium, quàm quod homines in ſtellas accenderet, non eas, quæ noctem ac tenebras non vincerent; ſed quæ beatiſſimam lucem diemq́. non occidentem aperirent? Dies igitur è ſideribus nata eſt, quam diurnæ lucis author, quem intuemur, Sol ipſe afferre non potuit. Etiam nunc meridiano in Sole altiſsima nox animos cæcaret: niſi veſtro, bona ſidera, beneficio diuina terris dies illuxiſſet. Vos, ò ſtellę noſtrates, validiori quàm cæleſtes, impulſu incitatæ orbem terrarum velociſſimo curſu illuſtraſtis, ad quas circumuehendas non beatarum aliqua mentium, ſed ipſe præpotens Deus omni ardore ac ſpiritu adniſus

eſt.

eſt. Vos, ò flammæ ſalutares, vel ipſos frigidæ mortalitatis animos facilè inflammaſtis, quia vos Amor immiſit. Vrbem Romam deformi ædificiorum ſqualore ſeneſcentem incendit Nero, vt nitidiorem in ſpeciem recoqueret ac reformaret. Sed funeſtiſſima illa patriæ fax nil aliud potuit, quàm incendere ac demoliri. Vobis ea gloria reſeruabatur, amantiſſimi Numinis optatiſſimæ faces, vt efficaci veſtro incendio non vna tantùm vrbs, verùm etiam orbis terrarum vniuerſus, poſito vitiorum ſenio, ad primigeniæ virtutis decus iuueneſceret. Quare non eſt, cur illa nos diuturna expectatio torqueat, vt è rogo ignis extremi cælum nouum, ac terra noua naſcatur; quoniam id nobis ignes hodierni beneficium beatiùs repræſentarunt; cum ſine naturæ clade ac vulnere terram verterint in cælum. Sed vrbium nulla feliciùs arſit, quàm Roma, quæ Troianis olim è flammis ad regnum nata terrarum, è diuinis deinde ignibus ad commune cum Deo imperium renaſcitur, bis felix inter vrbes Phœnix, quam cum terrenum, tum cæleſte incendium ſplendori parit ac regno.

Suet. in Neron. c. 38.

2. Petr. 3.

C Ex-

CAELO DONATA TERRÆ SIDERA

Siue

De die Sanctis omnibus ſacro.

Ad Gregorium XV. Pont. Max.

In Sacello Pontificum Quirinali.

ORATIO XVI.

CÆLVM illud altiſſimum, quod emeritæ lucem virtutis cęlat, anniuerſaria pompa hodie recluditur, B. P. Quid autem in recluſo ſpectabilius cælo ſuſpiciamus, quàm ſidera? Tam enim verè beatiſſimæ regiones illæ, quàm falsò neſcio qui Elyſii campi *Solemq́, ſuum, & ſua ſidera norunt*: quæ contuenti mihi affulgent adeo, vt ſubditorum volubilis fulgor aſtrorum rudis quædam horum adumbratio, at-

Virg. Aenei. 6.

que

que ipſa eſſe vmbra videatur. Quod vbi paucis attigero, quidni veteri prouerbio cælum digito dicar attigiſſe? Principio igitur è primigenijs Gen. 1. aquis formoſiſſimi ſtellarum ignes degeneri partu extitere. At vos, ęternitatis feliciſſimæ ſanctiſſima lumina, è fertiliori piarum humore lacrymarum educta, ſublimiùs enataſtis, formoſiùs enituiſtis. Facilè nimirum lacryma igneſcit in ſidus; quia liquor Amoris eſt. Illo præterea è liquore, ſolidę felicitatis exorta eſt nunquam occaſura diuturnitas. Neque enim occaſum habeat ea felicitas, cui vel ærumnoſa lacrymæ cadentis vnda, lætiſſimus oriens fuit. Cogor hìc vetus caſtigare prouerbium: non enim eſt quędam, ſed omnis flere voluptas: cogor diuino cum oraculo exclamare, *Beati qui lugent.* Iam verò Platoni Matth. 5. ſi licuit natura magis, quàm interuallo, à nobis diſſitos cæleſtes orbes è noſtrorum delicijs elementorum, ſplendido mendacio conglobare; cur non ego vos, cognata nobis altiſſima ſidera, delibatas è terris cæli delicias veriſſimo pręconio appellem? Scitum illud eſt, ſanctiſſimorum hominum integritatem, etiam inter natale terrarum cœnum cæleſti ſæpe luce ſtellatam, oculos animoſque traxiſſe in-

tuen-

tuentium in admirationem ſui. Nimirum admirabiliora cælum ſidera non habet, quàm quæ ipſi ſanctitate prefulgentia naſcuntur è terris. Animaduertit ætatis noſtræ nimia perſpicacitas recentium partu ſtellarum ſoboleſcere confine hoc terris cælum, atque affine id eſſe terrenæ concretioni ex illo clariſſimo ſplendidæ geniture indicio interpretata eſt. Cur ergo ſummam Cælites inter atque homines affinitatem intercedere nobis non gratulemur: cum ſuos illi reparent immortales è noſtra mortalitate Luciferos? Neque verò innata cælo cum noſtratibus aſtra, cæteris longè laudibus minora, contendant. Illa, quanquam multitudine immania, coguntur tamen in breuiſſimæ recenſionis anguſtias: hæc ipſo numeroſiora numero ijs tacita vocibus humanam ludere curioſitatem videntur. *Numera ſtellas, ſi potes.* Sua illa magnitudine viſenda citerioribus ex orbibus vix impetrant, nobis vt ſalrem minima videantur: hæc in breuitate corporis mole virtutis maxima extrema illa ex ora & determinatione mundi adeo terris conſpicua ſunt; vt ipſo, quo capiuntur, maiora cælo, vno minora Deo eſſe fateamur. Alternus illorum fulgor, ad olem obſcu-

Gen. 15.

obſcurus, ac tanquam lucifugus, nocte ac tenebris indiget, vt fulgeat: horum autem ſplendor conſtantiſſimus in ipſa diuini Solis infinita luce ſpectabilis meridianam illam illuſtrat æternitatem. Quid, quòd illorum & formoſa claritas maculis infuſcatur, & præclara formoſitas næuum habet: horum verò ſincerè nitidam pulchritudinem nulla decolorat labecula, quòd illam abſolutiſſimæ candor innocentiæ colorauit? Quid, quòd in eorum aliquo flos ipſe lucis, graui terrarum vmbræ obnoxius, nõ rarò langueſcit ac deficit: in hiſce autem lucida floreſcit æternitas, quòd à terrenis remotiſsima tenebris ſuo ſemper apricantur in Sole? In illo quidem ſplendidiſſimo cælo *Stella differt à Stella in claritate:* non tamen velut iſtarum aſpectabilium aliqua in lucis patria caligat, ac degenerat in tenebras. imò verò earum vel minimam (ſi minima eſſe poſſit, quæ Deo grandeſcit) ſtellam eſſe omnino perneges, niſi diuino ipſo cum Sole confeias. Quam longè igitur pulchriora eſſe arcana hæc lumina exiſtimamus, quæ patrium pulchritudinis cælum pulcherrimum faciunt? Quàm longè eadem ſplendidiora, quæ Solis infiniti ſidera ſunt? Non 1. Cor. 15.
hæc

hæc ſplendidè mendacibus fabulis, at debitis cælo virtutibus lucent. Non in varias ferarum facies efferata crudeliter rubent: ſed ipſo Deo, quo feliciſſimè ardent, benigniſſimè affulgent Neque enim beneficijs affulgere non poſſunt, quorum ardor & fulgor Amor eſt. O noſtra igitur verè aurea ſæcula, multò vetuſtis beatiora, quæ terreſtrium lumine ſiderum illuſtriùs aureſcunt! O verè amica ſidera, quæ veſtro nobis occaſu, quàm Solis exortu clariores dies diſtinguitis: veſtrarum magis fulgore virtutum, quàm cæleſtium luce flammarum ſtellatum annum circumuoluitis: quodq. minora incitatorum orbium aſtra nequeunt; vniuerſam hac vna anniuerſaria die ſplendoris pompam explicatis, vt expeditam ad ſempiternæ felicitatis domicilium viam quàm clariſſimè præmonſtretis! Vnum iam illum addite illuſtri cumulum beneficio: diuinam, qua ſuauiſſimè ardetis, flammam hodie nobis impertimini: vt addita vobis aliquando ſidera feliciter fulgeamus.

PVER

PVER MAGNVS CORAM DOMINO

Siue

De S. Ioannis Baptiſtæ natali die.

ORATIO XVII.

ADMIRABILI Diuinitatis conſilio. A diuini Præcurſoris Ioannis natalis dies natalitiam infantis Dei noctem breui temporis interuallo præcurrit; vt, qui vel in puerili corpuſculo magnus coram Domino cæleſti oraculo præmonſtratus eſt, cùm Domini mox orituri maieſtate (quantùm ſeruo fas eſt) magnitudinem ipſe ſuam indicet eſſe propius comparandam. Vtrunque idem inter Cælites nobiliſſimus interpres Gabriel prænuntiat: neque enim de Ioãne præfari poterat alius, niſi qui Deum diuinè prædiceret. Virginalis quidem mater, conceptæ Sapien-

pientiæ tacitam infantiam æmulata, quod caſtiſſimo vtero clauſit, infinitum contracti Numinis miraculum modeſtiſſimo ſilentio inuoluit. At inter deſerta terrarum clamaturæ cęleſtis vocis præmonitum Patrem Zachariam niſi dubitationis pœna mutum feciſſet, eiuſdem generandæ vocis admirabilitas facere potuit elinguem. Nec tamen admiror ab infante filio muto parenti redditam deinde vocem: cur enim vocis pater conticeſceret? Quãta verò illa tuæ, Ioannes, excellentiæ teſtificatio, quando, vt te necdum natum Dominus coram ſe magnum cominus oſtenderet; ſuæ magis impetu charitatis, quàm officioſæ feſtinatione Matris ad montana prouectus aſpreta, honorificè inuiſurus acceſſit? Tum verò benefico tui Solis acceſſu te ipſo maior, clauſis oculis perſpicax Solem ante vidiſti, quàm diem cerneres: ante adoleuiſti ad ſanctitatem, quàm naſcereris ad vitam: totius corporis Numen adorantis loquaci motu totum te vocem eſſe perſuaſiſti, qui fari nondum poteras: præmaturo gaudio geſtiens, & maternorum viſcerum intra compedes liber, adultorum more tripudiaſti. Sed iam ſterilitas anilis parit: vt poſt virginalem

fœ-

fœcunditatem maius admiremur nihil. Enimuero decuit anum puerperam eius eſſe parentem, qui ætate quidem puer eſſet, at conſilio ſenex. Quare etiam à puerperio iure pronuntio ſterilem Eliſabetham, ſed ad vulgares partus, quæ diu cunctata eſt parere; vt laudabiliter actæ totius vitæ nixu coram maximo Domino magnum, ipſaq. matre maiorem fœtum ederet, vtque in vno filio decorum omnium fœcundiſſima prædicaretur. Iam verò vix natus puerulus tantus eſt, vt eius robuſtiſſimæ Virginis brachijs excipi geſtariq. debuerit, quæ Deum ſinu ſuſtineret. Nulla *videlicet aptiora nobiliſſimo infanti* cunabula inuenta ſunt, quàm diuinæ Matris amplexus. Virginalibus vlnis, *Numinis* immenſitatem complexuris, metienda fuit Ioannis magnitudo: cui ſingularis illa fuit conceſſa *diuinitus* prærogatiua, vt maximæ Virginis brachia ipſo Numine prior impleret. Vultiſne inſignis huius pueri magnitudinem, mortali æſtimatione maiorem, ſuo nominis pondere ac pretio æſtimare? Aureum Gratiæ nomen, quo illuſtratur, penditote. Nullus autem ſapientum ei nomen aptum impoſuerit. Vna id poterat, quæ Ioannis decora metire-

tur, ipſa Numinis infinita ſapientia: vt meritò nomen hoc cum auguſtiſſimo diuini Liberatoris nomine in cælo natum, ac cæleſti amplitudini par, non hominum, ſed Cælitum voce primùm potuerit enunciari. Hæc habui, quæ (ſicut decet) de puero modicè, de magno timidè dicerem. Vos è puerili magnitudine longè maiora virtutis, quàm ætatis reliquæ, incrementa conijcite. Quare non dico gigantæa virtute puerum ab incunabulis ad ſiluas demigraſſe, quòd anguſtijs cum domeſticis, tum vrbanis capi non poſſet: hiſpidas cameli exuuias induiſſe, vt ſine Alcibiadis Sileno ſub corporis ruſtica ſpecie auguſtam animi pulchritudinem tutò latere oſtenderet: parcè ſolitum veſci ſilueſtri melle, quod in dulciorem abundè refunderet orationem: ipſius prætereà teſtificatione Veritatis inter natos mulierum maximum altiſſimè tum ſurrexiſſe, cum fortiſſimè cecidit. Vna me ad extremum ingenua tenet ambitio, vt me cognominem tuum coram Domino magnum, atque in laudes te dignas, qui totus diuina vox es, moribus, quàm vocibus, eſſe velis eloquentiorem.

INFANTIS DEI CORONA

Siue

De S. Stephano Protomartyre.

Ad Gregorium XV. Pont. Max.

In Sacello Pontificum Vaticano.

ORATIO XVIII.

INFANTIS Dei regium caput coronari decet, B. P. Quæ poſſit autem corona Stephano aptior inueniri, cuius vel ipſum nomen corona eſt? Quidni etiam perlibenter homine coronetur Deus, humana qui membra peramanter induerit? Igitur, ſi ſanctiſſimi iuuenis virtutem coronariam magis fuiſſe, quàm nomen, oſtendero, mea quoque oratione coronatum infantem Deum exiſtimabo. Aurum Reges coronare atque ambire ſolet:

ſiue

ſiue quòd metallorum princeps, plebeia capita faſtidiens, principis verticis iure ſuo ambitioſum eſt: ſiue quòd regios mores, vt illuſtriſſimi atque chariſſimi ſint, aureos eſſe oportere ſignificat: ſiue tãdem quòd ipſa quoque Regum opulenta libertas vinculis eſt obnoxia, ſed aureis. Atqui aurum nullum coronando nobilius, nullum exprimendo diuinius, nullum denique deuinciendo Deo potentius inuentum eſt, quàm Stephani Herois clariſſimi aurea virtus, quæ inuicti capitis pulchra per vulnera liberaliter emicans, diuinam in coronam prima reſplenduit. An non auream eam virtutem iure dixerim, quam diuini ſanguinis pretioſa vis inaurauit? quam ſempiternus ille Sol ſibi ſemper apricam, ſibi quoque ſimillimam colorauit? Auream certè prædicãt honeſtiſſimæ illæ viduæ, quas in clientelam ſibi commendatas ſuæ ſalubriùs modeſtiæ, quàm alienæ ſtipis, auro aureus iuuenis recreabat. Eadem hæc virtus aureo torrente affluenter erumpebat ex ore, cum pertinaciter ferreos Hebræorum animos eloquenter obruebat. Vt mirandum non ſit, quòd cælo delapſus, tanquam Cælitum aliquis, hoſtibus videbatur ex vultu, cuius diuina vox

non

non terrenum, ſed cæleſte aurum ſonabat. Eadem tandem affluentiùs aurea plurimo exundauit ex vulnere, vt beato ſanguine ferreum ſæculum aureſceret. Quare tam diues ad ſpectaculum cæli theatrum ille meritò vidit aperiri; qui virtutis non minùs, quàm ſanguinis, aureas venas aperuit. Et ſanè medium diſcedere cælum, ac penitùs laxari debuit; dum auro plueret. Neque enim aëria nubes impuriſſimis aquis atra & ſordida, ſed cæleſte ſidus nitidis cæli opibus fœtum aureæ pluuiæ diuitias effundere poterat. Cælum autem non habuit magis aureum ſidus, quàm Stephanum, quo aurum ipſum minùs aureum eſt. Mineruæ, hoc eſt, fictæ Sapientiæ, natalem diem pluuio auro in inſula Rhodo fulſiſſe, aureũ quidem fuit mendacium poëtarum, quod tamen aureo cruoris huius illuſtriſſimi diluuio pulchrè proluſerit: ſiquidem illo Stephani fortiter cadentis cruore penetralis cæli ſerenitate patefacta, natalitia corporatæ Sapientiæ lux viſa eſt illuxiſſe ſerenior. Impluentis enim auri nubilum ſerenitas eſt. At ò inter fauſta ſpectacula funeſtum prodigium! Ecce vnà cum innocentiæ auro crudelitatis lapidibus pluit. Quin imò (quod felix

& fauſtum ſit) inter auream pluuiam pluuij lapides gemmei ſunt. Nimirum decet auro proxima ſaxa gemmaſcere. Iam verò aureum te, iuuenis integerrime, declarat vox illa morientis extrema verè aurea, quæ tuis veniam interfectoribus à diuino Numine precatur. Cur enim aurum ea non ſonaret, quam artifex Amor expreſſit? Sed bene habet. Suum orbem aurea corona perfecit, ſiue præclaræ vitæ curſus pulcherrima morte concluſus eſt. Ergo naſcēti Deo ſplendidè te morientem eleganter adiunctum, tanquam diuino decorum Regi, coronario nomine inſcriptum, coronarium aurum gratulamur.

SOL ALTER
Siue
De S. Thoma Aquinate.

ORATIO XIX.

QVONIAM hæc dies Reipublicæ Chriſtianæ vniuerſæ illuſtris (Cardinales ampliſſimi, religioſiſſimi Patres) læto prodigio

digio ſuum habet, quo præfulgeat, Solem, hoc citimo terris, communiq. clariorem, non ſapiētia minùs, quàm ſanctitate ſplendidū, Thomam Aquinatem: *niſi videam* hodiernæ debitum laudationi argumentum, Solem ipſum non videam. *Illud* verò vel *maximè lætandum* mihi eſt, quòd facilè *iuxta fuerit* ac præclarum, alterum hunc hodie Solem oſtendere: neque enim eloquentiæ *luminibus indiget*, vt *conſpiciatur*, qui ſua ſatis luce *conſpicuus* eſt. Quanquam ad noſtri Solis aſpectum alienæ etiam acceſſione lucis mirificè recreamur, quam *honorariæ coronæ* purpura geminauit. Verùm, vt lumen inſolitum acriter contueri poſſimus, primo ipſius crepuſculo aſſueſcamus: atque (vt planè loquar) futuræ virtutis fulgorem ex oraculo proſpiciamus. In oraculo enim ſanctiſſimi viri, tanquam in crepuſculo, diuinæ prælucet indoles claritatis. Ergo *vir ſanctimonia* inſignis, qui ſuburbana in ſolitudine ad cæleſtium rerum contemplationem conſederat, dum libero ſub cælo *apricatur*, preuios appetentis iam Solis radios prior *animaduertit* ac *præuidet*: matrem deinde Theodoram, quantum vtero gereret felicitatis ignaram, præmonet,

eum breui parituram, qui vitiorum tenebris meridiana in luce caligantem terrarum orbem illuminaret. Etenim duo cum ſint ex ipſa Diuinitatis infinita luce noſtrorum animorum decora delibata, quæ cæcutienti ad virtutem mortalitati ſalubriter affulgent, ſanctitas & ſapientia: quòd omnia inter homines præclara rara ſunt; alterutra quidem plurimi, vtraque vnus è pauciſſimis Thomas felicissimo miraculo claruit. Vt eum meritò Solem appellem, qui pæne ſolus inter plurimos, ac princeps inter paucos gemina laude fulgere videatur. Sed ecce iam Sol exoritur. Proh quantum præpropera virtus in ipſo exortu ſplendoris effudit! dum iacentem humi ſalutis nuntiam, Angelicam ſalutationem complicatæ inſcriptam ſchedæ, non alio, quàm ſua luce, monſtrante cognouit: dum puerili niſu, virili ſenſu illane dicam diuina crepundia, an futuræ obſidem ſapientiæ, cæleſte chirographum auidè arripuit: dum, eodem ſibi per vim extorto, pijs lacrymis perfuſus eſt: dum recuperatum, bonam vt indolem aleret, deglutiuit. Vt mirandum non ſit, ſi ſapientia citiùs, quàm ætas, adoleuerit: hanc enim guttatim cum lacte ſuxit,

vnico

vnico illam hauſtu exorbuit. Et quiſquam mihi prædicet, Platonis adhuc infantis in labellis mellificaſſe apes, in ore Steſichori ceciniſſe luſciniam? cũ apibus auibusq. ingenioſior, melle cantuq. ſuauior non ore tenus, primoribusq. in labris, ſed in imo Thomæ pectore cæleſtis hoſpes ſapientia reſederit. Hinc amor ille mirabilis pro puerili crepitaculi delicio litteratam aliquam papyrum, pro pomis libellos habendi præ manibus: vt iam tum è nutricis vbere pendulus litteris operam dare videretur. Iam verò illæ in omne vitium lubricæ ætatis pari conatu ad ſanctimoniæ ac ſapientiæ faſtigium celerrimæ progreſſiones ſupra teneros annos, ſupra æqualium æmulationem, ſupra expectationem parētum, ſupra maiorum exempla, denique ſupra omnium admirationem, quale ſpecimen iam adultæ in adoleſcentia lucis reliquerunt? Illud ſanè, vt aliquando transfuſo in vultum animi nitore, ex eiuſdem ordinis hominibus perſpicacior aliquis Thomam, tanquam aſpectabilem Solem, ſuſpexerit. Mihi verò nunquam Thomę iuuentus illuſtrior viſa eſt, quàm cum ad effœminandam in ſuſcepto religioſæ vitæ conſilio virilem conſtantiam ex impudicis te-

nebris, velut ex Inferis, impuriſſimam furiam dolo malo immiſſam, torre illo non tam vulgari flamma, quàm ſua luce, ſuccenſo perſtrinxit, ac longiſſimè fugauit. Illo, illo torre Thomas Hercule fortior nocentiorem hydra fœminam perdomuit: illo inſcriptam parieti crucem nigrum trophæum appoſitè ſtatuit victricis rigido candori caſtitatis: illo denique virginale cingulum, militare defenſæ Virginitatis præmium, emeritus miles è cælo conſecutus eſt, quo tam ſplendidè dimicauit. Itaq. Thomas iam victor victos fratres, cæteroſq. domeſticos docuit, nullis mortalium fraudibus viribusq. ab inſtituto curſu Solem reprehendi poſſe ac retardari. Sed iam Meridies eſt, Auditores. Quid, cum de Sole ſermo eſt, poſt orientem lucem meridiano ſplendore magis conſequens & cohærens afferatur? Igitur & ſuæ virtutis, & communis plauſus ſuffragio ad ſummum docendi munus euectus Thomas; dum ſingulari quadam eruditione ac probitate oculis animiſq. præfulget omnium; adeo præclarè altiſſimi partes Solis impleuit, vt, qui hoc mecum non videat, meridiano in Sole cæcutiat. Nam quis hoc homine clarior vnquam fuit, qui nihil

olim

olim contemplaretur acutiſſimis ingenijs tam reconditum, quod ſingulari mentis acumine non peruideret: nihil imitaretur integerrimis viris tam difficile, quod cereis in virtutem moribus non exprimeret: qui ſuæ quaſi radios eruditionis, libros edidit plures, quàm alij legerunt: efficaciùs errorum nubes diſſipauit, quàm cæterorum hominum vel imperitia, vel nequitia inuexit: plus attulit felicitatis & lætitiæ, quàm calamitoſis perculſa temporibus mortalitas concupiſcere audebat? Teſtis eſt Catholica Religio, quæ multis in locis gelido ſcelerum turbine afflicta, & pæne extincta erudito vnius Thomæ calore quàm celerrimè refloruit. Teſtis veritas ipſa, quæ clariſſimis in Lyceis nunquam clariùs, quàm ad Solis noſtri lumen perſpecta eſt. Teſtes è Chriſtianæ religionis acerrimis hoſtibus primarij, atque in primis eruditi Iudæi duo, qui ſub Decembris finem natum in tenebris infantem Deum Thomæ luce nouerunt, ac datis manibus adorarunt, tribus illis Orientis Regibus beatiores, quibus non ſidus aliquod è minoribus, ſed nouus hic Sol ad incunabula diuina facem prætulit. Teſtes etiam Cælites omnes, quorum frequenti

Iu-

lumine, vt ijs proximus, ad ima terrarum illuſtranda vberrimè impertiebatur. Teſtis omnium locupletiſſimus teſtium Deus, cuius illud honorificentiſſimum oraculum eſt, *Bene ſcripſiſti de me, Thoma: quod ergo dignum à me præmium referas?* Is autem ſua commodùm vſus luce peruidit, quid optimum poſceret, cum, *Non aliud, niſi te, Domine, præmium opto*, reſpondit. Teſtes ad extremum vel ipſæ ſunt Hæreſum profligatæ peſtes, quas ille doctrinæ aculeis, tanquam lucidis telis, ad internecionem vſque tranſuerberauit. Apollini ob confoſſum Pythonem ludos laudesq. ab antiquis dicatas accepimus: à quibus ea præſertim laude laudabilem Solem docemur, quòd putri concretione conflatum ſuis radijs, velut illuſtribus ſagittis, monſtrum illud nocentiſſimum extinxerit. At quanto æquiùs tibi, noſtrorum Sol animorum, Thoma, hodierno cultu & laudatione tuis impares meritis proludimus, qui ſplendidæ ſapientiæ viribus nocentiora Pythone monſtra ſuperâſti? Iam verò qui Solis Ortum & Meridiem, maioris tamen incremento ſplendoris, expreſſum à te lætamur, vnum dolemus occaſum tibi fuiſſe cum Sole communem,

Occi-

Occidiſti tu quidem, vir ſanctiſſime ac ſapientiſſime, tibi ſimilis, hoc eſt, vultu ſerenus, animo illuſtris: ſed illa, quæ tibi Neapoli decumbenti ſupra caput aſtitit, ſtella, præmaturi occaſus tui Heſperus, atratam terris ac triſtiſſimam noctem denuntiabat: ille, qui te in cœnobio *Foſſæ nouæ* animam agente Cometes apparuit; miſeræ luctum orbitatis ominabatur. *Præſtitiſti te quidem vel in occaſu Solem, qui noua ſidera ſuccenderis: ſed nulla ſiderum lux triſte* poſſit deſiderium tui mitigare. Vnus tu potes dolorem temperare, quem facis. Quantùm enim iacturæ noſtræ, quòd nobis occideris, ingemiſcimus: tantundem felicitati tuæ, quòd ibi fulgeas, vbi *nunquam occides*, gratulamur. Quantùm aureo torque, ac pyropo ardentiſſimo exornatus, tuarum illuſtris opifex gemmarum, *Sol inter Cælites à nobis diſtas*: tantundem nos à terris Solem addi cælo potuiſſe gloriamur.

[library stamp]

VIR-

VIRGO VVLNERATA CHARITATE

Siue

De S. Catharina Senenſi.

ORATIO XX.

QVID hoc ſpectaculi eſt, incerto ſagittario, ignota ſagitta, ex inſidijs, Virginem innocentiſſimam, noſtrumq. ſimul aſpectum vulnerantis? Ecce caſtiſſima teneritudo, vulneri deſtinata, candidus quaſi ſcopus, repẽtino prodigio defixa riget. Quis vel ferreus miſericordia non emolliatus? Ecce tenerrima integritas quinque telis tranſuerberatur. Quis vel pumiceus ex oculorum gemino vulnere lacrymis non affluat? Ecce integerrima imbecillitas ſub inſoliti doloris pondere exanimis ad terram ruit. Quis

vel

vel ſaxeus grauiſſima ruina non inflectatur? At at deprehenſus eſt ſagittarius. Quis enim virginale cor amãtis vulnerarit, niſi Amor? Itane verò? Amori aditus non patet, niſi per dolorem & vulnera? Hoccine amantium ſuauiter militantium ſtipendium eſt, ipſa ſui Ducis manu teloq. configi? At ò me excordem, qui non ſentiam, *cordis vulnus* eſſe Amorem, neque vulnerati Amoris aſſeclas eſſe decere inuulneratos! Suas ille ad beneficium aureas manus, ad ſanguinarij furoris turbinem miſerabiliter tornatiles, atque immanium vulnerum *pretiosè liuentibus hyacinthis* plenas eſſe voluit; vt ad ſui lectiſſimos populi hæc hyacinthina miſſilia facilè ſpargeret. Cor obtulit hoſtilī lancea traijciendum; vt amica ipſius vulnera verè amãtibus cordi eſſent. Inter acutiſsimos clauos ſuffixis pedibus immortalis properauit ad mortem; vt nos in eius veſtigijs per vitales dolorum aculeos conſtantem gradum figeremus. O te igitur beatiſsimam, Catharina! ſiquidem, dum tibi Amoris vulnera dant amabilem formam, Amoris tui Amores. Candidus ille in gremio matris, rubicundus in ſinu crucis, lilium & roſa eſt. Tu quoque diuinæ formoſitatis ſe-

dula imitatrix virginali candore li-
lium es,ſed inter ſpinas Amoris,quæ
ſuis te punctionibus cruentarunt in
roſam. Tunc ſanè viſa es lilium inter
ſpinas, cum ſpineam coronam auteæ
præferens,in capite ſeuiſti ſpinas; vt
vulnerum roſæ reliquo corpori na-
ſcerentur. O roſas mirabiliter purpu-
reas, quas non in turpibus fabulis
natas impudicus cruor infecit;ſed in
virgineis niuibus vernantes pudicus
ſanguis ornauit! O manus ad laban-
tem Chriſtianam rempublicam ſub-
leuandam ab ipſis vulneribus robu-
ſtiſsimas! Per vulnera enim charita-
tis diuinum ſe robur infudit. O pe-
des ad ſalutaria itinera obeūda,dum
perforamini, alatos! Suas enim fo-
raminibus Amor addidit alas. O pe-
ctus frigidiſsimæ mortalitati ad vir-
tutem inflammandæ in tempore pa-
tefactum! E ſaucio enim amantis pe-
ctore plus ardoris,quàm cruoris eru-
pit. Tu verò diuino ſtellata ſtigmate
Catharina è cæleſti patria felicitatis,
vbi vulnera occalleſcunt in ſidera,
natalibus terris ſic affulge; vt Senæ
tuæ ſub te refloreſcant, natiuo tan-
quam ſidere charitatis.

PIA

PIA NOBILITAS
Siue
De S. Franciſca Romana.

ORATIO XXI.

QVI Romæ pridem, nunc cæli matronam Franciſcam laudaturus, Romanam dixerit, vno ille verbo decora complexus omnia laudarit ſatis. Etenim cum nobilitate ſanctitatem difficili raroq. fœdere geminare Romanum eſt. Habeo igitur, vnde ſanctiſſimam hanc fœminam verè Romanam eſſe veſtræ, Cardinales illuſtriſſimi, purpuræ bono in lumine Sole clariùs oſtendam. Generoſis vix dum orta natalibus illud adultæ ſpecimen ſanctitatis dedit, vt in parentis, aut nutricis complexu nunquam effœminatum aliquid, aut ioculare puellari mollitie, ac leuitate balbutiuerit. Diceres matris illam in gremio generis admonitam, parem nobilitati morum maturitatem meditari. Diceres

matu-

maturo diuinam ſilentio infantem dicere, Romana ſum. Imò non ſiluit moderatiſſima eius infantia, ſi quando vel virorum obtutibus, vel ipſis paternis oculis à faſciolis nudula exponeretur. Et quoniam per ætatulam ex ore in voces exire non poterat, affluentiùs ex oculis liquata in lacrymas eloquentia pro pudore miſerabiliter perorabat. Mirari iam deſino, quare paternæ manus attactu blanditias (vt mos eſt) pudibundæ faciei fieri paſſa nunquam ſit, cuius virginale corpuſculum nec oculorum coniectu contingi ſe ſine vltricibus lacrymis pateretur. I nunc, & vulnerato priùs pudore, quàm pectore Romanæ ſerò vindicem pudicitiæ heroinam demirare Lucretiam Roma vetus: robuſtiorem ſanè inermis Virgunculæ virginitatem, vnis alienos oculos manusq. lacrymulis abſterrentem, iuſtiùs Romanam prædicat Roma recentior. Hæc tenera naſcentis indoles virtutis fuit. Ex illa vos prouectæ decora integritatis interpretamini. Breuiſſima hæc certè oratio adultam ad cælum vſque ſanctitatem complecti non audet, quæ in ipſis cunabulis maximæ par eſſe non poſſit. Nam quæ dicendi vis è penetralibus illis cautiſſimæ cuſtodiæ la-

tebris

tebris in hanc publicam lucem educat, publico abhorrentem cœtu, lucifugam virginitatem? Quis eloquentiæ ſonus exprimat illum Cælitibus eloquentiſſimum innocentis puellæ ſtrepitum, vnam in ſe pro ſceleribus innocentiam diuerberantis? Quis orationis color illum non viola tinctum, ſed ipſo cæleſti coloratum amore, diuinæ amantis pallorem expingat? Quæ tandem efficax exæquet facundia illas Numinis expugnatrices, ac nunquam non exorantes, pæne aſſiduas ſolitariæ preces? Vt quæ magiſter Virginum Hieronymus cuſtodiēdæ præcepta Virginitatis è cæleſti Palæſtinæ ſolitudinis Academia Romanæ nobilitati præſcripſerat: hæc omnia vna ſibi ſeueræ virtutis tenera magiſtra candidiſſimis moribus, animo corporiq; Franciſca Romanè ac prope diuinè inſcripſiſſe videatur. Sed nubendum Virgini eſt, vt integritas ſoboleſcat. Quæ iam caſtitas verborum nuptæ pudicitiam exequatur? Liberos ſuſcipit pudica fœcunditas. Quæ facundia virtuti, quàm vitæ; cælo, quàm terris fœcundiorem, innocentiſſimæ parentem prolis extollat? Vt Romana Cornelia, Campanæ matronæ ornamentis Gracchos ſuos præferente, felicior hæc mater liberos

Ro-

Romanis moribus ornatiſſimos, cæloq́. iam à pueris maturos præferre poſſit. Etenim filiolum, Euangeliſtam nomine, ſanctimonia morum futura præuidentem, vt diuino propior Soli perwideret omnia, nouennem præmiſit in cælum: quem breui ſororcula pæne è cunis Agnes conſecuta, inuitante priùs ad fugam cæleſti columba, roſtroq́. facem præferente ad ſidera, matre viuacior puella, quòd citiùs immortalitatem inchoaret, ſeptennis ad Cælites præuolauit. Matrem cælo digniſſimam in terris orbam relinqui non tulit Cælitum aliquis humaniſſimus: atque orbitatem cum fœnore compēſaturus, puerili ſpecie veluti mortalitatis adoptiuus, integerrimæ fœminæ contubernio poſthabuit cælum. Iam verò; ſi Franciſca rem domeſticam curet; quis laudator prudētiùs dicat, quàm illa fecerit? Si Deo vacet ac ſibi; quis diuiniùs orator prædicet, quàm illa vixerit? Si virum hoſtile vulnus lecto affigat, ſi tenerum filium Tyrannus extorqueat; quis generoſiùs narrator exponat, quàm illa pertulerit? Quodſi ad heroica hæc balbutit oratio: ad extrema illa iam appellentis ad cælum Franciſcæ diuiniora facinora penitùs obmuteſcat neceſſe eſt.

Qua-

Quare omitto, quòd ab humanis nuptijs, ipſi nubilis Deo, diuinos amplexus abalienato ſæpe à ſenſibus animo prælibarit: quòd in præſentiſſimo ſempiternæ Sapientiæ complexu futuros calamitoſorum eorum temporum exitus præſenſerit & prænuntiarit: quòd irati Romæ Amoris, in vltricia fulmina iam procudentis ignes, ſupplici lacrymarum artificio emollitos, in auream beneficiorum pluuiam impetrarit. Nihil præterea dico de religioſiſſima illa, quam Romana indole, diuinoq. conſilio inſtituit, honeſtiſſimarum familia fœminarum, quæ Veſtalibus longè Virginibus illuſtriores, non prælucentem ſuperſtitioni flammam in templis, ſed ſpecularem pietatis ignem in animis inextinctum cuſtodirent. Verùm qui viuam vno laudare ſilentio potui, non poſſum tacitus præterire morientem. Tua mors, matrona ſanctiſſima, tuas in laudes animat orationem meam. Tuus ille ſpiritus extremus, virtutis inuſitatæ ſuauitatem expirans, illud impellit vt exclamem, O fœminam, quòd Romanè vixeris, cælo digniſſimam! Non enim te, tanquam Auguſtam neſcio quam, huic proximam templo, Fauſtinam impuriſſimis nobilem flagitijs, ſuperſtitioſa

ſa adulatio ex Senatus conſulto Diuam appellauit: ſed patritia virtute, quàm ſtirpe nobiliorem Vaticana religio cæli ſuffragio, terrarum plauſu Cæleſtes inter aſſeruit. Tu nunc ſacroſanctum patriæ imperium tuæ ſartum tectum ab omni periculo propitia conſerua: vtq. mortalis olim ſanctitate, ita nunc immortalis patrocinio tuæ te Romæ oſtende Romanam.

MATRONA ROMANA ADEOQ. CÆLESTIS

Siue

De S. Franciſca Romana.

ORATIO XXII.

DABIT hanc orationi meæ veniam pietas in Franciſcam veſtra, Principes illuſtriſſimi, vt non tam eam appellet natalis Romæ nobilitate Romanam, quàm fami-

miliaris cæli felicitate Cæleſtem: illud enim ſanguinis, at hoc decus virtutis fuit. Vultis hoc ipſum, cæli teſtificatione clariſſimum, cæleſti luce clariùs intueri? Agite oculatos pro oculis animos tantiſper intendite. Ecce autem vix egreſſa cunabulis Franciſca in media domus celeberrimæ frequentia conclauis intimi penetralem ſolitudinem frequentat. Hìc à parentum ſinu frequenter exulat, vt Cælitum ſeſe iucundiores in amplexus inſinuet. Quare nunquam minùs ſola videri poteſt, quàm cum ſola eſt, ad quam frequentiſſimos cæli ciues allicit ſolitudo terrena. Hìc ſua cum cælo amoris fœdera pias inter preces puella balbutit eloquenter! ſupplex enim pietas, quamuis balbutiat, eloquens eſt. Hìc puellarium contemptrix ludorum cum Cælitibus Virguncula colludit; cui vitæ ſanctitas, vel adultis ac robuſtis laborioſa, primæ imbecillæq. ludus ætatis eſt. Hìc iam nubilis ſummopere cælo placet; quòd hominum oculos pudicè latet. Deuolate iam Romam cæleſtes hoſpites, vbi caſtiſſimi chariſſimiq. ius habetis hoſpitij; nec vos pudeat, quando cæleſtis in vrbe fœmina reperitur, cælo relicto, ciuitate donari. Bene eſt. Audierunt

longinqua Cælitum concilia, ingenti minorem voto, iuſtiſſimam vocem meam. Eorum aliquis omnium nomine icti fœderis mutuæq. beneuolentiæ internuntius, formoſiſſimus cæli puer, ad ſanctiſſimam hoſpitam diuertit, diuinisq. moribus moram ipſi ſuauiter facientibus, hoſpitium amauit pro patria; quòd cælum inuenerit in terris. Terrenum certè non videbatur domicilium illud, in quo Romanæ ſidus virtutis habitaret. Vt mirandum nemini ſit, ſi gemina illius proles, recens nata, præuolarit in cælum: quò enim aliò congruentiùs ſideris lux abiret? Iam verò quàm ſuauem amoris diuini flammam alebat ille tuo, Franciſca, non tam lateri, quàm cordi ſemper hærens, tua fax, tua lux pulcherrima, cæleſtis comes? quàm celeri felicitate immortalis vſuræ lucis mortalibus oculis aſſueſcebas? quàm bono in lumine inoffenſo pede graſſabaris ad gloriam virtutis via? quàm beati ſine nube, ſine nocte dies tibi affulgebant, quæ nunquam occidentem Solem habebas contubernalem? Sed quid ego familiare Franciſcæ cum Cælitibus contubernium admiror, cum familiariſſimè Deo illa blandiente vteretur? Nam & amabili pueri ſpecie in-
fuſum

ſuſum collo, amantiſſimum Numen arctiſſimo familiaritatis nexu, hoc eſt, mutuo amplexu obligabat: & diuino è pectore, non minùs charitate, quàm crudelitate vulnerato, plus caloris, quàm cruoris, exugebat; ipſumq́.(ſi dicere fas eſt)bibebat amorem. Iure igitur abalienata ſæpe à ſenſibus rapiebatur in Deum, quæ cælo eſſet, quàm terris coniunctior. Iure etiam obſcuros incertosq́. rerum exitus præuidebat ac prædiuinabat, quæ diuina magis, quàm communi luce frueretur. Illud iam reliquum eſt, vt conciliatam tibi, fœmina integerrima, cæli familiaritate cæleſtem appellationem gratulemur. *Sed fortaſſis erraui, qui cæleſte nomen à Romano diſcreui. Quamobrem, quòd cælo chariſſima vixeris, verè te Romanam pronuntio. Cælum enim amicum habere Romanum eſt.*

EX MILITE IMPERATOR

Siue

De S. Ignatio Loyola.

ORATIO XXIII.

QVICVNQVE fuit, qui Salmoneo confidentior non imitabile fulmen æneo tormẽto imitatus verè tonare ac fulminare cœpit; næ ille in publica damna conſultiſſimus felicitati noſtræ neſcius conſuluit, Patres. Fulmineus enim, eius inuẽtum, globus niſi muralis machinæ bellico fulmine nõ expugnabilem militem, Ignatium, ita ex arce Pompelonenſi deturbauit, vt ad militiæ melioris faſtigium extulerit. Artificioſus ille ignis felici vulnere ex Milite conflauit Imperatorem. Profuit infringi tibiam, atque eum claudicare: vt virtutis via ſublime ad Imperium quàm celerrimè graſſaretur. Ergo illo præcipiti caſu, qui ca-

ducæ gloriæ milite dignum ſtipendium fuit, tantùm reſilijt animus ad altiſſimam laudem; vt, ſeruilibus ambitionis caſtris relictis, ingenuus trãsfuga iuxtà nobile, ac difficile ſui ipſius regnum occuparit. Affulſit è cælo diuina Mater cum puero Deo regiam ſui victoriam meditanti. Tacuit illa quidem: ſed ipſa taciturnitas vocem illam Imperatoribus fauſtiſſimam ſonabat, *In hoc ſigno vinces*. Vitioſa enim conſuetudo facilè vincitur Duce Virgine, quæ, quam vtero clauſit, manibus præfert atque offert Sanctitatem. Quare, cum primam voluptatum fugam vix dum cogitanti tam liberaliter obuia ſumma Sanctitas ſit, iniuria miretur quiſpiam, quòd propemodum antè de ſe triumphare potuerit, quàm ſuperare ſe cœperit: antequam militare virtuti, ſibi ex virtute nouerit imperare. Militiſne vulgare, an ſingulare Imperatoris id robur fuit, voluptariæ *Sirenis* inſidias Vlyſſe cautiùs, domeſticæ querelæ impreſſionem Partho velociùs, quamuis debilitato crure, fugiendo vincere? paternæ ditionis atque opulentiæ ſplendido cõtemptu, tanquam aureo tormento, citra *Gigantum* commentitiam audaciam, ſupra eorundem felicitatem, cælum expugna-

 re?

re? ſuſpenſis ad Montis Serrati Virginem armis ex armata licentia trophæum inermi ſtatuere caſtitati? pretioſam veſtem cùm lacera commutare, hoc eſt, Codro nobiliorem non vrbis vnius, ſed orbis terrarum vniuerſi, & communis patriæ defenſorem induere? teterrimorum trium hoſtium quaſi triumuiralem in homines tyrannidem ſui corporis excruciatione Bruto ſeueriùs in ſe ipſo iugulare? ſalutaribus pœnis proſtrato ac ſemiuiuo corpore, ad cælum vſque, ſiue ad virtutis capitolium victore animo euectum per ſeptem ſolidos dies ſempiterni gaudia triumphi iam præcipere? Et miramur, quòd etiam affecto pede in Palæſtinam ad illa diuinæ charitatis æſtiua tam expeditè excurreret, qui tam facilè præuolaret in cælum? Nimirum in curriculo pietatis ſine ſcelerum ſarcina nemo claudicat. Et ſanè quonam vel infirmum corpus properaret, niſi vbi animus habitabat? Ibi ſui victor, ideoq. fortiſſimus, diuini Liberatoris pœnis altiùs, quàm pedibus, impreſſa ſalutaris victoriæ cruenta veſtigia vt ſemper in oculis ferret ad imitationem, pias in lacrymas ſolutos oculos cum iiſdem commiſcuit. Hìc enimuero non potes, Ignati,
tuam

tuam illam planè cæleſtem vocem vſurpare, *quàm terra ſordet, dum cælum aſpicio!* quandoquidem regiam ad Cęlites viam, diuini ſanguinis luce ſtellatam atque illuſtrem, auidiſſimè iucundiſſimeq; contemplaris in terris. viam dixi? imò metam laboris ac pugnæ, cælum videlicet ipſum tibi terra repræſentabat, in qua Cælitum frequenti præſentia & colloquio fruebaris. Vt in illo vincendi tirocinio quantum victoriarum reportaueris, intelligamus, qui victores inter ac triumphales cæli Duces tanquam victor emeritus honorificè excipereris. Tanta vis eſt vincentis omnia virtutis, vt, dum pugnat in terris, cælum expugnet ac patefaciat. Patefacta penetralis cæli Regia, Solem vidit inconniuens, ſed triplicem illum Solem, qui vno lumine ac numine vnā ortus occaſusq. neſciam, immutabilis æternitatis meridie diem conficit beatiſſimam. Idcirco autem vidit, quòd ad mortalis præſtigias lucis oculos clauſit. Neque verò vnam à ſempiterno Sole conſtantem lucem hauſit, ſed vitalem quoque ignem ſine fabuloſo Promethei furto contraxit: vt re, quàm nomine, ardentior eſſet Ignatius. Teſtis eſto inſtar omniū vnus ille ob impudicas flam-

mas ad pudicitiam frigidiſſimus iuuenis, quem ad flagitij fugam vel in ipſis gelidiſsimis aquis exæſtuans ardor inflammauit Ignatij. At tu priùs exemplo, quàm voce, eloquens inſcribe in chartis, quas pridem moribus expreſsiſti, vitiorum victrices in virtutis palæſtra exercitationes. Rudis adhuc litterarum docere ne metue: ad animos enim diuinitus illuſtrandos inflammandosq́; ſatis eruditus eſt, & cui Deus affulget, & qui Deo calet. Scribe: nam ſcribendo pinges, atque inter monita ſapientiſsimè à te ſcripta ſuſpiciet poſteritas animi picturam tui. Scribe diuinæ ſtudia militiæ: nam ſimul in ijs, Cæſarianis elegantiores, inſcriptos legemus victoriarum commentarios tuarum. Non tamen decuit victricem iſtam fortitudinem diu exarmatam eſſe doctrina. Pallas ipſa, ſuperſtitioſi ſæculi Dea fortiſsima, eruditione magis, quàm caſside, armabatur. Ergo, qui maiora libidinum monſtra ſuperauit, per ludum inter pueros puerilis litteraturæ vicit inſcitiam. Quin etiam pugile Cleanthe robuſtior, ab ſumma inopia rebus omnibus planè ſpoliatus ac nudus, vt pugilem decet, erudito in puluere cum ſexcentis difficultatibus tandiu de-

pu-

pugnauit, donec melioris eruditionis lauream retulerit: atque ex altiſsimo virtutis puteo plus veræ ſinceræq. ſapientiæ hauſit ad animos beandos, quàm mercenarius idem Cleanthes lutulentæ aquæ extraxerit ad hortos irrigãdos. Iam verò toti par orbi terrarum iuuando, imperatoria Ignatij virtus non capitur anguſto pectoris vnius Imperio. Iam milites legit, & quidem paucos, nimirum ſui ſimiles: præclara enim rara ſunt. I, tua caſtra, quamuis parua, omnium nate ſaluti gẽtium fortiſsime Ductor, promoue. Principẽ generis humani arcem, Romam aggredere tuendam: vt in illa genus humanum omne tuearis. Aſpice, vt feliciùs, quàm Romano Imperatori, tibi militat æther. Non enim Æolus, ventoſa fabula, leuis armaturæ milites, inanes videlicet ventos in tuam opem armatos fundit ab antris fabularum: verùm è cæleſti conclaui Diuinitatis Imperatorum verè Maximus præpotentem operam ſuam Romana iam munimẽta ingreſſuro propitiam pollicetur. Hìc prima congreſſione viciſti, quæ vinci poſtrema vix poteſt, proſperos ſanctimoniæ ſucceſſus procaciter allatrantem inuidiam hominum perditorum. Neque voces habuit alias, quibus ipſa ſe grauiſſimè

vulneratã profligatamq́.fateretur atque ingemiſceret inuidia, præter calumnias. Tu tamen hoc vocale monſtrum etiam ſilere, ac ſilentio victrici plaudere innocentiæ, eliſis veritate faucibus, coëgiſti. Ab iſta honeſtiſſima victoria quàm glorioſè triumphaſti, cum piam religioſamq́.militiam, vnis virtutibus pugnantem vincentemq́. Vaticani oraculi diuina planè authoritate ſãxiſti: cum ſanctiſſimis legibus contra omnium corruptelam temporum armaſti: cum denique à Numine nomen omenq́. ſanctitatis imponens, Societatem IESV meritò appellaſti, cui ſeſe ille naſcenti è cælo propitius adiunxiſſet? Atqui triumphale gaudium (pace tua dixerim). nimis religioſus tibi dolor infuſcat, quòd tuus te exercitus imperio digniſſimum ſibi pręficit Imperatorem. Repugnes licet, aliàs inuictus, nunc tamen expugnaberis. Iſta namq́.ſempèr victrix præſtantiſſima virtus in hoc vinci meretur, vt iubeatur imperare. Quis iam enarret, quàm multi, quàm inſignes viri diuinæ huic militiæ nomen dederint, quam ſuo nomine donaſſet ſui prodigus in homines, cum ſe humaniſſimè fecerit hominem, Deus: in qua etiam, ad animorum diuina incendia Dux arden-

tiſſimus, facem præferret Ignatius? Quis præterea breuiſſima oratione complectatur vbique locorum quàm citiſſimè collocata cæleſti Ducis optimi ardore bellicoſæ plurima ſtatiua Societatis? Redditus templis nitor, additus pietati calor, diſcordis coniugij domeſticum incendium pio diuortio reſtinctum, vile ſpolium caſtitatis libidinum flammis proſtitutæ diuinis ignibus conſecratum expiatumq. pudendis laſciuæ impudentiæ tædis obnoxius *Virginitatis* pudor *diuinarum protectus* flammeo nuptiarum, puerilis ad virtutem indolis *igniculus ad ciuilem ſplendorem* bonis artibus excitatus, Hydra quælibet capitalior peſtis, Hæreſis, eruditis diſputationum facibus ambuſta, inueterata Deorum ſuperſtitio ſui damnata ſupplicio ludibrioq. Vulcani, ſuas non ſemel in tenebras fugatæ *nocturnæ* Inferorum Furiæ, ex ipſo propè occaſu ad vitalem diem ſæpe reuocata *mortalium* vita; nonne Ignatiani ardoris, publicæ vtilitati militantis, triumphalia decora ſunt, & quidem tam oculis commiſſa omnium, vt per aures in animum ea demittere ſuperuacaneum eſſe videatur? Non poſſum igitur, quin exclamem, quàm facilè, quàm præclarè

vincitur, quando igne pugnatur, eoq. diuino! Viciſti tu quidē Deo, & quotidie tuos per milites vincis Ductor præferuide, ſiue in Aquilonares Vaticanæ poteſtatis hoſtes, ad veræ cultū religionis patrio gelu duriores, eruditè ac ſalubriter fulminas, eosq. clementer de cælo tangis: ſiue ſubditam orienti occidentiq. volubilis luci Solis Indiam Soli ſubijcis ſempiterno. Tibi enimuero acceptum referre debemus, quòd Indicam barbariem, ad Cælitum venerationem, quàm ad hominum commercium, efferatiorem, nauali certamine laborioſæ nauigationis inter vndas effuſi maris, an profuſi ſanguinis? hoc eſt, in mari ſanè rubro tua face ardentes fortiſſimi ſocij, & commilitones noſtri humanitati religioniq. mancipарunt. Quid iam ſupereſt, niſi vt, qui terras inflammauit, cælum quoque illuſtret? Et hoc poteſt Ignatius vel extinctus, dum parentalia ſidera ſuccendit ad tumulum. Ignis ille diuinus, qui penetrali concluſus in pectore ſui ſæpe Solis, antequam is occideret, in vultu radians perſpectus eſt, quidni poſt eiuſdem occaſum ad funebris noctis ſolatium vicarijs in ſideribus ſcintillaret? Illo, illo igne, quo per inuia iam ſilueſcentis ad virtutem humanita-

nitatis aſpreta viam ſibi ſocijsq. ſtrauit ad ſcelerum victoriam, in cælum iter laxauit ad triumphum, ſtellis delapſis ad coronam. Quanquam appoſitè arguteq. conijcere nõ nemo poſſit, ambitiosè ſtellas è cælo deuolaſſe, ſiue vt ſolito illuſtriùs Ignatij luce lucerent, ſiue vt lactea pulchriorem, igneam ab Ignatio viam deſcriberent. Hac tu ſtellata via, tuarum Sol ſtellarum, quò, niſi ad Cælites, properares? Quodnam ex ardentiſſimo milite ardentior Imperator, cæleſtes per ignes victor quod (inquam) triumphale Capitolium inires, præter cælum? In iſto iam felicitatis & gloriæ faſtigio, quòd flammis viceris, ſplendidè triumphas inter æternos Cælitum plauſus, coram ſenatu Diuinitatis. Roma quoque, Pontificiæ Maieſtatis terrenum cælum, beneficam ſanctitatem tuam grata veneratione proſecuta in Vaticano Capitolio cum Xauerio tuo triumphare te voluit; vt, quòd ille noui Sol orbis terrarum fuerit, tuis deberi flammis intelligamus. Tu nunc, Imperator illuſtriſſime, ex iſta beatiſſimi ardoris Regia tuis tantum ſocijs feruidæ alacritatis impertire, vt, mortali re bene geſta, tecum aliquando immortaliter triumphemus.

HEROICÆ CHARITATIS INDICA EXPEDITIO

Siue

De S. Franciſco Xauerio.

ORATIO XXIV.

I CELER ex igneo Ignatij cœtu, i, perfer ad Indicas vndas vitalem, quo feliciter ardes, Ieſu ignem, ad ſalutaria facinora præferuide Xaueri. Nullæ merces iſto igne opportuniores inuehantur: nauta nullus te glorioſiùs nauigarit. Nos interim te vaſtiſſimo in mari præuolantem per laudum tuarum ampliorem oceanum curſim ac properè perſequemur. Sed quæ laudationis vis & contentio incitatiſſimum virtutis tuæ curſum perſequatur, quæ, noſtro nondum è portu ſolutis anchoris, remige vecta ſomnio ad Indorum ſalutem enauigauit? cum,

cum, ſublato in humeros nigerrimæ fœditatis Indo iuuene, è fœdiſſimæ ſuperſtitionis cœno ad ſanctiſſimę religionis cælum erigendæ, totius Indiæ grauiſſimis laboribus laſſitudine ac ſudore quies nocturna proluſit. Hoc nimirum eſt illud, tunc minùs otioſum eſſe, quàm cum otioſus ſis: ſiquidē publicæ ſalutis negotio præſudabat otium ſoporis. O verum noui terrarum orbis Atlantem, longè commentitio mirabiliorem! cuius vel ſomno proſtrati erectis viribus immenſa tot gentium inſtituendarum prouincia, tanquam homuncionis vnius, pondus eſt. Quid non perficies vigil, qui potes iſta ſopitus? Ad vigilem ergo redeamus, qui cum ſomniante digreſſi ſumus. Iam recuſato viatico mendicus expeditior longiſſimam ſeſe dat inuij maris in viam. In maritimis enim periculis leuiſſima ſupernatat, vno ſatis onuſta Deo, mendicitas. Obſtupeſcite longinqua maria mendiciſſimi vectoris virtutem auream: veſtras eidem gemmiferas vndas venerabunda ſubſternite, quas illa ſulco ſplendidæ nauigationis inaurat. Subſidite tranquillam in planitiem prærupti aquarum montes, vt excelſiſſimæ authoritati, ad omnium commoda vectorum

rum humili ſeſe obſequio demitten-ti, parem gratiam aliquam referatis. Diſcite ventorum ſpiritus à flexanima illa eloquentia proſperam aſpirationem: vt ſic vela vos optatum prouehatis ad portum, quemadmodum animos illa è nauticæ licentiæ naufragio portuoſum ad cælum appellit. Alludite marina monſtra humaniſſimæ ſanctitati, vt eidem monſtroſam Indorum hominum feritatem ſalubriter manſuefacturæ præſago ſerioq. luſu gratulemini. Deceditè de via, ſyrtes & ſcopuli ad ſyrtes alias & ſcopulos duriores properanti charitati, quos in animis emolliet barbarorũ. Parcite morborum peſtes peregrinantis innocentiæ vires lecto affligere, cuius præſentiſſima ope à peſtifera ſcelerum contagione citò India conualeſcet. Euenere. Incolumi cum Xauerio in Goanum portum proſperè inuehitur oratio. O te beatiſſimam Goam, quæ diuinis opibus, quàm Indicis mercibus, portuoſior es! has enim littore, illas pectore excepiſti. At quàm præclarè breuiſſimo quinque menſium ſpatio mutata nituit facies ciuitatis! Enimuero Xauerium ſine fabula & mendacio mirabilem ego Midam appellem, qui, quam attigerit vrbem, ſtatim auream effecerit,

rit, & quidem non muris, ſed moribus auream. Vt hic pulchriùs fecerit, quàm Cæſarum auguſtiſſimus Octauius dixerit, cum gloriatus eſt, Vrbem Romam, quam lateritiam inueniſſet, à ſe relinqui marmoream. Xauerius autem Indicarum vrbium vrbaniſſimam, Goam, inueterato iam ſcelere ſaxeam, inuectæ virtutis pretio aureſcere feliciter coëgit. Satis iam aurea fuere Xauerij beneficia: illa certè non minùs pretioſa, quæ margaritis baccata Parauarum littora nobiliore margaritarum genere decorarunt. Illi, illi Xaueriani ſudores, in ardentiſſima regione charitatis æſtu expreſſi, in vberrimas fluxere & fulſere guttas, barbaris vnionibus pulchriores: propterea quòd horum candor natiuam incolarum nigritiem magis notat arguitq́. illarum verò decor tam efficax eſt, vt in ipſum ſeſe animum inſinuet, moresq́. fœdiores corporibus virtuti cōcolores efficiat. Tu verò Franciſce in margaritarum patria margaritis alienis non indiges ad egregij laboris coronam, qui ſudoribus tuis illuſtriùs coronaris. Ipſæ (opinor) gemmiferæ conchæ iſtos præclaro capiti rores inuidebant, vt ſibi nobiliùs gemmaſcere liceret. Sed gemma qualibet magis gemmeus eſt ani-

Suet. in Oct. Aug. c. 28.

animus. Hinc factum eſt, vt in ora Piſcariæ, candidis opibus piſculenta, ſagacior indigenis aduena hic piſcator inter nigerrima corpora vnum animorum candorem expiſcaretur, qui cælum ipſum poſſet exornare. At ecce infidum mare, quod ſuas tibi opes obrulit, iam ſurripit tuas: ecce ex Amboino in Varanulam tranſmittenti violēta procella prædabundum, tranquillitatis obſidem, Chriſti, tuo magis animo, quàm Cruci, affixi hærentisq́. effigiem refigit ac ſorbet. Tunc enimuero vterque naufragium feciſtis. Merſus eſt Amor tuus fluctibus maris, tu doloris. Condona tamen, condona Xaueri piam oceano rapinam. Suum ille Imperatorem vt officioſo complexu tantiſper veneretur, prædatricem in te procellam innocenter immiſit. Proſpice iam è littore, vt ad te tua gaudia enatent. Vide, vt breuiſſimæ venerationis officio perfunctus ille, ac læta malacia tibi arridens, agensq́. gratias, per tenacem portitorē cancrum tuos amores ac delicias remittit. Decuit ſanè pretioſiſſimum iucundiſſimumq́. onus ijs referri brachijs, quæ denticulata forcipe arctè ambitioseq́. complecterentur. Quis te, marine cancer, ſideribus digniſſimum non affirmet, qui

qui Solem reuexeris? Iamuerò progreditur ad Malacenſis præſidium pietatis irrequieta, ipſoq. per quem certatim excurrit, effuſior & procliuior oceano, Xaueriana charitas. Hìc opinione maiora pacatæ beneficia interpretemur ex ope mirabili bellicoſæ. Acenos, hominum Cælitumq. hoſtes & barbaros & innumerabiles, in excidium æquè religionis, ac ciuitatis armatos, hortatrix ipſa inermis (quanquam vel nuda Virtus armata Pallas eſt) profligauit. At quo numero militum? nempe tam exiguo, vt ad victimam, non ad victoriam delectus eſſe videretur. Numeroſus nimirùm exercitus inter impedimẽta numeratur, cum Deo duce decernitur. Proſperum belli exitum, licet procul abeſſet, facilè proſpexit, ac ſolicitis etiam Malacenſibus prænuntiauit, qui rebus humanis excelſior ſemper erat in ſpeculis veritatis. Quis iam admiretur, infinitã Indiæ barbariem humaniſſimo cæleſtis virtutis imperio fuiſſe adiunctã velociſsima vnius excurſione hominis, cui non magis hominum genus, quàm elementa omnia, militabant? Dicite miſeri teſtes, Imperatoris Chriſti deſertores, Tolenſes ciues, quàm terribili conquaſſata tremore terra ſcelus veſtrum

cum

cum gemitu exhorruerit:quàm ſalubri vos fame ſterilis ager monuerit, vt faſtiditas cæli delicias eſuriretis: quàm cõgruenter, penetrabilis vltor, aër peſtilenti aſpiratione ſceleſtiſsima viſcera infecerit, quæ diuinum præterea ſpiritum ducere noluerunt: quàm iuſto indignationis æſtu imminens mons, ipſo vaſtiùs Ætna dehiſcens, conceptum in defectionem veſtram furorem vindices per flammas fremebundo cum tonitru expirarit, ac cæli vitale incendium recuſantes pluuio inferorum cinere tumularit: quàm denique prodigiosè prodiga ſcaturigine illacrymans proximus lacus exundarit; vt vberrimis lacrymis flagitiũ maximum vel mergeret, vel ablueret. Hactenus perluſtrauimus illuſtriorem aduena Xauerio, quàm natiuo Sole, Indiam, hoc eſt, vltimum (vt poëtæ appellant) Solis cubile. Sed non quieſcit Xauerius, vbi cubat Sol. Ad abſciſſam à terrarum cæliq. commercio Iaponiam, extra anni Solisq. vias, per inuia auaritiæ, peruia charitati longiſsima ſpatia Sol nouus & clarior accurrit. At quàm decenter piratico lembo prouehitur, qui more piratarum inſulas remotiſsimas inuadit, ſalubriter prędaturus! Fruſtra Nauarchus, Sinen-

ſis latro cum Inferorum latrone con ſpirauit, vt opimam prædam vel auferat, vel remoretur. Retardari non poteſt, qui Deo aſpirante velificat. Quòdſi nulla in maritimo, quænam in terreſtri curſu obſiſtere potuit Remora properanti? Quare perniciſsimo equiti, viæ duci, famulum ſe peditem addit, & quidem perniciorem. Amantis enim pedes alę ſunt. Vepres ipſi acutiſsimi, per quos nudis pedibus non ſine vulnere ſubinde incedebat, calcaria erãt ac ſtimuli ad victoriam prouolanti. Bene habet. Nunquam antea domiti Iaponici cum populo Reges ipſi, *Xauerij* non vi, ſed voce victi, Chriſto Regum maximo demum dedere nomẽ & manus: quorum aliquis, vt regale victori trophæum ſtatueret, triumphale Franciſci nomen non marmori, ſed ſibi prǽclariùs inſcripſit. Xaucrianæ debet victoriæ Roma, quòd vidit extremæ Iaponiæ, Romanis religionibus ſubactæ, Regios legatos, longa triumphi pompa terras omnes, maria omnia emenſos, ad Vaticani tandem Capitolij limina tributaria veneratione procumbere. Debet eidem victoriæ, quòd audiuit, è luſtralibus aquis tantum cæleſtis ignis hauſiſſe Iapones, vt tyrannici ſupplicij flammas non

ti-

timeant, quippe qui per ignem reuixerint. Omittenda hìc ſunt infinita & benefica miracula; vt vnum & maximum miraculorum, Xauerium, qui plura fecerit admiranda, quàm nos vel curſim enarrare poſsimus, extrema iam peregrinatione quàm longiſsimè feſtinantem conſequamur. Aperite nunc exterorum hominum commercio clauſa, penituſq. diſcluſa veſtra littora, vobis vnis & natiuo vellere contenti, Sinæ: aperite, inquã, Xauerio diuturni laborioſiq. curſus optatiſsimum portum, vbi vos ille ſe ipſo, ſi non viuo, at ſaltem mortuo elegantiùs, quàm veſtra decorent vellera, exornabit. Virtutis enim vel attritæ abiectæq. exuuiæ ſerica ſunt veſte nitidiores. Debuit autem peregrinus Xauerius veſtras quoque oras attingere; vt, vniuerſo terrarum orbe peragrato, vnum ſupereſſet cælum, quò tandem enauigaret. Enauigauit ille quidem in rerum omnium inopia expeditus, ſed non totus. Integerrimi enim ſpolium corporis, ideſt propenſi è cælo animi pignus, Indiæ ſuæ reliquit. Nequicquam Luſitana pietas, vt nuda cadaueris oſſa transferas, viua calce carnem abſumere moliris. Nec abſumi, nec tabeſcere cadauer poteſt, quod perpetua vitæ con-

condiuit integritas. O cadauer quàm priſtino ſucco viuidum, tam præſentiſſimo auxilio vitale! te quidem anima cælo digniſſima deſtitutum deploramus; ſed immortali erga nos beneficentia lætamur animatum. Tibi exanime, reliquæ mortalitati viuis, cui ſæpe à calamitate atque ab interitu vindicatæ felicitatem ac vitam impertiris. Tuam apud Indiam, difficillima peregrinatione luſtratam illuſtratamq. in peramplo ac ſplendido ſepulcro iure, ſed anguſtè conquieſcis: quòd in omnium animis hominum, rerum præclarè geſtarum magnitudine occupatis, & ſepulcrum habes & vitam. Vno videlicet in loco non poteras extinctus iacere, Xaueri, qui totius par orbis terrarũ opportunitatibus regiones omnes beneficiorum tuorum gloria viuus impleueras. Quamobrem dexteram illam, Indiæ vniuerſæ ſalutarem domitricem, rerumq ferè incredibilium effectricem, ex orientis patria Solis ad ſubditam occidẽti Romanam Vrbem diuino conſilio aſportatam interpretor; vt etiam à funere diſpergeres cum Sole manus: quarum complexu ſicut olim ad Numinis diuini cultum, ita nunc ad iuſtiſsimam venerationem tui gemino faceres commercia mundo.

do. Et Roma quidem poteſtate diuina cælo finitima, vt in illuſtri te Cælitum numero collocatum cumulatè veneretur, è tuo, qui te nobis in Oriente ſuſtulit, occaſu lucem naſci Solemq. gratulatur.

VIR LINGVARVM OMNIVM

Siue

De S. Franciſco Xauerio.

ORATIO XXV.

AD nos etiam regnatricis Vrbis incolas ab vltima vſque India, toto terrarum orbe diuiſa, tua vox illa flexanima, Xaueri, ſacram inter concionem diuerſis ac diſſonis vno tempore intellecta nationibus, miraculo magis, quàm ſtrepitu, ſonora penetrauit. Cur enim remotiſsimas quoque aures noſtras non

non impleret, quæ diuinum, omnia implens, Verbum ſonaret? Cur non Romanis collibus, quàm Indicis cautibus, clariùs Echo Romanæ Religionis reſultaret? aut cur pluribus gentium plurimarum linguis inſigniter ac mirabiliter vocalem Xauerium, quamuis longè diſſiti, non audiamus? Quidni eum ego potiſſimùm cum barbaris illis auditoribus intelligam, qui latinos inter barbarè loquar? Equidem animatam Deo Xauerij vocē Hebraicis ex adytis diuinæ linguæ interpres facilè intellexi: verùm (vt in diuinis par eſt) diuinæ huius eloquentiæ cauſas timidè verecundeq. bona veſtra venia, Aud. interpretabor. An igitur Xauerio nouī terrarum orbis magiſtro, inſtaurato veteri prodigio, flammeæ de cælo linguæ impluebant? Etenim ſi tepida Hieroſolymæ plaga eruditis olim ignibus æſtuauit: nonne præferuida Indię regio eloquētibus potuit flammis abundare? Licuit quondam Pericli vnica, eaq. humana lingua tonare, fulminare, Græciam permiſcere vniuerſam. Xauerius ergo & pluribus & cęleſtibus micans linguis quo tonitru, quo fulgure, quo fulmine fœcundam ſcelerum omnium vaſtiſſimo in Oriente ſuperſtitionem abſter-

ſterruiſſe, perſtrinxiſſe, profligaſſe dicatur? Hìc enimuero non poſſum, quin inter ſeria rideã Salmonei Regis ridendam inſaniam, tonitrua & fulmina æneo ſuper ponte quadrigarum ſtrepitu, & flammarum iactu nimis laboriosè imitantis: cum perleui labore vna Xauerij vox ita barbarorum auribus tonet, animis fulminet; vt non fictè, ſed verè; non nocenter, ſed ſalubriter eos de cælo tactos fuiſſe fateamur. I nunc, & Gallicum neſcio quem Herculem, eloquenti ex ore naſcentibus aureis catenis populorum aures nexas trahentem, poſteris prædica fabularum artifex vetuſtas. Veriſſimè vidit ſera poſteritas totius Indiæ nõ aures modò, ſed animos etiam illigari efficacioris eloquẽtiæ auro, diuinus quod ignis excoxit. An verò aurea Xauerij vox eadem quidem varias ad aures accidit; ſed patrium ſonuit cuique ſermonem? Auro enim ſonante, gens omnis aurita eſt. An potiùs, quoniam ab Aquilone in Auſtrum linguæ figura longiſſimè India porrigitur, ingenioſo Xauerij labore ac ſudore culta, natiuarum cultori ſuo liguarum cõpiam erudito cum fœnore protulit ac rependit: vt ſimul diſſimiles admirabili compẽdio eru-

di-

direntur? Nam quid illa facilius, quid vberius efferret, quàm quod ſimile ſibi, quodq́. natiuum eſſet? An quia ipſam complexa Numinis immēſitatem, hominum facilè nationes complectebatur ampliſſima Xauerij charitas, eorundem quoque linguas nullo negotio continebat? quæ quamuis agreſtes ac barbaræ tam pio in ore non poterant ad pietatem exprimendam non manſueſcere. Vt noſter hic vltimi mundi hoſpes & peregrinus ſedentario illo Socrate veriùs quærenti, cuias ſit, reſpondere poſſit, Mundanus ſum: qui peregrini communione ſermonis exterorum popularis ac ciuis populorum eſſe videatur. Illud ſanè hoc didici rariſſimo exemplo, multas qui linguas calleat, non totidem tantùm viris (vt apud Turcas in prouerbio eſt) eum eſſe æquiparandum, ſed nationibus totidem præferendum: quòd illarum multitudinem varietatemq. breuiſſimo ambitu vna eiuſdem lingua concludat. An non igitur ſapientiſſimo illo Ennio, tricordem ſeſe, quòd Græcè, Oſcè, Latinè loqueretur, prædicāte, magis eſſe cordatum Xauerium affirmemus, qui numeroſam Indicæ vaſtitatis barbariem, pietati diu excordem, diſſonantium concentu lin-

guarum egregiè cordatam fecerit? An non ipſum Ponti Regem Mithridatem, duas & viginti ſubiectarum linguas prouinciarum diſertiſſimi oris erudita in ditione habentem, Xaueriana eloquentia, quàm Romana potentia, glorioſiùs victum eſſe cenſeamus? quandoquidem ſingulis ille, omnibus hic linguis loquebatur. Quid autem tam glorioſum, quàm totis Romanorum armis vix expugnabilem Tyrannum vna fuiſſe inermis voce ſuperatum? Quare mirandum non eſſe dixerim in Xauerio illud, in cæteris admirabile ac ferè inauditum; vt multarum nodos interrogationum genere diſſimillimos, difficultate impeditiſſimos, vnius reſponſi oraculum expediret. Cur enim pluribus ſimul non reſpōderet vnus, qui linguis plurimis eſſet inſtructus? quique ſapientium vnus inſtar eſſet plurimorum? Nefas hìc fuerit tam fœcundæ facundiæ virum ijs auſtralis inſulæ populis non anteferre, qui bifidam ab radice linguam cum habeant, & auicularum ſuauiſſimè cantus, & (quod incredibile pæne ſit) diuerſa cum duobus ſimul hominibus colloquia biſulcæ linguæ diuortio partiri dicuntur. Atqui plus eſt indiuiſa lingua ſuauiorem quouis cantu

Diodorus Sicul. l. 2. c. vlt.

tu ſermonem pluribus diuidere. An præterea, diuini famam Verbi, Xauerium appellemus, qui tot linguis perſonaret? An etiam fabuloſa poëtarum fama mirabiliorem eundem celebremus; quòd illi totidem eſſent ora, quot linguæ: vno linguas hic omnes ore facundo poſſideret? An multiplex illa linguarum ſupellex cæleſtem decuit oratorem; quòd vna cæleſti facundiæ lingua ſatis eſſe non poſſet? Illud hìc tandem habeo ſuſpicari, diuinam hanc ideo extitiſſe in terris eloquentiam; ne varijs eodem tempore linguis eloquentem *vna* laudari poſſe lingua ſperare, præ illo elingues, audeamus. Quicquid ergo laudum tuarum, humano maior præconio Xaueri, diximus, merum ſilentium eſt. Vnus tu poteras tua decora æquare dicendo; cuius in ore nouus Orbis terrarum reſonabat: *niſi alienis* eloquentiſſima opportunitatibus, ſuis obſtinatè laudibus Virtus obmuteſceret. Quanquam ipſa Virtutis taciturnitas arguta eſt, ac nouo miraculo ſine verborũ ſtrepitu ſuam in animis præſtantiam exornat. Nunc enimuero, nunc barbaris Indiæ nationibus Roma non inuidet ſingularem iſtam ſuadelam tuam. Nunc è cælo Romanè peroraſti diuine ora-

tor; quando Romano in ſenatu publicos ſolemneſq.ſanctitatis plauſus excitaſti. Nunc tandem tua lingua omnium complexa linguarum eloquentiam iuſtiſſimum tibi præmium illud referet, vt omnes de te linguæ loquantur.

CORONATVS CORONAE CONTEMPTOR
Siue
De B. Aloyſio Gonzaga.
ORATIO XXVI.

ET habeo, & ago pictori gratias, Auditores, qui geminas & principes Aloyſij Gonzagæ virtutes, ſub aſpectum non cadentes, tam ſcitè coloribus prior expreſſit: vt hodiernam laudationem ante oculis ille, quàm ego auribus propoſuiſſe; mihi verò Rhetorum quoque pigmentis digniſſimam dicen-

cendi materiam expinxiſſe ac præſcripſiſſe videatur. Quis enim in abiecta ad pedes aurea corona fluxarum rerum, hoc eſt, pretioſi vinculi ſplendidum contemptum, quis in candido lilio manibus prælato incontaminatæ vitæ floridum d lectum non intelligit coloratum? Vtranque igitur laudem ſicut apud eruditos oculos, eloquens *pictura* ingenioſè perorauit: ſic apud ſapientiſſimas aures, arguta imitatrix, officioſè depinget oratio. Nemo, vt opinor, mirabitur, domeſticæ opulentiæ aureum ſplendorem illibati animi raro candori poſthabitum ab adulto fuiſſe, qui diuturna obluctatione recuſauit ad vitæ domusq. lucem totus exire, niſi priùs luſtralibus aquis irrigatus in lilium effloreſceret ſanctitatis. Igitur quæ pleriſq. mortalium, *inter faces libidinum* hallucinantibus, ſplendida & pretioſa ſunt, facilè viluerunt perſpicaciſſimo iuueni prœmaturè affulgentis in bono lumine ſapientiæ. Quin etiam auri præſtigias; quas decepta mortalitas nō videt, propterea quòd aurum in capite atque adeo in oculis fert; callidè diſpexit Aloyſius, qui iuſto idem interuallo deſpexit abiectum ac relegatum ad pedes. Verùm vt pedibus, ad coronarium ſiderum

autum properantibus, aureæ coronæ diuites pedicas, aculeatum offendiculum, atque animum fodicantes regios tribulos caueret;natu minoris eam capiti fratris impoſuit. Sapienter enimuero aurum dedignabatur auro ipſo magis aureus. Puduit præterea modeſtiſſimum iuuenem ad frequentiſſimos, coronati vepribus, Regis maximi amplexus admitti cum aurea corona, cuius prælongi aculei altiùs, quàm vepres ipſi, diuinum caput compungerent. Nec verò illuſtriſſimo ſerto caruit aureus contemptor auri. Nemo æquiùs atque illuſtriùs coronatur, quàm qui aurum aſpernatur ac reſpuit. Præclarus ille domeſtici ſplendoris contemptus; dum nobiliſſimi capitis curas & cupiditates in officio continebat coërcebatq. integerrimam vitam coronabat. Iſto coronatus, ſuiq. Rex ipſius contemptu, adeo citra arrogantiam ſibi placuit, à ſui demiſſione excelſior adoleſcens: vt opulentam æqualium oſtentationem prouocarit in publici ludi theatrali luce, atque in oculis ampliſſimæ ciuitatis. Mediolani per bacchanales ferias non feriante, ſed otioſæ laſciuiæ, vt mos eſt, operante licentia, in theatro frequentiſſimo ornatiſſima iuuentus bellum equeſtre ludebat, interq.

terq. pugnæ ſimulacrum, verus iuuenum victor, luxus in iuuenili ferociæ equitabat; vniuerſiſq. ſpectaculi equis lautè inſtratis inuectus triumphabat: cum ecce tibi, vt de ſuperbo victore triumphet Aloyſius, nouo congrediendi more, ſine decoro armorum onere, ſine numeroſis famulorum impedimentis, vetulo ſtrigoſoq. mulo expeditè inſidens per medium caueæ conſeſſum ſic prouehitur; vt iuueniliter exultantem faſtum non haſta quidem tranſuerberet, ſed congruētiùs ſuccuſſatore calcitroſoq. iumento, magiſq. altiſſima ſui demiſſione proculcet. O equitem in lento vectore velociſſimum, qui aureæ gloriæ ſordidum pallorem prętergreſſus, cæleſtis lilij pulcherrimum candorem rariſſimæ laudis exemplo præcepiſti! Præcepiſti laudabiliter, ac præcerpſiſti fortiter ad immortalem coronam lilium inter ſpinas: cum per domeſticarum ſpineta difficultatum ad optatiſſimi lilij, hoc eſt, ad Ieſu Societatem peruaſiſti. Sed cur Aloyſi ſpinoſis obicibus ſpinas adijcis de tuo? Cur inter acutiſſimas & admoti calcaris, & inflicti verberis punctiones educto cruore roſeus candidum florem expetis? pium enimuero conſilium odoror, Cruētos aculeos amas,

vt nobiliſſimum lilium honorificè excipias in roſa. Sed parce candidi ſer-
gi percupide in roſas te cruentare. Hauſtus cum lacte nutricis, pudoris
candor, lilijs concolor, imò candidior; quoniam parem terra florem non ha-
bet; Cælitum lilio coronandus eſt. Cæleſtem coronam iſtam præmaturè
ſibi prouidus pudor Florentiæ contexuit: cum Virgini maximæ, maiorique
Filio dicatus, vniceq. dilectus gemina inter lilia paſcebatur. Et meritò
ſanè Florẽtiæ diuinis floribus abundauit, cuius vrbis ſuauiſſimum nomen ipſam redolet amœnitatem.
Floret ea quidem vrbs quà pulcherrimo nomine, quà optimis ciuibus: beneficæ tamen gloriæ ſuæ parum id
eſſe ducit, niſi natiuos flores etiam propaget in aduenas. Huc videlicet
illa ſpectat luculẽta vox Aloyſij, Florentiam, pietatis ſuæ, ideſt diuini floris parentem, appellantis. Ex ea iuuenilis modeſtiæ patria tantum ingenuæ verecundiæ hoſpes extulit, vt ne
totos quidem è lecto nudos pedes, cubicularij opera caligis induendos, auderet efferre: ſiue quòd formoſior
elucet pudor, quo magis regitur: ſiue quòd pudentiſſimæ indolis delicatis
pedibus oculi ſpinæ ſunt. Ex eadem vrbaniſſima vrbe, atque vrbium flo-

re tam ſuauem, tam innocentem vrbanitatem delibauit, vt neminem dicacitatis aculeo vulneraret. Ex ea demum vna, de more veteri, Religionum Hetruſca magiſtra vnus clariſsimo genere natus adoleſcens plus didicit ſanctitatis, quàm olim plures Romanorum Principum filij è tota Hetruria perciperent ſuperſtitionis. Vt Florentinæ pietatis recenti fructu ſuperſtitioſæ quondam Hetruriæ diſſeminata diſciplina liberaliter expiata eſſe videatur. Iam verò integerrimi iuuenis candidiſsimam innocentiam ipſa etiam elementa teſtantur. Et aqua & ignis periclitanti pepercerunt; quòd in ea eluendum atque luſtrandum inuenerint nihil. Ex aqua & igne facilis ad finitimi cæli delicias, nimirum ad Ieſu Societatem tranſitus fuit. Tunc enim uero ex illuſtriſsimi huius cæli ſereno faſtigio tibi altiſsimè terras deſpicienti, pretioſa fæx, aurum expalluit: tunc ſempiternæ lucis candori feliciter aprici, caſtiſsimi mores, id eſt, flores tui ſimillimum colorem è diuina luce traxerunt. Hinc denique mortalium coronatum egregie contemptor ad immortalis vitæ coronam præmatura morte præuolaſti, atque à proculcato terrarum auro, ad aurea ſidera,

Cic. l. 1. de Diuinat.

Val. Maxim. l. 1. c. 1.

pedibus proculcanda, gradum ſic promouiſti: tuum vt Ieſus lilium, quod ſemper in corde manibusq. diuini candoris amore atque imitatione geſtaras, in præclari capitis feliciorem auro coronam verteretur.

EX FVGA VICTOR

Siue

De B. Stanislao Koſtka.

ORATIO XXVII.

FVGE Deo dilecte, fuge crudeles terras, quæ te à patrio cælo diſtinent exulem, Stanislae. Fuge fraterno curru inſequente pedes velocior, quia curſor Amoris es. Enimuero, dum pedum curſu currus impetum præuertis, ex fuga victor, inſpectantibus & plaudentibus Cęlitibus, vera ludis Olympia. Noſtra quoque, te celerrimum peditem imitata, breuiſsimo plauſu pe-

pedeſtris oratio proſequetur. Ante generoſam fugam infeſtiſſimam inferorum belluam, canino rictu ter allatrantem inuadentemq. ter ſalutaris crucis obiecto ſigno æger affixusq. lectulo fugaſti: vt Romam deinde non victum profugiſſe ad Aſylum, ſed victorem properaſſe ad triumphum intelligamus. An non adoleſcenti fortiſsimo triũphus debebatur, cui grauiſsimis febribus laboranti Cerberum importuniſsimum nutu manus efficaci ſæpius abijcere fuerit ludus? cum, robuſtiſsimo Heroum, Herculi monſtrum idem ſemel vincere labor fuerit? Tam palmarem victoriam Cælites vno Verbo eloquentiſsimè gratulantur, quod quamuis immenſum, tamen in candidi orbis anguſta periodo incluſum proferunt. Et quidem non decuit beatiſsimos hoſpites è patria deliciarum vacuos aduenire. Pace medicorum, profligatiſsimæ valetudini deſperantium, bene ominabor. Prope dicam moribundus adoleſcens reuiuiſcet, quia vitam ipſam pro medicamento ſumpſit: aureos opum laqueos expeditior fugiet; quia non modò alas illi ſuas, ſed etiam totum Amor addidit ſeſe. Iam verò decentiùs, quàm Cælitum manu, cælo pulchrioris Matris virginali comple-

xu inuectus ad ægrotantem amicum idem Amor puerili vultu reuertitur, ea nimirum forma, quæ maximè decet Amorem. Adeo pares cum paribus facilè congregātur: vt integerrimum puerum inuiſenti Deo iucūdum fuerit in ſimilem ſpeciem quodammodo repueraſcere. O amantis morbum, Amore blanditijs medente, inuidendum! O lectulum inter lethalia diſcrimina vitalibus delicijs beatum! O portum voluptatis in medijs æſtibus inquietæ quietis! Non eſt, cur Stanislae ampliùs fuga Salutem quæras, quam tibi morbus ipſe decumbenti liberaliter cælo delapſam obtulit. Atqui delapſa eſt Salus, non vt tecum iaceat, ſed vt iacentem ad ſui Societatem nominis & virtutis extollat. Ille Sapientiæ infantis è cælo deſcenſus eloquenter docet, etiam teneris viatoribus ſuperabilem eſſe ad cælum viam atq; terrarum fugam. Ipſa, puerilis inuitamenti interpres, diuina Mater diſertè vocat ad ſodalitatem
Cant. 8. Filij, capreæ inſtar hinnuliq; ceruorum fugitiui. O miram Stanislai fugientis celeritatem! Ecce ante fugit, quàm pedem moueat: ecce cum ruſticano veſtitu nobiliorem hominem indutus in ipſa fugæ meditatione à ſe ipſo atque à priſtinis delicijs longiſ-
ſimè

ſimè abeſt: ecce prudentiſſimus viator omnia bona ſua, vnum videlicet caducorum bonorum contemptum, ſecum portat. Fruſtra cum peditis amantis fuga certamen init furentis fratris quadrigarius curſus: velocior eſt enim pedes amor, quàm furor auriga. Ipſi in medio impetu repentè reſtitantes equi vigentem moderatorem monuerunt, per aſperam virtutis ad cælum ſemitam pedibus properandum eſſe, non quadrigis. Eſt, qui affirmet, aſſecutos quidem fuiſſe domeſticos fugitiuum adoleſcentem, de facie tamen non agnouiſſe. O perfectam fugam, qua vel præſens à notitia procul aberat ſuorum! Sed iam, qui longiſſimæ viæ hippodromum vix ingreſſus victrici pedum pernicitate quadrigarum velocitatem anteuertit, quiq. fugaci Partho victor admirabilior, quò longiùs recedit, eò relictos domeſticos grauiùs vulnerat; idem in reliqui longinquitate itineris vires acquirentem eundo laſſitudinem tum alacriùs anteit, cum tenero lateri ea magis adhæret. Et quiſquam neget alacrem hunc victorem eſſe capreæ hinnuloq. ceruorum comparandum, qui vel inter æquatiſſimos campos, arduorum laborum colles monteſq. tranſiliat? Dicite nunc

mu-

mutæ ſolitudines, ad memorabile *ſpectaculum vocales*, quàm laudabi*liter de celeritatis* palma incitatiſſimi *adoleſcentis* corpus animusq́. certa*rint*: quàm vehementi ſuſpiriorum *aura prouectus* hic leuiſſimè præuo*lare*, quàm prodigo ſudoris fluuio *diffluens* illud liquidiſſimè præcur*rere* laborarint. Age iam plauſus de*tur*, & palma victori. Iam laborioſo *curſu* digniſſimam metam, par hone*ſtiſſimæ* fugæ Aſylum, Romam Staniſlaus attingit. At lapſus ſum verbo in Staniſlai curſu perſequendo: non enim meta currenti, ſed pars fuit Roma curriculi, quam paucis poſt menſibus occidens præteruolauit. Adeo fugientis impetus, qui terris non potuit, cælo debuit terminari. Ardor hic ad optimam patriam properandi non modò feſtinationis diuturnitate nō deferbuit: verùm etiam ſic exæſtuauit, vt linteis frigida madefactis fuerit ſæpe mitigandus. At fruſtra vulgaris humor diuinā flammam audeat frigerare. Nec aquæ multæ poſſunt extinguere, nec flumina obruere charitatem. Et poſsit modici liquoris extimum frigus penetrale cordis incendium ſuperare? Exitus ipſe probauit, non aquam, ſed oleum camino illi fuiſſe additum: ſiquidem

Cant. 8.

Lau-

Laurentij flammis, quàm *Solis* radijs, magis æſtiuo die ſic Stanislaus incaluit, vt febrem contraxerit, leuem eam quidem amanti, quia calor Amoris erat; ſed lethalem, quia fortis, vt mors, eſt Amor. Quamobrem diuino conſilio in tutelarium Cælitum menſtrua ſortitione *ille* amantium Phœnix, quem, quòd ardentiſſimè amauerit, igne decuit mori, Laurentius ad cælum feſtinanti obtigit: vt ad capeſſenda ſidera fugaciſsimæ *vitæ compendiaria fuga* ſuis ignibus prælucerer. Ergo non multò poſt ab optatiſsimo & diu quæſito terrarum angulo in Cælitũ ſedem igneus tranſfuga demigrauit: ignis enim fuga in ſublime eſt. Diuinam *Parentem*, quæ nuper ad Filium ſequendum inuitarat, ad eiuſdem Filij ſempiternos amplexus aſſumptam *ſecutus eſt*. Non potuit ſanè alacrior patere vocanti, quàm cum poſt ducem eandem ad immortalem inter *Cælites* Ieſu Societatem immatura morte properauit. Viciſti fugiendo Stanislae, viciſti, quem velociſsimè terras fugientem meta ſimul & præmium excepit, Cælum. Age fugax hæc etiam laudatio tecum in cælo feliciſsimè conquieſcat. Ibid.

ADVL-

ADVLTÆ VIRTVTIS ADOLESCENS

Siue

De Ioanne Berchmanno.

ORATIO XXVIII.

QVI vetera tantùm laudat, aut vetulus eſt, aut in recenti laude cæcus. Me quidē nupera Ioannis Berchmanij, noſtro ex ordine Belgæ adoleſcentis, ſupra ætatem adulta & gigantæa virtus eo perculit ſenſu admirationis, vt antiquitatem minùs admirer, æmulatione poſteritatis: & fieri priſco æuo potuiſſe faciliùs credam, quæ noſtro facta ſuſpexi. Atque hìc mihi gratulor, infacundiam meam fœcūdiſsimo eſſe argumento accommodatam: decora enim ſeipſis maxima exornauero ſatis, ſi nudè narrauero. Neque iam orator haberi ambitiosè volo, ſed vir-

tutis domeſticæ teſtis feliciter oculatus. Illud admiratione dignum hæc præſtitit in iuuentutis tirocinio emerita & sũma virtus, quotidiano ſpectaculo per triennium mihi perſpecta; vt eiuſdem in pueritia par veteranis rudimentum, externorum hominum narratione compertum, perinde ſpectatiſsimum mihi ſit, ac ſi fidelibus ipſe oculis ſubieciſſem. Videor igitur mihi videre Ioannem adhuc infantem, robuſta obdurataq. aduersùs infantiles morbos tolerantia, nullo vnquã fletu impatienter emollitum, aut (ſi mauis amœniùs interpretari) ludibunda in ætatula cum doloribus viriliter colludẽtem, eosq. infantium mordaces colubros gloria plusquam Herculea in incunabulis elidentem. In oculis fero amœnæ indolis imaginem, puerilis oris pulchritudinem, ſuauitate coloris, quem pudor illeuit, floridiſsimam; contactus omnes, etiam ſacratum virginum, fugitantem. Norat enim vel puer tenerrimam rem eſſe formam, quæ blanditijs violatur: ac tum eſſe maximè viſendam, cum eſt intacta. Obuerſatur morum ſenectus in pueritia, inoffenſus ad virtutem curſus in lubrico ætatis, cõſeruatus animi candor in communi ſcelerum lu-

to, ipſa quoque vitiorum nomina, erubeſcens innocentiæ candor: vt præ filijs hominum ſpecioſo Amori ſuo cõcolor Ioannes non animo minùs, quàm corpore, candidus eſſet ac rubicundus. Singula illum domeſtica latibula commonſtrant, flexo genu in cæleſtium rerum crebra contemplatione defixum; imò à demiſsione illa corporis erectiorem in cælum. Præſens eſt, olim imploratum Ioannis nomine, Cælitum auxilium. Iam mihi cernitur Canonicus Freimontius cum alumno Berchmanno redux ab æde Beatæ Virginis, cui ab Aſpero colle nomen eſt; inter viarum deuia & anguſta; cælo repentè nubilante, horrendisq. fragoribus tempeſtatem intonante; crebris fulgetris in oborta interdiu nocte diem ſimul aperiẽte, ſimul eripiente, primùm incertus animi paueſcere, optimo deinde conſilio tutelarem Berchmãtij Angelum implorare, præſentiſsima demum & manifeſta eiuſdem Angeli ope ex imminente viæ abrupto colle vultu habituq. fœda muliercula raptim deuolui, ad Berchmantij pedes accidere, oculos ceruicemq. terrificum in modum diſtorquere, inconditum ſtridorem edere, tum celeri fuga euaneſcere, mox fugata tempeſtatis machina-

natrice, turpi veneſica, pulchrè conſerenare. Vſque adeo adoleſcentis optimi promerita iam tum adoleuerãt, vt ad cæli detergendam & ſerenandam faciem pertinerent. Iam non admiror, primam eius adoleſcentiam omnium ætatum ordinumq. hominibus venerationi fuiſſe, quæ tanta apud Cælites authoritate polleret: meritoq. Angelum appellatum, cui Cælum obſecundaret. Tam robuſta in teneris annis virtus è domeſtica latebra, priuataq. vmbra ad noſtræ palæſtræ beatum Solem, decorumq. puluerem diuinitus euocata, in ipſo tirocinio veterana, Socioq. Ieſu digna, heroicas cæpit difficultates eluctari: ſi tamen lucta potiùs, quàm ludus eſt, facilè iucundeq. difficillimam ſui victoriam perpetrare. Vt multa, & in emerito etiam viro inuentu rara, tironis huius decora paucis complectar; ſatis habeo breue quidem, ſed locuples, afferre teſtimonium. Nam & omnes in Mechlinienſi tirocinio Socij ſupra centum, in diſpiciendis vel leuiſſimis criminibus de more tironum religioſè oculati, nullum, quamuis imperata cenſura, in illo morum candore næuum toto biennio animaduerterunt: & è Patribus veteranis non pauci nullam, quæ ti-

roni congrueret, in ſanctiſſimis olim viris celebratam virtutem in Berchmanno deſiderarunt. Verùm admirandæ virtuti miraculorum patria, Roma debebatur. Ergo præmaturus ſui victor adoleſcens triumphalem in vrbem meritò accitus contendit, eò expeditior, quò iam triplicis voti religioſo nexu aſtrictior. Quis autem in longiſsimo itinere noua laude properantem pari laudatione proſequatur? Sæpius decantatum, ipſaq; adulationis conſuetudine minùs admirandum properãtium miraculum eſt, vt ſicco maria, innoxio ariſtas, ſuſpenſo arenas pede non percurrant, ſed præteruolent, hoc eſt, nullum fugacis gloriæ ſuæ veſtigium relinquãt. Non iſta te vaniſſima leuitas, viator optime, prouexit. Sed mira grauitas incitatiorem fecit, dum omnis illecebræ moras abrupit: atque illud eadem ſanè præſtitit ſingulare, vt quæcunque curſim loca vix attingeres, altiſſimis virtutis tuæ veſtigijs imprimeres. Hinc vnius tantùm dieculæ hoſpes obuias Societatis noſtræ domos egregijs documentis perinde recreabas, ac ſi in ſingulis conſenuiſſes. Equidem à tuis te Socijs gratuitò nunquam exceptum fuiſſe affirmarim, quibus tam vtile fœnus repende-

deris. Iam ciuitate donatus Romanè vixiſti: quia feciſti fortia & paſſus es, ad breue tempus incolumis, mox lethali morbo decumbens. Quantum ad virtutum documenta, reliquum vitæ, nempe nō integrum triennium longiſſimā æquauit ætatem: nec erat, cur quiſquam, magnum Ægyptiæ ſolitudinis ciuem, Antonium imitatus, varia ſingulis è Socijs decora, inſtar Apis floſculos obeuntis, delibaret; cum vnus omnia Berchmanſius exhiberet. Vidimus aduersùs omnia ſpectacula piè obſtinatam, & circunſpectè cæcam oculorum modeſtiam, quibus *ſemper* demiſſis incertum erat terramne magis deſpiceret, an ſuſpiceret cælum. Quin potiùs obtutu ab rerum inutili cura ad ſalubrem ſui *cuſtodiam reuocato, cæteræ* corporis partes ita modeſtiſſimis oculis reſpondebant, vt compoſitiſſimum corpus ipſa animare modeſtia videretur. Quare iuuenilis decor, in alijs (vt poëticè quidem, at verè dicam) lubricus aſpici, *ſalubriter aſpiciebatur in Berchmanſio*. Adeo prodeſt animis aſpectus formæ, quam perfecerunt lineamenta virtutis. Audiuimus preterea, dato poſt cibum *horæ ſpatio* ad colloquendum, de *diuinis te rebus* tam mellitè diſſerētem, vt à cibo,
quàm

quàm inter epulas; auribus, quàm ore ſuauiùs epularemur. Sic nouo prorſus miroq. more fiebat, vt cæli nectar (quod aiunt) & ambroſiā auido prælibaremus auditu. Quid, cum in Gregoriano Lyceo certamine ſtreperes erudito? Nullus profectò concentus mulcebat aures illo ſtrepitu iucundior: ſiquidem acuta cum grauibus ingenioſus ſimul & modeſtus difficili miraculo temperabas. Quod in primis tum patuit, cum è ſuperiore loco quà exedræ quà gloriæ publica diſputatione te pluſquā philoſophum profeſſus es, quippe qui cum verbis, tum moribus non modò amicum te Sapientiæ, verùm etiam ſupra ætatem ſapientiſſimum oſtendiſti: vt, quod olim Tullius cum Platone miraculum optare magis quàm ſperare auſus eſt, tandem ipſe perfeceris: nam tuo in ſermone ſonora, tuo in ore ſpectabilis Sapientia mirabiles excitauit amores ſui. Sed quò prouehitur nimis propera laudatio? Ab exedræ videlicet plauſu ad ſepulcri mœrorem prærepto cum iuuene præcipitat. Ergone tot immortalium virtutum, quas conuictu prope triennali mirati ſumus, tacita præteritione iactura fiet; vt ante ſilentio ſepeliantur, quàm Berchmanſium narratio

In Phædro. De finib. l. 2.

tumu-

tumulauerit? Ergo in Deum charitas quotidie ardentior, hoc eſt, beatus iuuenilis ætatis feruor: erga Deiparam, tãquam erga communem Deo ſibiq. matrem, cum lacte hauſtus & lacte dulcior filij affectus: alienæ ſalutis amor, nudus ille quidem ab externis opibus & præſidijs, diues tamen emptor ſtudio cuiuſuis incommodi ſubeundi, & fortis propugnator alacritate ſanguinis profundendi; ſi per vitam id licuiſſet, vt Belgicis in caſtris prælata Cruce pius vexillifer militarem pro religione ardorem accenderet: altiſſimæ demiſſionis fundamentum ad excitandum celſiſſimum virtutum faſtigium: ad crimen arcẽdum abſterrendumq. ſæpe vapulans innocentia: in ſe vnum piè ſæuientis, citra affectationem officioſa in alios, comitas: diuina aſſiduè contemplantis, iamq. animo poſſidẽtis excelſa rerum contemptio terrenarum: præſentem vbiq. Deum cõſiderantis, & quodammodo intuentis anticipata in temporis breuitate felicitas æternitatis: hæc inquam, aliaq. complura decora indecoro ſilentio denigrabuntur? Nequaquam id quidem. Nec ego tamen erraui properando, & vnius commemoratione virtutis reliquas prædicaui ſatis: nam ſingularis in fronte mo-

deſtiæ virtutes leguntur omnes. Hæ ſupremo in morbo exituq. vegetiores vltimum vitæ actum eleganter concluſerunt. Iam imò terrarum ergaſtulo maior, & ad ſummam cæli libertatem alatus, amor Berchmanni geſtiebat in fugam, & aſſidua cupiditate cæleſtem in patriam præuolabat; cum Exquilinæ Virginis æſtiuis niuibus dicato die languere corpus cæpit, incertum, morbone magis, an amore, an dolore potiùs, quòd præuolantem animum conſequi non liceret. Et meus quidem inclinat animus, vt arbitrer potiorem languoris cauſam fuiſſe amorem, cuius febris niuali prodigio non reſtincta, ſed accenſa eſt. Non potuit integerrimo candore iuuenis decentiùs, quàm virginales inter niues, decumbere; neque ſub Leonis aſtro feliciùs calere, quàm Virgine. Siquis putat hæc à me argutè potiùs, quàm verè, dici; eius vitam breui contuitu relegat. Nam ſacro Virgini Magnæ, Sabbathi die natus, Sabbatho deinde renatus, cum in Societatem Ieſu adſcriptus eſt, Virginali demum Sabbathi luce lecto affixus denaſci mortalitati cœpit, immortalitati victurus. Vt quis ardor venas accenderit, decretorij Virginis dies ſignificarint. Nō latuit hæc morbi

bi cauſa Medicum ipſum, qui dierum octo febricula iam proſtratū ex Hippocratis effato diuinitus mori pronuntiauit. Hinc illa ad primam inualetudinis tentationem optatæ præſagitio mortis, & ad ſupremæ neceſſitatis nuntium, vitæ cupiditatem abdicans ac deponens in valetudinarij ſinum. lætiſſimus amplexus Iamq. ad ſummi diſcriminis viam feliciter ineundam cæleſte viaticum ſumpturus. humi deponi voluit, vt firmiores figeret in ſolo greſſus ab extremo languore robuſtus cæli viator: ſolitamq. veſtem tantiſper induit, vt, quò demum pergeret Ieſu ſocius, habitu indicaret. Ad hæc ſacro ſe oleo inungi poſtulat ad vltimam cum infernis hoſtibus luctationem. Quanquam & hos profligauerat, qui tota vita ſecum ipſe pugnauerat & vicerat. Hinc voluptas illa triumphalis, & ſupremo in labore maxima, ingenuè cum Collegij moderatore communicata, vt, ſi profutura exemplo crederetur, domeſticis pateſieret; quòd videlicet non meminiſſet, vnquam à ſe in Societate noſtra dedita opera vel leue crimen admiſſum, aut inſtituti noſtri ſāctiones & iuſſa violata. Igitur inter profuſiſſimas circunſtantium lacrimas eius olearis ac

trãquilla lætitia ſupernatabat: vt planè dici poſſit fuiſſe tandem inunctus oleo lętitiæ præ cōſortibus ſuis. Mox, quibus illa è fontibus vberrima fluxerit lætitia, vt opinor, ſignificauit; cum pendentis è Cruce Chriſti effigiem conſertis è globulis corona, cui Roſarium nomen fecimus, circundedit: ac Societatis noſtræ legibus inſcriptum libellum, curſim perlectum, ijs adiunxit: ſimulq́. manu præferens, *Tria hæc, inquit, mihi chariſſima; cũ his libenter moriar*: cum denique iucundiſſimæ illum myrrhæ faſciculum deoſculatus pectori appreſſit, vt arcanam exprimeret ſuauitatem. Vſque adeo ſupremæ voluptatis torcular Crux eſt. Vbi fama vulgauit, imminente iam obitu Berchmannum peregre abiturum, fit ad eius cubiculum concurſus cum externorum hominum tum noſtrorum, vt vale vltimum vitam feliciorem inchoanti dicant: vt ſupremo cōplexu fugitiuum tantiſper bonum remorentur: vt optimam oratricem, integritatem, ad Cælites (vt ſpes eſt) digredientem vtiliter prehenſent: vt virtutis halitum legant expirantis. Rem habeo ſanè mirandam hìc affirmare. Humaniſſimos inter amplexus moribundus iuuenis tam appoſita ſingulis conſi-

lia

lia dabat, vt animorum arcana exploꝛata habuiſſe videretur. Sed properare iam conuenit, vt properantem Berchmannum pari celeritate, ſi minùs digno pręconio, proſequatur oratio. Quare multa mihi ſilentio noctis extremæ inuoluēda ſunt, quibus eadem inclaruit: domeſticos nempe Socios omnes certatim excubaſſe morienti, vt illuſtrem vitæ innocentis occaſum nox oſtenderet: præuiſo prædictoq. ſummo certamine, lãguidum & moribundum validè inferno cum hoſte pugnaſſe, & epinicium voce illa ceciniſſe, Abi Sathana, non timeo te; quid enim timeret, qui tam fortiter amaret? in arcano mentis conflictu repentè mutato vultu & contentioſis vocibus diuinæ offenſæ præoptaſſe millies ac ſæpiùs emori, vt toties meliùs viueret; quippe qui conſciam criminis vitã meram eſſe mortem exiſtimabat: quam ad exitum vſque duraturam prædixerat, meritò viguiſſe deficiente vita vocem, vt è proximo Cælites compellaret. At ecce tandem fixis oculis in affixam Cruci Salutem, quam feliciter manu tenet; eademq. manu Deiparæ Virginis coronam è globulis, & Societatis noſtræ leges continentem codicem, optimas nempe pietatis ſuæ teſſeras

præferens ad facilem aditum felicitatis; poſtremò Ieſum & *Mariam* cupida inuocatione ſuſpirans, ad ſuſpiratos amores certatim properantem cum voce animam expirat, vt eorundem perbeato in complexu tota æternitate reſpiret. Obijt Idibus Auguſti, biduo ante Aſſumptæ in cælum Deiparæ ſacrum diem, vt, quò abierit, obitus doceat *Virginali proximus* triumpho. Et ſanè decuit ad coronam *Virginis triumphalem præcerpi* hoc etiam lilium. Vulgata mors domeſticas vbertim lacrymas elicuit: quia nullus erat *pretioſior* probitatis funeri condiendo, quàm è corde per oculos extillans, liquor. Confluxit etiam ad cadaueris venerationem numeroſa hominum & promiſcua multitudo. Vſque adeo virtus ſuo lucet in cinere. Vt viſentium principum virorum pio ſtudio fieret ſatis, biduo inſepultum corpus ſeruatum eſt: nec tamen per ſummos æſtus fœtere cœpit. Cur enim grauiter oleret eius pars, qui totus Chriſti bonus odor fuerat? Quiddã hìc accidit alijs admirabile, mihi non ita. Dum condiendum cadauer euiſceratur, carere felle compertum eſt. Cur enim fel in Amoris victima? Neque hoc loco admiror publicum omnium ardorem

con-

contentionemque, particulas veſtis & corporis expoſcentium: quia virtutis maximæ cælumq. cōplexæ pretioſis exuuijs recondendis par vnus eſſe locus non videbatur. Non refero domeſtica etiam grauiſſimorum Patrum chirographa, ſingulas extincti iuuenis laudes conteſtantia: cum ſibi quiſque decorum duxerit, qui illum norit, eius eſſe hiſtoricum. Sed elegantiorem ipſe de ſe hiſtoriam neſcius edidit, cum, quas ſibi præſcripſit, minutiſſimas leges, accurata vitæ ratione cuſtodiendas, ſcriptas reliquit: vt neſcias, vtrum adultam in adoleſcentia virtutem ſcribendo, an agendo pulchriùs expinxerit. Iſtam virtutis excelſitatem gentile cognomen, ipſi maximè accommodatum, præclarè adumbrauit; quando, vox Belgica, Berchmannus Mōtis virum Latinè ſonat. Quòd ſi poſteritas velit pulcherrimum animū ſuo in ſpeculo cognoſcere, notas corporis exhibebimus. Statura menſuram auream, virtuti communem, hoc eſt, mediocritatem, impleuit. Temperies humorum florido ſāguine feliciter exuberauit, qui candorem animi pudoremq. niueo roſeoq. proderet in vultu. Spatioſa frons, magnarumq. curarum capax: igne caſto viuaces oculi, & ad

modeſtiam prælucentes: modicè productus naſus, & ad prudentiæ notam clemẽter incuruus: tenui breuiq; crepidine rubentia labra, ad obligandos parco cautoq. ſermone animos planè vitta coccinea: capillus tam pretioſi capitis iure aureus: facies viriliter oblonga: totus denique habitus ex æquo grauis & decorus ſatis indicabat ſupra ætatem adoleuiſſe virtutem, eandemq. iam æternitate dignam, quæ tempore ipſo velocior tam citò maturuiſſet.

SYNODVS TIBVRTINA

Siue

De conſultationis bono.

ORATIO XXIX.

QVAM diem optatiſſimam, ac Tiburti populo ſalutarem Sol ipſe, publica mundi lux, per annos quinque ac triginta non indulſit; vt in commune bonum

bonum animorum conſilia ſingulorum conuenirent: hanc purpuratæ ſapientiæ tuæ (Præſul illuſtriſſime) nobis tandem affulgentis beneficio feliciſſimam illuxiſſe gratulamur. Quænam enim è luce ſapientiæ *alia*, quàm felicitatis dies naſceretur? Hanc ego felicitatem *vbi breuiter* oſtendero, feliciter perorauero. Et ſanè *quid* accidere ciuili poterat ſaluti *felicius*, quàm id ipſum, *quo ciuitatum* feliciſſimæ floruerunt? Conſilijs illæ, quàm mœnibus, munitiores futuræ conſulturos æquè homines, atque conuicturos è ſolitudinum diuortio ad *ſocietatem vitæ* conuocarũt. Montana ipſa Citheronis ſaxa concentu veriùs animorum, quàm fidium cantu, in Thebani muri membra, in ampliſſimæ vrbis corpus coaluerunt. Quid beatiſſima vrbium Roma? nõne ſenaculis, quàm domicilijs propè *frequentior; quæ iuuenili manu fundata*, paucos ambitu colles complexa *primùm eſt; ſenatorijs* tandem comitijs propagata terras ditione vniuerſas *occupauit*? Quanquam pudet ex antiquiſſimis ciuitatibus cõſultationis petere antiquitatem, quæ diuinæ ipſi æternitati æqualis eſt. Deus ipſe in auguſta *illa* Diuinitatis vnius ſolitudine minimè ſolitarius an *non*

infinitum trium perſonarum ſenatum habuit, cum conſultiſſimis ijs
Gen. 1. vocibus diuinè nobis conſuluit, *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram?* Quòd ſi de homine faciendo deliberauit Deus; quidni nos de eiuſdem ad virtutem reficiendi opere diuiniſſimo conſulamus? Quid autem diuinius effici poſſit ab homine, quàm quod inter homines effecit factus homo Deus? Ille igitur magni conſilij Angelus, immortali poſthabito Beatorum concilio, ex inacceſſæ maieſtatis Auguſtali ad mortalitatis noſtræ Curiam, curis ærumnisq. ſeptam, ſeſe demiſit, vt de humana ſalute reſtituenda non ſine homine conſultaret. Atque ex eo tempore deligere cœpit è multis paucos, quorum in medio conſultantium eſſet etiam vbi duo vel tres in eius no-
Matth. 18. mine congregarentur. Quid ergo vel pauci feliciter non euincant, quorum conſilijs media intereſt ipſa felicitas? Teſtor hìc ego aureum prodigium illud ignei turbinis, quo Chriſtianorum procerum ad principem conuentum conſultrices in linguas effuſus properauit Deus. Nimirum piè conſulentium lingua Deus eſt. Et miramur, ſi mortales huiuſmodi cœtus, atque humana concilia in flagitio-

rum tyrannidem, in tyrannorum impunitatem ſæpe de terris tonare ac fulminare facundo vehementiùs Pericle, ſuperbo laudabiliùs Salmoneo potuerunt? quando diuinus, qui ſuberat ſanctiſſimis ijs cœtibus, ignis in fœda ſcelerum tempeſtate non poterat in tonitrum *ac fulmen* non erumpere. Equidem gratulari ſatis hìc nobis non poſſum, Patres, ſynodi noſtræ felicitatem, quæ nacta id temporis eſt, quo cæleſtibus flammis ad rogale vitiorum incendium, ad vitalem virtutis lucem abundemus. Dies hæc flammarum fertilis, & Laurentij, quàm Solis, igne illuſtrior, quæ diuino Amori fortiter militantem iuuenem igneo tormento ſuauiſſimè torruit (ignis enim amanti mera ſuauitas eſt) quantum præſentiſſimi nobis caloris inſinuabit, vt glorioſum ad opus feliciter ardeamus? Hoc ipſum, in quod conuenimus, templum, tuo, Laurenti, nomine laureatum: hi tibi ſacri parietes, tuo ex incendio excitati, quantum eius nobis ardoris afflabunt, quo patriæ ſplendor virtutis ad immortalitatem augeatur? Et verò par erat vetuſtiſſimi templi maieſtatem, quod Adriani Cæſaris trabeata ſuperſtitio fabuloſi Herculis, inceſta magis flamma defla-

grantis, quàm Oetææ pyræ gloria eſfulgentis, indigno cultu profanaſſet, caſtiſſimi Herois, atque in vitiorum monſtra ipſo longè Hercule fortioris, Laurentij luſtralibus flammis expiari. Vt ex iiſdem, quibus infuſcatum obſoletumq́. tot annorum ſitu pietatis priſtinæ nitorem extergere hodie aggrederis, Præſul optime. quantum nobis felicitatis illuxerit, perſpiciamus. Vnum iam illud ab ardentiſſimo inter ignes Oratore, Laurentio, extrema precatur oratio, tantum vt huic cœtui diuini caloris imploret, quanto eſſe opus intelligat, vt ad ſalutares huiuſmodi conuentus in poſterum vehementiùs inflammemur.

HEBRAICÆ LINGVAE SVAVITAS

Siue

De litteris Hebraicis à falſa criminatione vindicatis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ORATIO XXX.

ABDITA & penetralia Hebraicæ adyta ſapientiæ veteri more nouus nouo cum anno Myſtagogus Diuinitatis contemplatoribus monſtraturus, Patres, quòd opportunam plurimorum eruditionem pretium operæ me ſperarem habiturum, partibus non mediocriter meis gratulabar. Intelligebam enim, Hebraicis vberiùs è fontibus, quàm Græcis ex Heliconibus, hauriendam promanare ſapientiam. Verùm (vt præpoſterè ſapimus mortales,

tales, qui de rebus excelſiſſimis humiliter demiſseq. ſentimus) adeo delicato nobiliſſimarum faſtidio litterarum plerique laborant; vt illæ iam ad cognitionem perdifficiles, ad ſermonem inſuaues, ad vſum pæne inutiles exiſtimentur. Ita verò ijs obſtinatè ac religiosè, modeſta ſcilicet hominum natio, abſtinent; vt vni ad illas, tanquam ad Sancta ſanctorum, ſacro interpreti & magiſtro aditum acceſſumq. patere putent ſatis; quas è veſtibulo ipſi atque è limine tantùm, vt dicitur, veluti profanum Iudæorum vulgus ex atrio, ſalutant. Præcocem igitur ſperati fructus voluptatem ex iniuſto nata præiudicio iuſtiſſima corrupit admiratio. Atque illud equidem admiror in primis, quod aiunt, genus hoc ſermonis ex intimis enixè præcordijs totius contentione ſpiritus inhalandum, ſi loquamur: magicis verò quibuſdam portentoſisq. notis delineandum, ſi ſcribamus, ſic laborioſum eſſe ac moleſtum; vt neque animo percipi, neque ore proferri, neque manu poſſit exarari. Ita ne verò? Ergo primigenius ac natiuus ille ſermo, qui principe cum homine, & cum ipſa natus eſt. humanitate barbarus? quem teneri adhuc mũdi aurea balbutiuit infan-

tia,

tia, durus? qui voluptatis in paradiſo floruit, ſpinoſus? quo præpotens Imperator ac Legiſlator, Deus, homini ſacroſancta iura præſcripſit, contemnendus? quem cæli terrarumq. amor ac deliciæ, diuinus Magiſter Chriſtus, ſub cuius lingua mel & lac, Cant. 4. humano generi eloquẽter eliquauit, inſuauis? quem denique in patrio illo ſempiternæ felicitatis domicilio beatiſſimorum ciuium labium ſonabit Soph. 3. electum, horridus cuiquam eſſe poſſe videatur? Longiſſimè enimuero diſſonos inter Babylonicis linguis Gigantes à feliciſſima patria exulamus, qui vel patrium auitumq. ſermonem ita dedidicimus, vt etiam abhorreamus. Vos autem bono eſtote animo, quicunque animum ad has litteras adieciſtis, Auditores. Non hìc robuſtam in vobis Alexandri calliditatem exigo, qui peregrinam linguam nodo illo inextricabili, cui priſca ſuperſtitio Aſiatici ſpem implicuit Imperij, nihilo putetis minùs nodoſam, impeditam, inobſeruabilem. Caret illa innumerabilibus ijs, quibus cum Græca, tum Latina Syntaxis inhorreſcit, quæſtionum ſalebris atque aſpretis: vt qui Hebraica nomina & verba callidè arguteq. inflectat, Hebraicè ſapientiſſimus ſit.

Ne-

Neque verò in proferendis vocibus; Demoſthenis duratam calculis & lapillis patientiam, certantemq́. cum maris fremitu ſpiritum deſideramus. Equidem ridere ſatis non poſſum ridendam nonnullorum in ijs, quæ ex ipſo gutture petitæ vegetiore ſono efferuntur, litteris contentionem: vt non aſpirare litteras; ſed animam penitùs expirare atque extuſſire videantur. Neque tandem Ægyptio ad ſcribendum pictore indigemus, qui ſuppoſititias pro characteribus animantes laborioſo lineamentorum ductu mentiatur. Quid enim, quæſo, facilius eſſe poſſit, quàm recto plerunque, ac ſimplici linearum tractu quadratos characteres ducere, nullo inter ſe vinculo colligandos? Hoccine igitur linguæ genus illud eſt cognitu obſcurum, dictu barbarum, aſperum auditu, lectu etiam (ſi Deo placet) horrendum? Quanquam eorum ego Catonum importunam cenſuram admiror magis, qui Stoicis malè intemperijs agitati Hebraicam litteraturam homini Latino ſuperuacaneam inutilemq́. auſterè vt cenſent, ita confidenter, tanquam ex tripode, pronuntiant. Fruſtra nos, inquiũt, grauioribus debiti diſciplinis, inprímulis minutisq́. exteri ſermo-

nis elementis repueraſcimus, quæ, ne diſſono ſtrepitu deblateraremus, auita veterum ſapientum eruditio ſacris in libris Latio lepore ac ciuitate donauit. O vocem maioribus ingratam, perniciosam poſteris, omnium pariter ſibilo conuitioq. conſectandam! Leuia ne ſunt ac puerilia Hebraicarum tirocinia litterarum? at ſuæ maiores eruditioni authoritatiq. non mediocrem ijs acceſſionem fieri arbitrabantur. Grauioribus debemur poſteri diſciplinis? at rerum complexa cognitionem omnium, ipſoq. fœta Deo, lingua grauiſſima eſt. Hebraica Latinè myſteria noſtratibus in libris legimus? atqui parcum & malignum cognitionis fructum colligimus, Hebraicè ſi neſciamus. Timidè dicerem, niſi fidentem faceret Platonicæ philoſophus authoritatis, Iamblichus Chalcidenſis; cuius ad Hebraicam litteraturam, quam ipſe barbaram, hoc eſt, peregrinam vocat atque externam, honorifica illa pertinet in Phœnicum Theologia commendatio: *Neque verò eandem*, inquit, *omnino ſententiam tuentur ac ſeruant nomina in alienam transfuſa linguam: ſed ſuæ ſunt ac peculiares cuique genti vocum poteſtates ac vires, quæ nequeunt aliarum gentium vocibus ſignificari: vt, quamuis accura-* De nomi. diuin.

cura-

curatiſſimè explicentur, vim tamen eandem retinere non poſſint. Habent autem barbaræ voces ſua ex indole ponderis plurimum, argutæ quadam ex breuitate non parum leporis, è verborum parca ſupellectile minimum ambiguitatis. Sed illa non minùs conſonat in rem noſtram grauiſſima eiuſdem vox, *Barbari ſtabiles in affectionibus: in verbis etiam ijſdem conſtanter perſeuerant. Quapropter Deo chari ſunt, eiq; grata offerunt verba, quæ nulli hominum fas eſt quouis modo commutare.* Hinc ſeuerum Origenis, ac pæne prætorium edictum, ne quis Hebraicas voces alienam vertat in linguam, ſed ſuis notis ſanctè cuſtodiat incorruptas. Adeo ſacras Hebræorum litteras vniuerſa colebat & callebat antiquitas; vt, ne qua eas lingua extera euulgaret, edici facilè poſſet vniuerſis. I nunc, quicunque ſacra volumina Hebraicè imperitus euoluis, at-
Ezech. 17 que inſtar Aquilę magnarum alarum ad medullam cedri prouolaſſe te ac penetraſſe gloriare, qui vix interpretem librum aliquem, & corticem rudi roſtro momorderis. Iam verò permagni intereſt vtrum cuiusq. ſapientiam nationis natiui ſermonis è fontibus ebibas, an peregrinis lambas libesq. de riuulis. Atque vt infinitos externarum nō tam regionum, quàm
di-

diſciplinarum curioſos exploratores omittam; Plato Ægyptiam Philoſophiam longinquus hoſpes non Atheniēſi aliquo è fonticulo primoribus, vt aiunt, labris deguſtauit, ſed liberaliter hauſit ex Nilo. Nos verò ſapientiores ſapientiſſimis auis nepoies obſcuriſſima rerum arcana diuinarum, Hebraicis penitùs abſtruſa latebris, per aprica Latij expoſita credimus atque obuia: ſacris petenda Iordanis è ſcatebris, Latino fruſtra expiſcamur in Tiberi. Non iſta maiorum ſententia & conſilium, quos inter Hieronymum, canæ iam eloquentiæ ſenem, Hebraica rudimenta balbutire nō puduit ad infantis Dei Bethlemias cunas. Vt mirandum non ſit, ſi Deum deinde ſonuit eloquentior: ſi turbulentiſſimis Chriſtianæ Reipublicæ temporibus frequenti ſacris ſuper litteris quæſtione grauia ex ipſo effata & reſponſa petebantur. Quænam enim enthea Deum ſpelunca efficaciùs afflaret, quàm quæ Deum genuerit? aut quod eloquentiæ genus vberius atque amabilius, quàm quo corporata Sapientia locuta ſit? Vt non Græco Platonis ore locuturus Deus, ſi delaberetur in terras; ſed Hebraica locutus lingua iam delapſus, ad abſolutam ipſius cognitionem

nem nobiliſſimum ſit ingenuis ani- mis incitamentum. Quòd ſi dolosè docilis adulatio poteſt barbaros Domini non mores modo, ſed ſermones etiam condiſcere atque imitari: cur pia recuſet imitatio voces & verba cum Deo habere communia? Atque vtinam: quando nos hæreditariam parentis optimi orationem grata veneratione piget vſurpare; diuinum in patrimonium hoſtes nequiſſimi ſacrilego ludibrio non inuolarent. Præripitur nobis enimuero, præripitur paterna ſacroſancti ſermonis poſſeſſio ab hæreticis prædonibus, quo eruditam pietatem impiè mentiti ſacras adulterant litteras: diuina oracula profanant: ampliſſima terrarum regna, prauis opinionibus corrupta, ſceleri mancipant: ſtatas ſolemnesq. cæremonias refigunt: delubra ſanctiſſimis religionibus conſecrata polluunt: in Vaticanum imperium, ipſis verendum Cælitibus, coniurati ſtolidè debacchantur: noſtris nos telis & machinis oppugnant, ac more Gigantũ inſaniſſimi homunciones cum Deo bella ſuſcipiunt. At nos, generoſi ſcilicet paternæ religionis propugnatores, inermes ac nudi ab ijs, quibus cominus pugnemus, armis, Latinas eminus petitiones conijcimus,

mus, quas parua illi declinatione callidè malitioſéq. effugiant. Et quiſquam eam litteraturam inutilem dicat, in qua tantum collocant hoſtes virium ad perniciem, tantum opis habemus ad ſalutem? Quid ſi bellicum nobis non ſit cum hoſte negotium? pacato etiam in otio eadem opportuniſſima erit, cæteriſq. longè litteris anteferenda. Quantum enim, quæſo, quæ principes habētur, Græca Latinaq. eruditio ſuperſtitionis admiſtum habent? qualem illecebram turpitudinis? vt, niſi cum ſocijs Vlyſſis Sirenum ſcopulos cantuſq. ſurdis auribus præternauiges, voluptarium naufragium facias. Atqui nihil Hebraicis diuinarum litterarum è fontibus nō purum, non liquidum fluit; ex ijs cum eruditione religionem bibes, innocētiam, ſanctitatem: quodq. ſupra votum, ac prorſus diuinum eſt, ipſum hauries Deum. Hinc ad cæteras etiam linguas, quæ proximè ad hanc laudem accedunt, pretium corriuatur ac dignitas. Equidem, ſi quid Græcas, ſi quid Latinas litteras adamaui & colui; non eo præſertim erudito me lenocinio delinitum fateor, quo blādiſſimè auribus animiſq. adulantur: ſed eam ob cauſam animum ad eas contuli, quòd in auguſtiſſima

Cruce Amoris meliùs, quàm Prætoris, manu Hebraicis ſubſcriptæ notis vitale Regis extincti nomen ac ſalutem ſonant. Hactenus admiratio proluſerit apud vos mea. Si quid illa profecerit, vt litterarum nobiliſſimæ colantur: tum verò muneri meo publicæq. quam mihi propoſueram, vtilitati gratulabor.

HEBRAICÆ MVSAE

Siue

De diſciplinarũ omnium Hebraica origine.

ORATIO XXXI.

IVBEOR iterum peregrinæ linguæ interpres Romanè præfari, qui veſtras, Auditores, ne inconditæ orationis ruſticitate aures inurbanè offenderem, verecundo biennij ſilentio Latinam Harpocrati vocem conſecraram. Nam quid

quid mihi cum Muſis, mecum ipſe tacitus muſſitabam, quæ molliſſimis Græciæ Latijq. cantilenis aſſuetæ tota exhalatum anima Hebraicæ ſtrepitum Synagogæ perhorreſcunt? Sed corrigo me, & meo clam cum animo muſſitata conſilia palàm in præſentia recanto. Aio igitur, Latinæ nihil accidere litteraturæ cōgruentius poſſe, quàm Hebraicarum ſtudium litterarum. Hoc ſi Latinè perſuaſero; & Romanæ conſuluiſſe eloquentiæ, & iam olim deſertarum redijſſe me Muſarum in gratiā exiſtimabo. Hebraicum ſermonem originem ac fontem eſſe reliquorum, vetus veruſq. ſapientium ſermo eſt. Etenim primigenio congenitus ac gemellus Adamo cum fuerit: vt hominum ex illo, ita cæterorum ex iſto ſermonum fluxit numeroſa poſteritas. Et verò vnde nam debuit ad omnes nationes vocum varietas deriuari, niſi ex ea lingua, cuius vel ſingulæ litteræ, atque ipſæ puncta, pæne mathematicis minutiora, diuina eruditione vberrimè ſcaterent? Vt mirandum non ſit, hac de ſcatebrà rebus apta nomina vniuerſis emanaſſe, vnde nomen explicando Numini par extitit; quod etſi quatuor litteris breuiſſimum, in immen- יְהוָה
ſum tamen Diuinitatis orbem aptiſ-

ſimè

ſimè quadrare videatur. Quanquam parum fuerit diuinæ linguæ mera rerum vocabula ſtrepere. Quidni diſciplinas nobis omnes profuderit, quæ Deum ipſum ſciētiſſimè ſonuit? Poſſem id ego pluribus demonſtrare, niſi cōpertiſſimum eſſet, ſacros Hebræorum libros eruditione planè omni affluere, quam curioſitas erratica plurimorum, omiſſo fonte, Græcis Latinisq. in riuulis conſectatur. At quanto labore eam tandem vnam Socraticam ſcientiam aſſequitur, vt nihil ſciat? Nouum hìc habeo & penè incredibile afferre; credendum tamen, quia factum eſt. Ille Romanorum Græcè Latineq. doctiſſimus, M. Terentius Varro, qui Lactantij præconio tam multa legit, vt aliquid ei ſcribere vacaſſe miremur; tam multa ſcripſit, quàm multa vix quenquam legere potuiſſe credamus: ille, inquam, vir tantus ingenio, tantusq. doctrina, quòd Hebraicè nunquam, ſiue Chaldaicè legerit aut ſcripſerit, in ipſa patria lingua interpretanda lapſus eſt non ſemel. Vtinam hoc à me accuſatoriè potiùs, quàm Latinè diceretur; ne ſapientiſſimo viro certiſſimam erroris notā neceſſariæ linguæ inſcitia inurere videretur. Verùm apertè atque ingenuè fateri me iubet

Diogen. Laert. in Socrate.

L. 1. c. 6. Inſtit.

iubet id, quod res eſt, ſeuera quidem, at vera Ioſephi Scaligeri, hominis de eruditione meliùs, quàm de religione, cenſentis cenſura illa: *Sape labitur Varro peregrinarum ignoratione linguarum.* In coniectan. Veſtrum hìc appello prudẽs eruditumq. iudicium, Aud. Quis enim; vt vnam è multis, ab Oriente natis Latio vocabulis vocem afferam; quis, inquam, veſtrum falcis nomen non à *falqa*, Hieroſolymis quoque falcem ſonãte, cum eodem Scaligero veriùs, quàm à farre cum Varrone deducat? פלקא Prudenter ſanè Græciæ oraculum, Plato, vt ſapientiſſima reſponſa redderet, Græca Hippocrene relicta, Hebraicam ſapientiam, Abrahami peregrinatione corriuatam, Ægyptio bibit ex Nilo. Tanti eſt Hebraicæ linguæ non contemnere ſtudia, ex quo fonte omniũ promanat eruditio nationum. Iam verò ſi quis huius patriam fontis exquirat, dignam habeo diuino fonte oſtendere terreſtris Paradiſi amœnitatem. Hìc ille tam ſuauis erupit, vt ipſe primos hominum parentes Hebraicè allocutus prægustarit Deus: tam vber effluxit, vt quadripartito illo eiuſdem Paradiſi fluuio vberiùs omnium ſcaturigine ſermonum terras irrigarit vniuerſas. Quid iam ſupereſt, niſi vt eruditionis

fontem erudito cœtu coronemus? Muſas cæli filias, hoc eſt, cæleſtes intelligendi atque eloquēdi facultates, Græcis montibus fontibusq. vetus fabula affixit atque affinxit: quòd altiſſima eminere ſapientia, quòd vberrima ſcatere eloquentia Græcia crederetur. Atqui nobiliſſimum, planeq. cæleſtem in terris diſciplinarum chorum, quas ego quoque priſcis vnà cum ſapientibus bona cum venia veritatis fabuloſo nomine Muſas appellabo, non ad prærupti montis inhoſpitalem horrorē exulaſſe, ſed amœniſſimum in hortum voluptatis conueniſſe: non caballino fonte labra proluere, ſed hoc diuino fluuio ingenioſam ſitim explere ſolitas eſſe crediderim. Vbinam enim terrarum cæli filiæ, quam terreno in Paradiſo, decentiùs hoſpitentur? Igitur, ſuauiſſima Muſarum, eloquentia principem ſuauitatem Hebraico largè de fonte potauit: quòd illo in loco, in quo florum formoſitate pulchriùs hominum vernaret felicitas, fontium perennitate vberiùs Hebraicæ fluxit facundiæ ſuauitas, quæ ad beatiſſimæ regionis amœnitatem cumulandam alio quouis aptior ſermone prudentiſſimo artifici Deo viſa eſt. Et quiſquam dubitabit, propitias Latio Muſas è Paradiſo,

diſo, quàm è Parnaſſo, meliùs euocari? dubitabit, Latina commodiùs ingenia Hebraico fonte, quàm Romana littora Hetruſco flumine, irrigari? Neque verò aliunde Muſas adeſſe nobis decebat, quàm è Solis orientis ora, vnde, Muſarum dux & præſes, Apollo liberaliter affulget. Vt ineptum atque abſurdum nemini videri debeat, ſi eaſdem in Arabia obuias Oſiris habuiſſe dicatur. Quin etiam (quod iure nobis hæreditario inter ærumnas lætandum eſt) quandoquidem procul exulat à ligno vitæ humana mortalitas; in opportuniorem Caluariæ collem, vbi Vita ipſa ſtabilem trabalibus clauis ſedem fixit, Hebraicæ Muſæ tranſmigrarunt. Melior hìc è Nazareno flore Paradiſus, atque hortus voluptatis eſt. Hìc etiam affluit non vna tantùm, ſed quinque de ſcatebris ſapientiæ perēnitas, quæ tamen non Pegaſei vngulam equi, ſed amantis Dei cor ſapiat; quæque ſanguineo purpuret colore: ſiue quòd Rex effudit, ſiue quòd Amor elicuit. Hìc tandem, vt neceſſarias in primis linguas, quo propagatæ nexæq. ſunt inter ſe ordine ac ſerie, diuina nos doceret Sapientia, ſuum nobis Regale nomen legendum propoſuit Hebraicè, Græcè, & Latinè.

HEBRAICÆ LITTERATVRÆ SECVRITAS

Siue

De arguto dicendi genere vſurpando.

ORATIO XXXII.

SATIS ſuperq. multa iam annis ſuperioribus pro Hebraicis litteris: pro me hodie pauca dicam, Auditores. Fatebor ergo Romanè, quare homo Hetruſcus libens Hebraicè loquar. Atqui perſpicaciſſimus, credo, aliquis cogitatione iam proſpicit, ac meæ mihi præmonſtrat peregrinæ cauſas voluptatis. Delectaris, inquit, homo minimè laborioſus barbaris iſtis obſoletisq. litterulis; ideoq. diuinas frequentiſſimè prædicas: vt in breuiſſimo docendi per ſemihoram labore diu-

diuturnæ quietis inuidenda nactus alcedonia, vulgatiſſimam atque ipſis decantatam paſtoribus laudem illam tibi vendices, ac magnificè vendites: *Deus nobis hæc otia fecit*. O perſpicacitatem inſigniter luſcam! cuius ea palmaris hallucinatio eſt, vt ſenile negotium otium ipſi puerile videatur. An tu otioſi hominis leuiſſimam occupationem arbitraris, eum, quo Deus ipſe ſit elocutus, docere ſermonem, vt homines diuinè loquantur? Enimuero, dicat alius, non eius iſta ponderis Hebraica virga eſt, vt eam præferens vel trabalem Herculis clauam aduersùs Hebraicarum monſtra difficultatum, vel arboreum Polyphemi pedum, ad moderandum Hebraicè balantem gregem, ægrè tibi ſuſtinere videaris. Quin potiùs te magnificis verbis caduceatorem facis, ipſo Mercurio efficaciorem? quòd vnum ille Argum, vnius vitulæ oculatiſſimum cuſtodem, ſomnifero caduceo ſemel conſopiuit: tu verò virga Hebraico murmure medicata ſomnum inter atque omnium oculos Auditorum fœdus ac pacem quotidie concilias. O ſales, ſi plus ſalis haberent, non inſulſos! O valentem virgatorem, qui fragili virgula ſolidam potes Hebraicæ ſapientiæ glo-

Virgil. eclog. 1.

riam infringere! Tu virgam iſtam è profana fabularum ſilua nullum in vſum fructumq. præterquam ad riſum & ludibrium, natam putas? Quin eam fateris atque admiraris, è ſinu ſilueſtris matris auulſam, diuini repentè ſermonis magiſtram, atque (ſi cum fabuloſis conferre licet) Dodonea quercu veriùs vocalem euaſiſſe? Quin decētiùs eandem *Moſaicæ* virgæ quaſi gemellam ſuſpicis? quòd hęc etiam efficaci verbere lapidem ſcatere doceat, non optatiſſimæ quidem aquæ repentina copia, ſed nobiliſſimæ litteraturæ erudita perennitate. Pudet iam iſtos in re ſeria nugatores audire diutius. Erit aliquis fortaſſe, qui prudentiùs exiſtimet, idcirco medio me in Latio Hebraicis vocibus delectari; quòd cæteræ voces hominem, hæ Deum ſonent. Id equidem cauſæ non diffiteor: non ea me tamen vna à noſtratibus ad externa verba reuocauit. Quis ergo tandem iſte ſit Hebraicus magnes, qui duriorem ferreo cognomine indolem arcanis nodis trahit ad ſeſe? Ad inſolens reſponſum aures animosq. attigite Auditores. Hebraicis Latina poſthabui, vt gauderem minùs, & minùs dolerem. Animaduertitis, opinor, quò vergat oratio. Sic eſt. Malui non intelligi, quàm

quàm non probari. Nam,ſi mea vox tonitru ſonet eloquenti, quis ſcit,an illo ſtrepitu excitetur Stoici ſupercilij Brutus aliquis, eamq. quam nos eloquentiam vocitamus,ipſe,vt olim in Tullio,Aſiaticam loquentiam appellet, plebi quidem tonantem, at ſenatui obſtrepentem? Neque enim ex ijs ſum, qui nimiùm ſibi placent: vt mihi temere perſuadeam; probaturum in me Brutum,quod in Cicerone damnarit. Largi quondam Licinij liber, crudeli titulo Ciceromaſtix, Ciceronem dicaci libertate lacerauit. Et ſperem ego eadem maſtigiæ Licinij licentia eloquentiam meam, tanquam Tulliolam aliquam, ſuo cum parente Tullio non vapulaturam? Sin autem;vt Licinios placem, vt Brutis placeam; tumidum rotundumq. ſermonem in acutum conciſumq. extenuem: malè metuo, ne innoxijs acuminibus immeritò irritati docti crabrones in id genus dicendi ſuos viciſſim aculeos exerant, quibus,ſi non corpus,at certè nomen grauiſſimè ſaucietur. Quid,ſi ſe vnis contenti,in cæteros auſteri,ætatis noſtræ Ariſtarchi feſtiuas argutias conſectantem me de puerili leuitate accuſarent? Satisne defenderent oratores illi ac patroni diſertiſſimi, ſiue

Aul.Gell. Noct. Attic. l. 17. c.1.

I 4 apud

Cic. Orat. ad Brut. Quint. Inſtit. l. 10. c. 1. & 5.

apud Græcos Hyperides molliter acutus, ſiue apud Latinos Tullius lepidè argutus? quorum vterque apud optimos iudices non modò leuis non eſt habitus, verùm etiam faceto lepore profligatiſſimas cauſas feliciſſimè perorauit. Teſtem produco Tullianæ vrbanitatis ipſam inimicorum calumniam, qua facetiſſimus Conſul, ſcurra conſularis malignè nominabatur. Atque vtinam in magnitudinis iuſtæ volumen à Tulliano liberto collectos lectiſſimos Tullij ſales, per corrodentem & corradentem optima quæque vetuſtatem, habere noſtro ſæculo liceret. Sperarem equidem nonnullorum iudicia iiſdem ſalibus poſſe condiri. Quid, ſi prætereà iſti acti temporis laudatores veteris eloquentiæ aculeos commendarent, quòd pura nitidaq. elocutione aurei animos amabiliter pungant: recentis verò ſpicula breuitatis improbarent, quòd corrupto degeneriq. ſermone plumbea odioſè aures vulnerent? Satiſne aurea probarentur, quæ ſapientiſſimis noſtratis auri æſtimatoribus gratiſſima ſemper acciderint? Liceat hoc loco per humanitatem veſtram, Auditores, quod à Latinis factionibus ad Hebraicam pacem perfuga verè ſentio, impunè profiteri.

ſiteri. Equidem ſic exiſtimo, dicendi formam orationis magnitudini congruere debere: ne ridiculè, vt dicitur, maior pede ſit calceus. Vbi campus aperitur, explicatis effuſisq. verborum agminibus pugnet ac triumphet eloquētia: in anguſtiſſimis verò thermopylis coacto acuminum cuneo ad victoriam irrumpat animorum. Monet adſtricta numeris quid ſoluta facere debeat oratio. *Illa* enim in longo poëmate profusè canora luſciniā ſonat: in breuiſſimo autem epigrammate ſtrictè minuteq. arguta figit aculeum, vt mel inſinuet eruditæ ſuauitatis. At at bonum animum habete Mathematici. Illam adhuc *irrepertam* quadrandi circuli rationem aliquis tandem Rhetorum excogitauit: ſiquidem ad ea, quæ breuitatem exigunt acutam, oris rotundi verboſum hiatum quadrare arbitratur. Quid hoc artis eſt, à lippo etiam poëta non ſine irriſione perſpectæ, vbiq. cupreſſum, etiamſi locus non ſit, importuna ſimulare velle pictura? *Si naturam, ſi artem conſulas; nihil* vtraq. magis exemplo ſuadebit ſuo, quàm delectantem vnicè varietatem. Humani vultus etiam in Gemellis omnino gemelli ac ſimiles non ſunt. Pictæ tabulæ pretioſæ habentur vnius Horat. in Art. poët.

diſſimillima imitatione naturæ. Et velint cenſores iſti caſtigatoresq. linguarum vnum ab omnibus exigere ſermonem? Quis, amabo, veſtrum eam amet in hominum cœtu ſimilitudinem, qua mortales ad vnum omnes turgidæ orationi germaniſſimi, doliaris ventris obeſitate ſint Bacchi fraterculi? At ſermonum vnus optimus & pulcherrimus eſt. Hiſce igitur authoribus & iudicibus pictarum pleræq. tabularum, quamuis probabili artificio elaboratæ, quòd Apellææ non ſunt, peſſimo flammarum in lumine collocentur. Humanorum pleriq. vultuum, quamuis admirabili naturæ ingenio perfecti, quòd Nireum non referunt, carnificis ferro dedolentur. Verùm eſto, non cenſeatur optimum ac pulcherrimum dicendi genus, quod rebus ipſis accommodatum eſt; ſed quod iſtis videtur. Ex re tamen ipſorum eſſet argutam hanc, vt ipſi appellant, barbariem tolerare: vt eorundem vrbaniſſima oratio, barbaræ compoſita, pulchriùs emineret. Væ tibi Plini; væ vobis cæteri minorum gentium Panegyriſtæ, ſi hac ætate viueretis. Ad horum enim arbitrium argutiſſima lingua præciſa, nutibus & manibus loquendum foret. Tibi verò, ſenten-

tijs, quàm verbis eloquentior, Seneca, niſi placidæ mortis vetus opιio ſanguinem elicuiſſet, conciſæ in minutos numeros orationis recens pœna venas omnes immiſericorditer incideret. Atque hìc ſanè vehementer admiror, ex ijs ipſis, qui preſſæ orationis acumina paſſim improbant, non paucos & acutè dicere, & videri velle acutulos. Atqui ſeruiendum tempori eſt, inquiunt, quod iſtam lenocinantem auribus animisq. dicendi corruptelam amat. Cur ergo veſtro, integerrimi Iudices, exemplo cæteris peccare non licet? Non enim crediderim, modeſtiſſimos homines adeo ſibi pulchros eſſe, vt omnes ipſis diſpliceant, atque omnibus placere ſe putent. O immortali dignam præconio præcepti Stephonij eloquẽtiam! quam in conciſæ dictionis arguta textura ſcitè laudanda ſine inuidia profuſam experti ſumus. Adeo maxima ingenia non ſuæ tantùm, ſed alienæ quoque gloriæ capaciſſima ſunt. Quare tam liberalis eloquentiſſimi viri eruditio non longè petito agreſtis laureæ præmio, ſed natiuo Stephoniani nominis honore iure coronata eſt. Sed quò me improuidus prouexit ardor aduersùs æquiſſimam noſtrorum Iudicum ſentẽtiam? Quid

Tacit. Annal. l. 15.

mea intereſt latinitatis aculeos tueri, vt punctionibus pateam, qui ſine ſpinis innocentem Hebraicis in hortis iucundiſſimè decerpo roſam? Quamobrem ignoſcite, ſi qui adeſtis, Iudices: atque hactenus defenſa, maledictis & conuitijs inſectantem ieiuni vitia ſermonis libentiùs audite. O mendicitatem tam odioſam, quàm voluntariam, quæ ditiſſimo in emporio Eloquentiæ verborum inopia laborat! O ridendam in ſenibus infantiam, quæ ſub diuturna nutrice facundia nondum expeditè didicit effari! O inauditam auaritiam, quæ Laconica ſibi breuitate fauces præcludit, vt parcè aërem in verba profundat! O veſparum aculeis aculeatæ dictionis ſpicula moleſtiora, quæ non aures modò, ſed animos etiam adeo pungunt & fodicant, vt auditorum vulnerata atque exulcerata capita in tubera intumeſcant! O incommodè præacutas ſenſiculorum feſtucas, ad vnum illud aptas, vt obuios delicati lectoris oculos vel configant, vel effodiant! O barbaræ crudelitatis facinus inexpiabile, quę ſuauitate coloris, ac membrorum apta compoſitione pulcherrimam humani generis patronam, eloquentiam delumbat: atque in minutiſſima fru-

ſta concidit! Quamnam autem vobis, perniciosi acuminis amantes oratores, dignam exedram imprecer, præter denſiſſimum ſpinetum, vnde acutiſſimè peroreris? Satiſne dixi? Satiſne patefeci Latini fori, ſuper nomine ac verbo tumultuosè digladiantis, turbulentam & miſeram conditionem? O felicitatem Hebraicæ ſynagogæ, in qua pacata ſunt omnia: cui nomen fecit non tam hominum conuentus, quàm conſenſus animorum! O vos beatiſſimos, qui forenſem & contentioſam Latinorum linguam cæleſti diuinoq. Hebræorum ſermoni poſthabentes, in exilio terrarum patrio cælo iam aſſueſcitis, Auditores mei! O me contra cæterarum linguarum morſus vnius Hebraicæ linguæ præſidio munitiſſimũ! qui, niſi intelligor, niſi placeo, ſi barbarus videor in dicendo; iuſtiſſimam habeo comprobandamq. omnibus excuſationem, barbariem illam decere me, quippe qui Hebraicè loquor.

STY-

STYLVS HEBRAICVS

Siue

In hoſtes breuitatis.

ORATIO XXXIII.

SOLENT iuniores ac tirones latinitatis magiſtri, magiſtratu inito, ſuam de orationis longitudine ſentẽtiam longiùs præfari. Ego verò nec iuuenis, nec tiro, alieno ſtrepitu ex annuo ſilentio excitatus ac præmonitus, ſine iuuenilibus ampullis & ſeſquipedalibus verbis perbreuem, atque ideo fortaſſe non iniucundam, certè non intempeſtiuam, de ſtylo Hebraico diſputationem inſtituam. Iniuria hìc aliquis mihi adoleſcentior Cato ſuccenſeat atque exprobret, quòd huius authoritate loci leuius argumentum perorandum ſuſceperim. Etenim ſi decet ex hoc loco Hebraicarum litterarum prima elementa cum elementarijs

tarijs ſenibus ſæpe balbutire: cur ex eodem optimam dicendi formam ſemel eloqui dedeceat? Atque illud in primis hodie mihi lætãdum eſſe gratulor, quòd, vt multos defendet, ita neminem eminus cominuſue ſtylus hic noſter vulnerabit: nihil enim Latinæ intereſt æmulationis, vtrum Hebraica oratio prolixitatem amet, an breuitatem. Quòd ſi grauiſſimæ Philoſophorum nationi decorum eſt, preſſæ diſputationis dialecticis pugnis ſonoram & implacabilem pugnam pro veritatis nunquam adhuc compertæ trophæo ampliſſimo atque turpiſſimo quotidie pugnare: quidni liceat homini Muſis humanioribus initiato ex Rhetoricæ palæſtræ inſtituto explicatæ dictionis palma aduerſantem repugnantemq. amicorum ſententiam ſemel atque amiciſſimè depalmare? Si quem autem nimis tenera cute auditorem innocentiſſima verba confixerint: næ iſte dignus eſt, cuius aures Hebraicæ cotis annuo attritu occalleſcant. Antiquiſſimus, & principe cum homine, ſiue cum ipſa humanitate natus, eaq. de cauſa vniuerſæ hominum poſteritati hæreditaria alacritate diſcendus Hebræorum ſermo, ſeipſo deinde nobilior à pulcherrima origine trãſcen-
dit

dit ad inacceſſam Diuinitatem: nam Dei cum loquentis voce, tum infantis imitatione diuiniſſimus eſt. Ergo quemadmodum, quod cælum ac terras implet,diuinum Verbum ad pueriliſ corporis breuiſſimam periodum ſeſe contraxit; vt ad hominum captum eloquens amoris immẽſitatem ſui amabili compendio doceret: ſic Hebraicus ſermo, diuinæ ſpecimen eloquentiæ, ſententijs, quàm verbis, fœcundior, præſtabilius eſſe monet paucis multa complecti, quàm multis pauca, ſeu potiùs nihil, præter vnam, ſeueris auribus abſonam atque abſurdam, Aſiaticam loquacitatem. I nunc,& longiſſimæ orationis cantilenam ad tædium ac ſomnum vſque auditorũ produc ſuperba mortalium garrulitas: cum Deus hominem ſonans adeo breuitatem adamarit,vt etiam ad arguendos verboſiſſimos homunciones ſapientiſſimum Verbum infantiam induerit. Atqui ſuis capta membris, & Iudæo ſimilis videatur, circunciſa & breuis oratio. Væ mihi,væ vobis, æquales mei,qui quòd gigãtæa ſtatura non ſumus,capti membris & mutili ſumus. Miſeret me tui, Magne Alexander, quòd furti reus manifeſtò teneris, quippe qui Magni cognomentum vſurpaueris,

ris, Rhodio Coloſſo eorum iudicio debitum, qui rerum magnitudinem mole, non virtute, metiuntur. Quare, vt par pœna palmare ſcelus conſequatur, ab iſto, quo totam Aſiam leuiſſimè obijſti, corpuſculo, Alexander Puſillus in poſterum appellaberis. Equidem non video, cur non poſſit à me de habitu orationis veriſſimè prædicari, quod à nobiliſſimo poëta de ſtatura hominis decantatum eſt, Maiorem in exiguo corpore regnare virtutem. Cui Liuius, cui Virgilius concionabundi, quò breuiores, eò vehementiores, duo fulmina eloquentiæ, ad inflammandos ac tanquam de cælo tangendos animos, efficacis impetu breuitatis contorta non videantur? Et Virgilium quidem eſt qui Tullio præferat, quòd hic vna præſtet facunda copia, omnia ille multiformis eloquentię genera complectatur. Mihi verò ea præterea laude idem videtur excellere Virgilius, vt paucis hic peroret, quæ pluribus Tullius. Quid Criſpus Salluſtius, Romanos inter non hiſtoricos modò, ſed oratores etiam clariſſimus? Nonne Ciceroni veriùs frugalitate dictionis, quàm licentia vitæ aduerſatur? Nemo, vt opinor, iſta non verè, ſed veteratoriè dici criminetur, niſi is, cui fru-

Q. Curt. l. 6.

Stat. Theb. l. 1.

Macrob. Saturnal. l. 5. c. 1.

frugalitas odioſa ſit. Sentio me ab ijs, qui ſe cognatione facundiæ M. Tullij Quintos fratres, vel Cicerones filios, vel etiam Tulliolas exiſtimant, in iudicium vocari, atque alterum ob Tullianam eloquentiam mutilatam obtruncatamq. M. Antonium appellari. Vnum hìc enimuero tuum, M. Tulli, cuius hoſtis falsò inſimulor, eloquentiſſimum innocētiæ meæ patrocinium imploro. Bene eſt: meam cauſam ſuſcipit, atque aduersùs obtrectatores patronus optimus ſic defendit: *Cum ſit, inquit, oratio mollis, & tenera, & ita flexibilis, vt ſequatur quocunque torqueas: & natura variæ, & voluntates multùm inter ſe diſtantia effecerunt genera dicendi. Flumen alijs verborum, volubilitasq. cordi eſt, qui ponunt in orationis celeritate eloquentiam. Diſtincta alios & interpuncta, interualla, moræ, reſpirationesq. delectant. Quid poteſt eſſe tam diuerſum? tamen eſt in vtroque aliquid excellens.* Audiſtis Iudices, ipſius Tullij, cum copioſam, tum preſſam dictionem eximia laude ornantis, ingenuo me teſtimonio à læſæ calumnia eloquentiæ abſolutum. Audite præterea Tullio ſubſcribētem, & ſuffragantem mihi nobilem eloquendi magiſtrum, Quintilianum. Sic ergo patrocinatur: *Senibus conuenit preſſum genus,*

Orat. ad M. Brutū.

l. 11. Inſtit. c. 1.

genus, & mite, & limatum, & qualē vult intelligi Cicero, cum dicit orationem ſuam cœpiſſe caneſcere. Veſtrum iam eſt mendaciſſimos rabulas ad Pythagoræ ſcholam relegare, vbi ſapientis eſſe diſcant, diuturno ſilentio præmeditari, quæ tandem parcè vereq. dicantur. Quanquam autem plena ſucco & ſanguine dicendi breuitas præfertur à me prolixæ ac loquaculę orationi: non eo tamen inficias, profuſam eloquentiam quandoque opportuniſſimam eſſe, ſiue cum præſcripti ſpatium temporis patitur, ſiue cum rude vulgus imperitamq. multitudinem alloquimur, cuius pinguiſſimæ Mineruæ ſæpe eadem inculcāda ſunt, vt ſemel hæreant. At verò cum apud homines eruditione ſapientiſſimos, authoritate maximos, curis occupatos, negotijs impeditos intra breuiſſimi temporis anguſtias dicendum eſt: quis, quæſo, locus ſit longiſſimis recētium Gracchorum orationibus? Senes enim & prudentes viri malunt ſibi res dari, quàm verba. Quare ſatis demirari non poſſum eorum confidentiam, qui, nulla temporum, nulla perſonarum habita ratione, tanquam ex tripode pronuntiant, orationes quaſcunque impendiò vocales eſſe debere; vt præ illis Archytæ

cre-

crepitaculum & Citeria muta ſint. Non deeſt, qui præcones iſtos officioſiſſimos, in recitando pro longitudine orationum Senatuſconſulto, non tam ſibi, quàm rerum nouarum cupidis hominibus morem geſſiſſe ſuſpicetur. Eſt, cui ſimilius veri videatur, eoſdem vocaliſsimos declamatores ex animi ſententia longinquæ locutioni ſuffragari ſolitos; propterea quòd callida breuitate perſuadere neſciant. Ego verò humaniùs ſentio, ab humaniſsimis prolixæ dictionis patronis & laudatoribus ad longas orationes non viros verborum parciſsimos, ſed pueros, hoc eſt, Muſarum picas, prudenter incitari: vt indomitam garrulitatem, *ſtudiumq́; immane loquendi* publicè declamando, quàm priuatim garriendo, commodiùs defatigent. Sin autem fallor, atque idem à viris, quod à pueris, dicendi genus recentes logodædali exigunt: quænam eſt iſta humanioribus indigna ſtudiis inhumanitas, in hominum iugula inuadere, vt ipſis liberam mancipijs vocem pro ſuo iſti arbitratu eximāt? vt exhauſtis iam viribus ſenes cum diuturnæ orationis anhelatis verbis fugientem animam, extremumq́. ſpiritum citiùs exhalare cogant? vt pariter laudabilem

Ouid. Metam. l. 5.

lem in ſermone, atque in victu parſimoniam declamatoria impreſsione iugulent? At ò miſerum Phrygem me! qui ſerò ſapio, & ſerò animaduerto argumentorum, Achillem pro altera oratorum procera Helena, pro longa nimirum oratione, ſtrenua lingua belligerantem. Actum eſt. Fuimus Troës. Ecce iam horribiles machinas, Equo Troiano vaſtiores, admouet: ecce illa ſeptem orbis terrarum miracula, enormi magnitudine pertimeſcenda, pro maximis orationibus in nos Laconum fraterculos coniurato impetu arietant: ecce, miraculorum maximum, Roma imperatrix ampliſsimo murorum ambitu admirandarum orationum molem metitur ac præcipit: ecce tandem Romanarum Regina cloacarum, Cloacà maxima, ſibi pares declamationes anhelans, in pygmæi ſermonis artifices minaciter hiat ore rotundo. O lutulentum, imò luteum argumētum, quod aduersùm nos Tulliano prouerbio Arcem facit ex cloaca! Enimuero timeo, ne tibi, Hebraica breuitas, longiſſimarum periodorum grallæ induendæ ſint: vt ſublimis & grauis, ipſisq. hoſtibus, nempe longurionibus, ſeu longurijs, æqualis incedas. Tu tamen caue, ne, grallatorij gradus Cic. pro Planc.

das faſtu facilè vacillante, in Cloacam maximam præcipites, in cuius luto ſordibusq. grallatorum plerique ridiculum fecere naufragium, ideſt, ſeſe penitùs cloacauerunt. Sed pudet cum iſto Achille non congredi: ne ſemiuiro Paride, qui tamen Achillem vicit, timidiores eſſe videamur. Aio igitur multò præſtare, orationes floreis faſciculis, quàm cloacis maximis, eſſe ſimiles: neque opus eſſe prodigioſæ magnitudinis miraculis ſeptē octauum addere, portentum, coloſſeæ proceritatis dictionem, quæ, quo diutius obſtrepat, eo magis vel impatienter, vel ſomniculosè audiatur. Illud ad extremum ex diuino oraculo ſubijcio, Non defuturum in multo ſermone peccatum, imò affuturā abundè ſtultitiam. Quòd ſi breuitatis hoſtibus iuſta placet ac tēpeſtiua, quam nos æquè commendamus, orationis longitudo: næ menſores iſti lippire mihi & cæcutire videntur, qui mediocritatem auream rebus immenſa mole memorandis compararūt. Sentio, iam profligato erudito duello, pleroſq. veſtrum, Auditores, ſi non voce, at certè animo, qui pluris eſt, ex veteris theatri plauſu, Hoc habet, exclamare. Corruit enim, corruit, gladiatore importunius, Achilleum

Prou. 10. Eccle. 5.

argu-

argumentum, Achillis inſtar pedibus, ideſt, qua parte cōſiſtere debuit inualidum & caducum. Triumpha iam Hebraica breuiloquentia, & gloriare, hoc tibi proprium, imò cum Deo in corporis humani anguſtijs incluſo commune decus eſſe, vt capaciſſima contractione totius immenſitatem ſapientię complectaris. Quamobrem qui tua tibi decora non inuidet, cum ſapientiſſimo præcone Hieronymo prædicet, ipſam inuoluentis Diuinitatem voluminis tui paginas tam myſticas, quàm ſuccinctas, & breues pariter & longas eſſe; breues in verbis, longas in ſententijs: ſingulis quoque vocibus totidem oracula enuntiari, ſeu potiùs in vnoquoque verbo infinita latere myſteria. Tantum igitur intereſt inter productum conciſumq. ſermonem, quantum ab humana diuina diſtat eloquentia: vtq. Diuinitate infinitum Verbum ad Humanitatem contractum, miraculorum omnium ipſa cōtractione maximum eſt: ſic animæ magnæ plena dicendi breuitas ſeptem illis molibus, vaſtiſſimis quidem, ſed ad diuturnitatem admirationis anima vitaq. caſſis, ac ſimul vetuſtate ſimul obliuione iam dirutis, viuaci admirabilitate antecellit. Non poſſum hìc mihi

Epiſt. 103 ad Pauli.

mihi temperare, quin exclamem, O Juſcos admiratores, qui maxima ſolùm corpora ſuſpicitis, quòd ſola illa diſpicitis! cum tamen acerrima oculorum acie longè maiora in minimis rebus miracula perſpiciantur. Vna de plurimis, ijsq. iam peruulgatis in rem noſtram eminet Homeri longiſſima Ilias, in breuiſſima membrana, quę nuce includeretur, ita ſcripta, vt flexanima eloquentia fœtæ breuiloquentiæ ingenioſum prodigium adumbraſſe videatur. Sed cur ego imprudens contractam ad nucis nucleum Homericam Iliadem coactæ in pauca verba eruditionis maximæ vnicam & principem imaginem propono? Illa, illa debet à me præferri pulcherrima contractio, quæ Dantis Aligerij profuſam comœdiam humanum vix vnguem ſuperante codice tam feliciter clauſit: vt non vulgaris nucis & capiti & gloriæ noxia vmbra; ſed Vrſinæ Roſæ iuxta glorioſo, atque nobili complexu protegatur. Adeo excellit ac regnat GRATA BREVITAS, vt formoſiſſima florum Regina, Roſa ſeſe illi vertat in coronam. At quomodo repentè verſa es in ſpinetum doloris corona voluptatis? Quomodo immortali vita digniſſimi floris purpuram funebris pallor

Plin. l. 7. c. 21. Solin. c. 6.

pallor infecit? Grauiſſimam iacturam apertiùs lamentabor. Quomodo, cum maximè virtute gloriaq. vernares, defloruiſti Romanæ flos amœnitatis, Alexander Cardinalis Vrſine? O me infelicem! Tuo ex obitu peracerbo habeo in rem meam appoſitum quidem, ſed miſerabile argumentum. Si nimirum ipſe potuiſti plurima præclarè facere breuiſſimè viuendo; cur non poſſimus ipſi multa laudabiliter complecti parciſſimè dicendo? Nunc iam deſino mirari, quòd compēdiarijs orationibus meis mirificè delectareris viuus, quibus moriens vitę compendio ſuffragaris. Vt breuem eſſe, Roſam redolere intelligamus. Poſſem adhuc ſexcenta breuiter laudatæ breuitatis ornamenta ſubijcere. Poſſem tàm verè, quàm ſplendidè affirmare, pretioſas & gemmeas orationes gemellas eſſe gemmarum: quòd vtrarumque immenſum pretium nitida breuitate continetur; cum cæteri vulgares lapides, longi ſermonis ingentes imagines, in ſcopulos & montes extuberent. Poſſem quoque iſtis, qui magna ſolùm aut immodica, hoc eſt, Maximini caligas demirātur, exiguam illam ex ferro Norimbergenſem muſcam, ingenti pridem artificio ad volādum

reuolandumq́.animatam obtrudere: vt, qui humanæ rationi obſtinatè repugnant, Muſcæ improbitate vincantur. Sed finem facio, ne ſit oratore longior oratio.

ÆTAS FLOREA
Siue
De toto anno cultis floribus vernante.
ORATIO XXXIV.

VOS quoque, communis amor & cura gratiſſima, hortenſes flores, dum totius anni vices perpetuo Vere coronatis, ferrei temporis deterſa rubigine, nouum ſæculum florei nitore nominis coloratis. Inter flores nimirum regnare decuit regias Apes Barberinas, quarum mel Vrbanitas eſt. Age igitur in hoc florum regno, exornandis debita floribus, audacior effloreſcat oratio. Florentis hoc ingenij felix inuentum fuit, vt ferreis moribus

bus ætas decolor florum cultu reflo-reſceret. Horum ergo de populo pul-cherrimo agreſtes colonias vrbanos in hortos hoſpitalis deduxit vrbani-tas: decuit enim beneficos floridi ſæ-culi conditores ciuitate donari. Quæ iam eloquentia coloribus exprimat eruditis artificio multiplici elabora-tam hortorum pulchritudinem, ipſis idcirco, quibus parata eſt, æmulam floribus; vt pulchri hoſpites pulchrè habitent? Quænam oratio callida eloquenti filo percurrat areolarum Dædalea clauſtra, ideo flexuoſis an-fractibus implicata; vt fugaciſſimæ florum formoſitati labyrinthum & moram faciant? Neque verò conce-dit hortorum amœnitati nobilitas colonorum. Fuit illud tempus, cùm vix è primarijs viris vnus Perſarum Rex, iſq. prudentiſſimus, Cyrus, re-gias inter curas hortuli cultum re-ponens, florẽtiſſimo, inter flores ma-nu ſua ſatos, imperio Lacedæmonium apud legatũ gloriatus eſt. Atqui hæc Ætas florea quàm multos profert ex omni nobilitatis flore feliciſſimos Cyros, qui præſtantium florum odo-rata regna, veteribus floridiora, mo-derantes veteris illam Cyri laudem laudabiliùs vſurpant, Hi manu no-ſtra ſunt ſati. O manus vrbium feli-

citati pares, quarum felici contactu non modò terra, ſed ipſa etiam felicitas vrbana floreſcit! Hìc enimuero mirari non habeo, quare orbis terrarum imperatrix cæteris magis vrbibus floru cultu floreat Roma: cum, ſubacto cultoq. Imperatorijs manibus ſolo, floridum ſibi ſternere ad gloriam iter, vel à Cincinnatorum vſque Dictatorum antiquitate Romanum ſit. Exite iam ad vitæ gloriæq. lucem terræ quidem filij, ſed altricis nobilitatis adoptiui: ipſum publicæ lucis decus; quandoquidem flammæ cum Græco nomine, tum nitida ſpecie fulgetis; veſtro fulgore prouocate: cum Sole ipſo, clariora cæleſtibus, terrena ſidera interdiu micate, ac diem geminate: in hortenſibus theatris, externæ formoſitatis victores, vobiſcū ipſi formoſiſſimi fratres domeſtico certamine de forma dimicate: diſcolores inter hortorum ſcenas ſimul florentis, ſimul defloreſcentis mortalis pulchritudinis vtilem fabulam date: exemplo meliùs veſtro, quàm alieno carmine, illud monete, *Nimiùm ne crede colori*: vernis veſtris coloribus perpetui Veris nouam felicitatem expingite. Bene eſt. Audiſtis blandam vocis illecebram, adhuc magnæ matris abſtruſi viſceribus, flo-

Virgil. eclog. 2.

ridu-

tiduli pupuli. Ecce iam voci votoq. reſponſuri, materni ſinus grauem praematuro egreſſu moram rumpitis. Iam virides inter foliorum faſciolas inſolitam ad lucem conniuentiá capitula ſuſtollitis. Iam vitam, quam nos ærumnoſam nobis natalitijs lacrymis præſagimus, lætiſſimam vos diducto decenter ore à riſu inchoatis; & hiante ſemper labello renidentes, dum viuitis, ridetis. O vos beatos, quorum vita riſus eſt! O riſum efficacem, quo totus annus exhilaratur! Prima (quis credat?) florum riſu anni ſenectus iuueneſcit: prima vernat hiems. Tua, Hyacinthe, præcox pulchritudo ver hibernum repræſentat, ſiue frigore decolor niueo vultu circunfuſas prouoces niues, ſiue cælo concolor cæleſtem ſuauitatem redoleas. Tibi verò, flos fabularum, formoſiſsime Narciſſe, hibernum frigus meritò amicum & cōſentaneum eſt: tua ipſe quòd forma perniciosè calueris. O quàm appoſitè nunc aureo, nunc argenteo, nunc vtroque pallore tabeſcis ac degeneras in florem! tantus enim decor pulchrè debuit pretioſeq. palleſcere. Sed quis inter ventoſa hortorum hiberna flos lætior hiemet, quàm quæ non ſine vento aperitur, quæque ventum no-

mine ſpirat, Anemone? Conſpirate iam coniuratæ aurarum animæ: veſtrum animoſos impetus omnium vnus hic floſculus toto hiatu ridet, imò veſtro ſpiritu animatur. Et ſanè vento gaudere decuit, quem vulnerati Adonidis vaniſſima fabula cruentauit. Suam iſtam flos ipſe lugubrem fabulam, cum maximè patet, effuſiſſimè ridet. Nec vno ille, vt florum plerique, ſed vario colore veſtitur: nam varia veſte abundare florentiſsimi Principis eſt. Nuſquam tamen elegantiùs, quàm in tuis, Federice Corneli, elegantiſsimis hortis coloratur: vbi lectiſsimi flores tuis è moribus, qui florum Princeps, ac flos Principum es, colorem trahunt. Vidi ego inter ea Tempe, quæ tu Romæ Theſſalicis amœniora condidiſti, Romano cultu venuſtiſsimam Anemonen, cuius candidam foliorum prætextam ita purpureus limbus obibat; vt morum candori tuorum purpuram promittere videretur. At vos ne vltrà in fragile floris decus conſpirate ventoſi ſpiritus. Heu me, ventos rogo! En eadem (ò rerum vices!) quæ modò decorum florem animabat aura, tragico ludibrio difflatum exanimat. I nunc, atque auræ confide fallaci. Sed iam Ver floridum vernos flo-

res

res per Zephyrum præconem euocat. Res mira! Inſuſurratum præconis ventuli murmurillum vbiq.audiunt & adſunt florum populi diſcolores; atque hoſpitas lucis oras grati aduenæ ſalutaturi, oſculo ſuauiter hiulco odoratam animam inhalant. O halitum ægræ mortalitati vitalem! O curarum æſtus blandè difflantem auram ingenuæ voluptatis! Quem non demulceat in Iuncifolio Narciſſo par aurei pretio coloris odoris pretioſa ſuauitas? ſiue hic ſimplici foliorum bractea auarè, ſiue pleni rutila floris pompa liberaliter aureſcat. Cui verò argenteus ille Narciſſus, qui productiore collo Camelum in flore ludit, exporrectovitam oſculo propiùs non inſpiret? Cui non Hyblam,non Hymettum oleat cum Moſchatus, tum odoratiſsimus Orientalis Hyacinthus,quorum vel ipſum nomen odoratum eſt? Quid? obſcuro natum ac traductum loco Lilium conuallium nonne ſuauiſsimo illud afflatu verè inſinuat, ex obſcuritate patriæ eum ſæpe virtutis candorem exiſtere, qui clariſsimas ornet ciuitates? Quid? nonne lactea Cyclaminus lacteſcentis in florum puerperio Naturæ concretum in florem lac videatur? Mihi verò vos, verſicolores, atque ab ipſis

maculis & næuis formoſæ Tulipæ; dum coloribus floretis omnibus, flos omnis eſtis. Sed quid ego Veris flores enumero? enumerare qui poſsit innumerabiles ac ſingulares; tuos, Tranquille Romaulei florentiſsimos adeat hortos, qui proximo Veſpaſiani Amphitheatro feliciores inuſitato antiquitus miraculo aſsidui Veris theatrum ſunt: vbi ludus non ſæua hominum mors, ſed amabilis florum vita eſt: vbi curioſos oculos non morientium gladiatorum plaga funeſtè, ſed naſcentium roſarum purpura iucundè cruentat. O roſæ, pulchra Veris morientis vulnera! quandoquidem veſtrarum inter ſpinarum mucrones nitidè cruentum emoritur Ver. Emoritur quidem Ver in roſa; ſed renaſcitur in Cariophyllo, qui, quòd coloribus vernat omnibus, quòd nullis concedit odoribus, Veri, quotãnis æſtiuos per æſtus renaſcenti pulchriùs Phœnice, digna ſubſternit incunabula. Sed cuius prætereà floris odore peregrino Æſtatis calor noſtros hortos vaporat? Salue Gelſimine, florum flos. O quàm gratus hoſpes flagellorum manibus adrepens toto iam terrarum orbe peregrinaris! O quàm lepidum, quàm ſalubrem è tua patria nobis odoris Afri-

cum

cũm ſpiras! Et verò par erat feruidæ matris odoratũ eſſe filium: quo enim alio materni amoris feruor, quàm odorato ſpiritu filium animaret? Sed illud non planè intelligo, quì fiat, vt parens Æthiopum nigerrima candidos pariat flores. An propterea, quòd parentis illi non vultu, ſed lacte colorantur? An quia ſic è nigra nocte cãdida lux naſcitur? Exiſte nunc tandem, exiſte Mexicanis è viretis oriunda, quæ Nazareni floris, inter ſpinas morientis, florida imago es, Granadilla. Florere te decet per æſtum, quia flos Amoris es. Nulla verò tibi terra fertiliùs æſtuat, quàm Roma, cuius in nomine ardet Amor. Mitto iam ſingulos flores: omnes vt verbo complectar, breuiſſimè aio, florum Æſtate, quàm frugum, meſſem demeti non minorem. Et quiſquam dubitabit, ſi torrida refloreſcit Æſtas in Ver, Autumnum quoque floriferam ob temperiem ſuas inter vernare vindemias? non enim poteſt florulentis delicijs genialis Autumni carere lętitia. Vnus reticeri ſe non patitur, autumnales deliciæ, Crocus, qui tam elegãter ſexcentas colorum formas induit, vt verſicolor inter flores Proteus dici poſſe videatur. Et hactenus quidem orationi licuerit noſtræ cum floribus

eſfloreſcere, floreiq. ſæculi Ver aſſiduum, ærumnoſæ recens mortalitati ſolatium, gratulari. Ite nunc veriſſimæ vocis meæ teſtes, ite acerrimi ſpeculatores, mortalium oculi: veſtram cum vbiq. tum Romæ, feliciſſima in vrbe, florentem legite felicitatem: inter fugaciſſimas anni quadripartiti vices conſtantiſſimi Veris ſuſpicite amœnitatem; ſiue vbi fluuiorum Rex *Tiberis* Farneſia Lilia, è regijs vtriuſque ripæ hortis conſpicua, famularibus aquis irrigat, ac dominatricem ſemper educat in coronam: ſiue vbi *Medicea Flora*, ſuam vbique Florentiam ſpirans, Romam vrbium florentiſſimam exornat: ſiue vbi *Burgheſius Draco ad aureos Heſperidum* hortos, quos nouus Africæ victor, maior veteri Scipio Mauritanis longè nitidiores Romano ſplendore fundauit, verè ipſe aureus inuitat, non arcet; quia Domini *mores* habet: ſiue vbi Ludouiſiæ virtutis inſignis flos, & purpurea & aurea felicitas micat: ſiue vbi Cæſarina domus, gemello Vere beatiſſima, eximijs vernat & floribus & fratribus: ſiue vbi Caëtanæ ditionis oppida ſuburbana vrbaniſſimo ſub Principe floream Vrbi non inuident voluptatem: ſiue etiam vbi cum Perettæ, tum Mat-
thæiæ

thæiæ villæ opulentia lucet aurea in ædificijs, & ſmaragdina in viretis. Cæterùm per amœniſſimæ vrbis delicias peregrinabunda oculorum curioſitas cur adhuc mirari ceſſas hortenſia miracula, quæ non magis Quirinalis collis, quàm domeſtica inter ſidera præcelſum Aldobràndinæ magnificentiæ faſtigium extollit? Tanti eſt ad hortorum amœnitatem benefica domi ſidera continere. Atque vt infinitos omittam alios Romanæ nobilitatis hortos; veſtros hìc præterire nequaquam poſſum, Exquilinæ Triumuiri amœnitatis, Dominice Fedine, Pompei Paſqualine, atque alter Pompei de Angelis. In exquilijs enim diuini Floris Mater, Virgo maxima pluuijs olim niuibus, fœcundæ virginitatis argumentis, non ædem ſibi modò pulcherrimam produxit in lucem, verùm etiam vobis, Virginalis ædis cultores aſſidui, elegantiſſimos flores, gratum obſequij fructum, Filijq. virtutisq. ſuæ decoras imagines procreat educatq. Meus mihi interim hortulus, cupienti pauca, obſcurioribus floſculis Ætatem Floream lepidè colorabit. Vna tamen hortuli mei pulcherrima hoſpita, roſarum Regina omnium, Sinenſis roſa, quæ nuper ad me, Senenſem

cultorem, cognominis patriæ fœdere è toto diuiſis orbe regionibus officioſè diuertit, verſicolore prodigio anteuertit hortorum laudibus cæterorum. Videas primùm tereti, crebriſq. oculis diſtincto, ac ſubalbido caudice nullis armatam ſpinis, innocenter clementerq. arboreſcere: vt, quam nuſquam adhuc inueneris, inermem nudamq. ab omni doloris aculeo, floridam voluptatem ipſa promittat. Videas deinde frondibus, forma pampineas, ſcabritie ficulneas, magnitudine vtraſque imitantibus conueſtitam, è ſmaragdino dehiſcentis calycis conclaui, multiplici foliorum ſyrmate regaliter explicato, in publicam lucem prodire, lucis ipſius formoſa diſcrimina ſic æmulantem; vt primò quidem candidam, deinde ex candida rubentem, poſtremò ſaturo colore purpuream; hoc eſt; ſimul aliam, ſimul eandem admireris: & quotidiani miraculi nouitate fateri cogaris, ad florum Reginam, quæ, tanquam Sol alter, variæ fuco lucis coloret dies, colorũ principes viciſſim accedere tributarios. Huius mihi hortuli delicias innocentes nemo Catonum exprobret: ſiquidem in horto voluptatis nos, flores inter diuina, iam pridem Sapientia conditi, flori-

bus

bus naſcimur; primiq́. Parentis integritas felix, totius magiſtra poſteritatis, eodem in horto laudabiliter ruſticata eſt. Quid iam ſupereſt, niſi diuturnæ vt hortorũ incolumitati ſupplici voto conſulamus? Tu ergo pluribus oculate, quàm Argus, luminibus, terrarum cuſtos atque excubitor, cælum; ſi floribus cum ſideribus conſpicui nitoris affinitas eſt; dum languidis ac veluti ſopitis per noctem capitibus ſecuri conniuent illis tuti etiam vt ſint, in clandeſtinos raptores inconniuens tuis excuba ſtellis: nocturnis eos laruis abſterre: minare fulgure: tonitru increpa: imbre, grandine, fulmine procul extermina. Tuq́. floridæ pater familiæ, placidiſſime Zephyre; tuæ ſi te pulcherrimæ prolis ſumma tangunt pericula; placidum tantiſper ingenium exue: iuſtus in fures vltor irrumpe: ne patiare hortorum ſepta latronum inſidijs patere, ac purpureum florum pudorem prædam eſſe prædonum: cum fratrum ſpiritu conſpirante furax hominum genus, à floribus longè difflatum, in ſpineta compelle. Par eſt enim aduncas ad furtum manus non floribus hærere, ſed ſpinis.

ROSA SEPVLCRALIS

Siue

In funere Alexandri Card. Vrſini.

ORATIO XXXV.

O Breue Roſarum ver! O mortalitatis iuuenili vere defloreſcentis lugubre exemplum! O Vrſinæ amœnitatis principem florem, è vitæ gloriæq; fertili viridario flebiliter translatum ad ſterile ſepulcretum! O nimis copioſè ſuccreſcentes ad vnius Roſæ caſum, ſpinas doloris innumerabiles! O viduam Romam, roſeæ purpuræ amiſſum gaudium in atratæ violæ ſqualore deplorantem! O nos, Socij, nobiliſſimo cum flore ſuauiſſimæ virtutis fructu fraudatos! Atque ego quidem, cum Roſæ nuper florentiſſimæ qualemcunque dictionis meæ cultricem au-

auram non ſemel dicauerim, debeo nunc extremum defloratæ cultum irrigantium lacrymarum. Quis ſcit, an excuſſi floris aridum decus officioſa irrigatione refloreſcat? Vbi nunc ille vetuſtiſſimæ nobilitatis flos, Alexander, qui Regum non modò nomine, ſed etiam merito inſcriptus, regio Roſæ colore, cum veſte, tum ſanguine illuſtriſſimus, purpurauit? Illa ergo nobilitas, quæ ſupra mille ac ſexcentos annos in clariſſimo viro Vipio Vrſino, equeſtri loco nato, ſe floruiſſe gloriatur: quæ deinde per longam Heroum poſteritatem, atque (vt paucos numerem ex infinitis) per quatuor Pontifices maximos, per Purpuratos Patres quatuor ac triginta, per duos & ſexaginta Romæ Senatores, per eiuſdem principis Vrbis Præfectos quatuor, per Eccleſiæ Romanæ Vexilliferos ſex, per centum bellicos Imperatores, per Conſules, per vtriuſque Siciliæ Magnos Comites ſtabiles, per Oratores, Legatos, Moderatores prouinciarum, Satrapas, Proreges, aurei velleris, Sancti Michaëlis, Sanctiq. Spiritus Equites; per magnos Rhodiorum, Templariorumq. ac Teutonicorum Equitum Magiſtros; per Principes Tarentinos, per Duces, Marchiones, Comites,

Ex inſcriptione veteri vrnæ marmoreæ apud Brachianì Ducem Vrſinum.

Im-

Imperij Electores, Antiſtites ipſo numero plures; per connubiorum communione contractas affinitates cum Magnis Ducibus, cum Hiſpaniæ, Galliæ, Angliæ Regibus, atque cum ipſis Imperatoribus; per ſanctiſſimos viros plurimos, præſertim verò geminos Vrſinos, alterum Apoſtolorum auditorem, Gregorij Magni Pontificis encomio celebrem alterum; per Voluſianum Præſulem Turonenſem, eundemq. Martyrem; per Monaſticæ familiæ in Occidente conditorem Benedictum propagata: quæq. per generoſos traduces in Hiſpaniam, Angliam, Galliam, Germaniam, Poloniamq. diffuſa, & ad potentiſſimos dominatus traducta: quæ demum ab vno laudum omnium capaciſſimo, magni nominis, maioris indolis Alexādro mirificè amplificata eſt; quantam, quæſo, fecit cum eodem moriente iacturam? Vbi flos ingeniorum, qui certatim naturæ artiſq. viribus excultus, & lætior & mirabilior vernabat in dies, maturabatq. immortalitate dignum de Regno librum, fructum videlicet ipſius regali purpuræ concolorem? Quomodo promeritus eſt, vt lethali perpetuoq. ſilentio ante diem obmuteſceret, qui doctiſſimo in volumine difficilem il-

lam

iam facilè aſſecutus eſt gloriam, vt Roſas loqueretur: cum magis indole ac facundia, quàm domeſtico inſigni & merita purpura roſeus eſſet? Certabat enim in illo cum ſuauitate morum ingenij elegantia, cum Latinis, tum Italicis numeris abſolutiſſima. Vt geminam vtriuſque linguæ lauream promerita videri potuerit; niſi vna inſtar omnium ipſa ſibi corona eſſet Roſa. Accedebat omnia hiſtoriç decora quamuis anguſto ſinu complexa memoriæ amplitudo, in Alexandro minimè mirabilis: quia breuiſſimi ambitus Roſa flos omnis eſt. Vbi, vbi flos virtutis incorruptæ? Quomodo moriens expalluit: quem fortioris morte charitatis calor colorauit? Enimuero iucundus eſt fugacis vitæ monitor, præmoriens flos. Suauiter olet memoria mortis, quæ Roſam olet. Et quanquam miſera eſt boni recordatio, quod recuperari non poteſt: tamen iſta nos, vt in malis, miſeria delectat; quia tuo ſaltem, præreptè Princeps, nomine non caret. Adeo nec tecum, nec ſine te viuere valemus. Igitur, qui tuo nuper funere exanimabamur, funebri laudatione reuiuiſcimus: dum tu præproperè exanimatus noſtro in tuas laudes profuſo ſpiritu, vt gloriæ vi-
uas,

uas, animaris. Pridie eius diei, quo Virginis maximæ, cælo regerminantis è ſepulcro, per ſextiles calores memoria floret, Alexandri Cardinalis Vrſini ſemper florida pietas, flagris educto (quod ſingulis Virginalibus peruigilijs conſueuerat) ſanguine irrigata, ſolito pulchrior irrubuit. Triumphali enim pompa in cælum aſſumptæ Virginum Imperatrici, quæ
Cant. 2. *ſicut lilium inter ſpinas* aſſurgebat, quid Vrſinæ religioni congruentius, quàm Roſam ſubſternere? eam verò quod minium illuſtrius, quàm iuxtà pius, atque nobilis cruor coloraret? Quanquam nihil erat, quòd ſanguinolenta flagella Roſam expingerent, quæ diuinas inter ſpinas iam formoſiſſima rubeſcebat. Audi viua mortalitas, audi victura poſteritas nouum florem elaborãtis admirabile inuentum charitatis. Æneam Amoris ſui, Cruci affixi, effigiem vt altiùs & humaniùs infigeret cordi, aſſiduè de collo ſuſpenſam, nudoq. pectori extantibus clauorum cuſpidibus hærentem, manu ſæpius admota non ſine vulnere apprimebat. Decora ſcilicet inter Amoris aculeos Roſa cor eſt. Neque cor, Amoris Roſam, ros gratior, quàm corde ab ipſo ſtillatus cruor exornet. Ita pridem mortuus

Amor

Amor inter ſpinas appoſitè tumulabatur in Roſa. Et verò debuit ſuos per clauos ſagittarius Amor cordi propiùs admoueri; vt diuinas idem ſagittas ad optatiſſimum ſcopum facilè collinearet: Quis iam miretur, in extincto corde ne guttam quidem ſanguinis fuiſſe inuentam, quem tam propinquus Amor totum vel hauſerat, vel arefecerat? Quid vltrà quæris ardentiſſimæ febris cauſam ſollicita conſultatio Medicorum? Ignem Alexander gerebat in ſinu, & ardorem non haberet in venis? Ardor hic ideo mortiferum frigus peperit, quia vehemens ad immortalem vitam migrandi cupiditas fuit. Inde vox illa omnibus famæ linguis prædicanda, omnium acclamatione gentium excipienda, Si mortis & vitæ daretur optio; mortem ſe præoptaturum, vt citiùs Deo, vera videlicet vita, frueretur. Inde illa, ingraueſcente morbo, vitam diuino Numini deuouentis liberalis alacritas, vt funus in fœnus verteretur immortalitatis. Neque verò degenerauit à viuidæ Roſæ laude moribundi pia demiſſio, cum panem Cælitum prægustauit, è lecto prolapſus ad terram. Sic Roſa, dum ſolo inhæret, vtiliùs excipit Solem. Cui iam expirantis Roſæ animam

non olet morientis Vrſini Principis ſpiritus extremus, in voces ſuauiſſimas effuſus; ſiue dum ſui compos fratrem natu gloriaq. maximum ſuæ virtutis opima hæreditate cumulauit: ſiue cum vi morbi impos animi nihil non pium loquebatur? vt pietas illi pro animo eſſe videretur. Sed ecce tandem frigida mortis manu Roſa præcerpitur & expalleſcit: in occaſu tamen floret, dum purpura tranſit in candorem. Ipſum ſcilicet Roſæ cadauer decorum eſt. At ò ſpectaculum lamentabile! Sepulcralis humus nimiùm grauis, immani ſuper impoſito ſaxo, florem molliſſimum obruit, atque etiam in funere iucundiſſimum eripit. Sed eripi non poteſt longè lateq. diffuſus odor, & florens memoria virtutis immortalis. Iuuat meminiſſe temporis illius, cum vidi ego te adoleſcentem Senis, eo nomine feliciſſima in vrbe, quòd adoleſcentiæ tuæ ſenilis ſapientiæ canitiem præfeſtinauit; cum vidi te, inquam, primo ætatis vere, in vitiorum tribulos & ſpinas pleriſq. luxuriante, in pudoris integerrimi Roſam raro miraculo ſplendeſcere. Vt roſeus ille vernantis virtutis color purpureæ gloriæ meſſem vberrimam, in Vaticano ſolo colligendam, iam tum pro-

promittere videretur. Non tamen caruit virtus florida ſpinis optimis, quarum vallo tutior & pulchrior purpuraret: ſiquidem inter aculeos & philoſophantis animi eruditos, & diſcruciantis ſe corporis pios amabiliter horrida interlucebat. Tum verò cruento piè purpurea cruciatu maximè interluxit, cum paucos ante annos deprehenſus eſt tortilis funiculus, perpetua nodorum ſerie aſperrimus, nudos renes tam arctè conſtringere, vt, dum corpus intercideret, animum Deo necteret: obijciq. veteri prouerbio poſſet, in ſcirpo integritatis nodos inueniri. Mirari iam deſino, diuturnis Alexandrum precibus, vt in Societatem Ieſu cooptaretur, efflagitaſſe. Vbi enim decentiùs lectiſſima Roſa, quàm inter Ieſu ſpinas, habitaret? aut quo feliciùs colore, quàm ſaluberrimo eiuſdem cruore, tingeretur? Sed præſtantiſſimum florem Vaticana purpura ambitiosè ornauit, vt in illoruberet illuſtrior. Et ea quidem colorem duxit ac decorem è ſingularium flore virtutum; cum purpuratus Alexander magnis muneribus, quibus defungebatur, par, ſeu potiùs maior eminebat: cum Religioſorum ordinum duorum Pontificio diuinoq. conſilio Patronus inſtitu-

ſtitutus oſtendit, ampliorem eſſe amplitudine patrocinij complexum charitatis: cum liberaliſſimus Æmiliæ Legatus vectigalis ſui aureo diſpendio chariorem auro nobiliſſimæ Prouinciæ beneuolentiam ſibi faciebat honeſto fœnore vectigalem; cum diutius fortaſſe, quàm Vrſina benignitas vellet, retardatos quà reorum in carcere, quà ruſticanorum hominum in aula faciles ad ſe aditus; ne quid vtriq. vel impendij diuturnitate, vel quæſtus iactura detrimenti paterentur; erogata de ſuo pecunia compenſabat. Adeo in ipſa ſuſpicione cunctationis humaniſſimi Principis beneficia properabant. Iam verò quis excelſam in Deum pietatem humili oratione conſequatur? Quotidie cælum piè inuadens, Numen diuinum ad aras in Amoris ſacrificium deuocabat, ac purè operatus Cælitum menſis accumbebat in terris. Si quando autem in idem cæli ſalutare ferculum incideret, vel vſque ad viliſſima tuguria comitabatur: &, quamuis ardente die, aperto capite venerabundus candidum Solem ſuum proſequebatur. Vt videri tum poſſet mutata eſſe, quam laudamus, in Heliotropium Roſa. Neque verò vnum Solis ſui candorem, ſed ruborem quo-

quoque adamauit. Quare, ne qua praeteriret hora, quin ſalubriter ſanguinolentum ipſius occaſum grata recordatione recoleret, pro mortalium vita mortuo Deo preces horarias eo, quo conſcripſerat, eximio pietatis ſenſu quotidie repetebat. Earum verò precum pondus ac vim tanti fecit Roberti Cardinalis Bellarmini ingenua eruditio; vt ſuis, quas eadem ſuper re compoſuerat, reſciſſis Vrſinas prætulerit, ac poſteritatis religioni vſurpandas commendarit. Eò præterea pietatis proceſſit Alexander, vt cruenta eiuſdem Solis occidentis veſtigia, quibus corpore ſæpe, animo ſemper inſiſteret; vt ſuis quæq. locis Hieroſolymæ impreſſa ſunt; in Brachianenſi receſſu ſacris ædiculis exprimere cogitaret. Sed piè cogitata ſtrenuè perficere non potuit: quia præcipiti occaſu ad immortalitatis orientem *properauit*. Vt igitur properantem fugax perſequatur oratio; mitto commemorare Alexandri erga Virginem maximam conſtantiſſimum amorem, quem vel ſupremo *ſpiritu* fugiente poſt eandem Virginem abeuntem in cælum teſtatus eſt: formoſior enim Roſa eſt adiuncta *Lilio*. Non dico, à flagitio ſanctiſſimam, luctuq. quàm riſu feliciorem

Mag-

Magdalenam tam religioſè fuiſſe ab ipſo cultam; vt eiuſdem luſtrales lacrymas, vel inquinatiſſimum animum abluentes, verbis ab ingenioſo cultu conceptis, atque per ſtatas dierum ſingulorum horas recitatis celebrauerit: nullo enim rore Roſa ſplendidiùs gemmare potuit, quàm puris fœminæ lacrymis impuriſſima gaudia dolentis. Sileo incontaminati animi longiſſimè abhorrentem à mortiferi criminis macula nitorem: nam quid Roſæ cum fœditate conueniat? Prætereo alienæ ſtudium ſalutis efficaciſſimum: id enim abundè teſtatur Alexandri conſilio perquàm commodo inſtitutum Brachiani ſodalitium; vt ipſe ſingulis ſemel hebdomadis conuocatis oppidanis & ſacræ concionis eloquentia, & piæ verberationis exemplo contra ſcelerum venena mederetur. Et quiſquam dubitet, quin inter flores Roſa medicatiſſima ſit? Relinquo denique in olidis Noſocomijs inuiſendis iuuandiſq. benignitatem æquè halantem, atque iuxta graueolentes plantas roſa vernat odoratior: manſuetudinem atrociſſimas inter iniurias æquè præſtantem, atque innocens roſa noxias eminet inter ſpinas. Reſiſte hìc admiratione defixa, reſiſte præceps in exi-

tum

tum oratio: & (quoad per magnitudinem rei licebit) expone facinus manſuetudinis inauditæ, atque de vno credibilis Alexandro. Fuit, qui tametſi nulla læſus erat iniuria (quem enim Roſa læderet?) tamen; vt non rarò hallucinamur, qui ream criminis facimus innocentiam; innocentiſſimo Principi infenſus, paratis inſidijs moliretur necem: cumq. diuinitus eluſum non ſucceſſiſſet incæptum, ac ſuum ipſa facinus mors perhorreſcere videretur; morte audacior, miſſa contumelioſa epiſtola, quòd Alexandrum non poſſet, ipſius certè gloriam multiplici conuitio lacerauit. Animaduerto, *vos ipſos*, audita ſolùm tanti ſceleris atrocitate, in authorem vehementer excanduiſſe, Auditores. Quid eum feciſſe putatis, qui tam turpiter, tam immeritò laceſſebatur? An iuſtiſſimo repentè furore inflammatum vultu minaciter fulguraſſe, ore tonuiſſe, quà ſuis, quà fraternis viribus armiſq. fulminaſſe? At eminebat extra vltrices perturbationum procellas magnanimi pectoris placida ſerenitas. Quid ergo? par ingenti periculo dedecus purpuratus Princeps, ampliſſimus Legatus inultus tulit? Imò verò præclarè vltus eſt. Audite implacabiles animi, at-

que condiſcite nouum vltionis genus, quod humanitas excogitauit. Plenas probrorum litteras ijs oculis legit, quibus leguntur officioſæ: tum cælum ſuſpiciens, Tandem aliquando oblata eſt, inquit, optatiſſima occaſio iniuriæ condonatæ pacifica hoſtia tibi litandi, Deus pacis, qui toto ſanguine vitaq. chariorem tanti feciſti amicitiam; vt cum inimicis tuis non alia eam ſanxeris victima, niſi te. Sic elocutus furioſam epiſtolam, inimicitiæ chirographum, reſcindit; atque ita iniuriam ipſam reſciſſam, humaniſſimaq. vltione mactatam ſacrificat charitati. O ſciſſuram ingenioſam, quæ violatæ vulnera humanitatis aptiſſimè conglutinauit! O chirographum quàm infeliciter minacibus inſcriptum notis, tàm feliciter mitibus, planeq. roſeis manibus cum veteri, quod aduersùs nos erat, chirographo affixum Cruci; vt inter confixi Amoris clauos & ſpinas innocenter laceraretur! O ſanè Magno maiorem Alexandrum! is enim, cum ſeſe vnum, exiguum ſcilicet mundum, impotens iræ vincere neſciret, hanc tibi gloriam reliquit, vt victoria tui fortior de Magno, innumerabiles vincendos mundos ſomniantes; & vix Aſiæ vnius expugnatore, trium-

Ad Coloſſ. 2.

triumphaueris. At tu lamentare iam, præreptis delicijs tuis, lamentare inuſitatam orbitatem Romæ: quando non tam vnum hominem, quàm omnes ſepelit gentilitij ſoli rapax vrna virtutes. Quanquam illud habes non leue in ſumma calamitate ſolatium, vt chariſſimi Principis optima pars, cor videlicet, in Romani ſepulcri ſinu foueatur. Illo aucta corde, omnium domicilio virtutum, maximè cordata es ad ſanctitatem. Ex illo corde, quamuis extincto, ſpiritus vitales ducis ad gloriæ immortalitatem. O nos præſertim, Sodales, in funebri luctu beatos, quos tranſmiſſi cordis amabilis hæreditas locupletauit! O verè noſtrum Alexandrum, quem vel mors ipſa nobis cordis munere arctiſſimè coniunxit! O cor eodem, quo Robertus Cardinalis Bellarminus, & ſapientia & probitate illuſtriſſimus, clauditur, ſepulcro appoſitè concluſum! cum ritè tumulo conſocientur in terris, qui ſimul, vt ſpes eſt, in cælo viuunt. Ad hunc tumulum cupidè accede hoſpes Vrbis, Orbis terrarum, vt laudum omnium odore ſuauiſſimo recreeris. Suauitas enim afflatur è ſepulcro, in quo Roſa tumulatur.

LAVREA CVPRESSINA

Siue

In funere Bernardini Stephonij.

ORATIO XXXVI.

ERGO coronarium Stephonij nomen eruditiſſimo capiti, pro laurea, funeſtæ cupreſſus omen fuit? Ergo Romanum, ſingulari par eloquentiæ, theatrum, externum ſepulcrum eſt? Debiti ergo canoræ gloriæ plauſus parentales lacrymæ ſunt? Agite lacrymæ tantiſper in voces abite, dum vitæ fabulam ſuæ non eleganter minùs claudenti, quàm tragicos Regum exitus canenti, elegantiſſimo Poëtæ ſuprema gratulatione plaudatis. Age lacrymis eloquentior, quàm vocibus, dolor, quamuis inconditus, vocalis tamen erumpe; extincta enim eloquentia, in-

Inconditam decet loquentiam vlulare. Abijſti ex hac mortalitatis palæſtra ſine laurea canore victor: ſed ipſa tibi cupreſſus in lauream abijt, hoc eſt, digniſſimam corona vitam mors honeſtiſſima coronauit. Ante immortalem laudabiliter obitæ mortis coronam diu decumbens affixusq. lectulo cum grauiſſimo acutiſſimoq. morbo generosè colluctatus es. Iacentibus enim proſtratisq. corporis viribus, animi vis ac virtus, ab ipſa conſtantior erectiorq ruina, mole ſua ſic ſtabat; vt in lectulo illo, tanquam in ſcena virtutis, videreris Antæi fabulam ſeriò dare Stephoni, qui cum grauiſſimè decumberes, tum fortiſſimè aſſurgeres. Mirari iam deſino, quòd tragica funera ſplendidè ſcripſeris, qui mala ſuprema intrepidè toleraris: iſtam enim in morbo robuſtam, *viuacem in morte* virtutem, non adumbrarent alij, quàm Reges Heroésq. morituri. Heroicam hãc laudum coronidem tuarum *præ*diuinauit diuina poëſis tua, quando erudito primùm partu theatralem in lucem edidit, fertilem cæli terrarumq theatro, heroum parentem, Tiburtem heroinam, Sympheruſam: vt, quoniam vnum coronæ ſidus impar videbatur, numeroſa, fratres cum

matre, ſidera Poëtam ſuum, illuſtri occaſu præuia, coronarent. Cum corona triumphum mors fortiſſima merebatur. Hinc tuus ille Criſpus, tuo non minùs carmine, quàm ſuo robore, triumphalis: æquè pro pudicitia in pace bellicoſus, ac pro patria in bello pacis aſſertor, dum purpuratus candidæ virtutis miles, dato fortiter ſanguine, inter theatri lacrymas triumphat, pulchrè ſuo proludit Poëtæ; cuius in vltimo vitæ actu vultus, veteranæ virtutis colore ſuffuſus, non morientis, ſed triumphantis fuit: mors enim honeſta immortalitatis triumphus eſt. Quid à triumpho ſuperſit, præter imperium? Et hoc tibi animosè morituro tua Flauia Melpomene pridem immortale præcinuit: cum Cæſareos hæredes, terrarum imperio maiores, hoc eſt, magnæ indolis tuæ imagines, tanquam cæli Cæſares, generoſo exitu præmiſit in cælum. Sequutus es regios præcurſores (vt ſpes eſt) cæli regno digniſſimus, quòd ipſe tui Rex animi diuinè regnaueris in terris. Potentem te Regem vna inſtar omnium teſtatur illa tuarum Regina laudum, humanæ gratiæ gloriæq. deſpicientia. Nam quì fieri poterat; quando, quod vulgo fertur, non capit regnum duos; vt

vt ſapientiſſimi Regia pectoris,quam totam imperatrix virtus occuparet, ſeruilis ingenij collegam admitteret ambitionem? Teſtor extremas morientis preces,quibus impensè flagitabas, vt nati ad immortalitatem partus ingenij tui, parentalibus extincti flammis, tecùm funerarentur. O vocem ad vltimum vſque ſpiritum ſibi imperantis animi planè imperatoriam! O votum iure Maroniano ſimillimum! vt,qui magno geminus Maroni, dum caneret, ſplendore carminis præfulſerat; par eidem, dum caderet,illuſtri flammarum voto, ſuo carmini non minus lucis afflaret. Pepercere tamen diuinis vtriuſque monumentis inuocata incendia: ne cum Virgiliana Æneide Troiana iterum potentia, cum Stephoniana verò eloquẽtia Romana primùm gloria conflagraret. Quanquam non erat, cur tuæ flammas eloquentiæ, Stephoni, precareris,quæ ſatis arderet:quomodo enim tonaret,quomodo fulminaret ſine ingenioſo ardore? O tonantis,ò fulminantis olim Stephonij lætum prodigium! Tunc enimuero

Intonuit læuum bene tempeſtate ſerena. Ennius.

Etenim quid è Stephonij ſuperſtitis facundia, niſi ſerenitas, naſceretur? Quid illum conſequatur extinctum,

niſi turbulenta tempeſtas lacryma-
rum? Noſtras lacrymas, & ſua gau-
dia, ſiue obitus diem ſui multo ante
idem præſagiſſe ac prædixiſſe dicitur
Stephonius: cur enim diuinus Ro-
manæ ſuauitatis cycnus ſine diuina-
tione mortis canorum ſpiritum ex-
piraret? At quàm felix tua mors, eo-
dem qui die naſceris, atque occidis,
quo diuina Vitæ Mater concepta eſt!
Vt non tam natus ad mortem, quàm
mortuus ad vitam, eſſe videaris. Vir-
go igitur, quæ Deum terris, te cælo
peperit: vt quantus mortalitati mo-
riaris, quantus renaſcaris immorta-
litati, è magnæ Parentis nobilitate
interpretemur. Per lacteam verò Vir-
ginis viam quò abires aliò, quàm ad
Superos? Quis diuino Poëtæ Parnaſ-
ſus aptior, quàm cælum? Quæ tibi
Muſæ vocaliores, quàm canori Cæli-
tes? Quis Apollo præſentior, quàm
Deus? In iſto iam felicitatis theatro
nihil tragicum ſonas ac lugubre: ſed
inter cæleſtium concentus ac plauſus
Amorum, Deo, quo plenus es, fe-
ſtiuum canis Dithyrambum ad cle-
pſydram æternitatis. In iſtis victor
Olympijs (quando mortalis laurea
tuis minor meritis erat) immortalem
lucis coronam refers: imò verò tute
tibi es corona, quia Stephonius es.
No-

Nobis autem quid ſupereſt, niſi orbitas luctuoſa ſine te? Agite igitur redite voces in lacrymas, redite. Tanti enim viri iacturam & deſiderium nulla poteſt eloquentior, quàm lacrymarum affluentia perorare.

ET SIBI ET ALIIS ÆSCVLAPIVS

Siue

In funere Marſilij Cagnati.

ORATIO XXXVII.

HACTENVS (Doctiſſimi atque excellentiſſimi viri) Marſilio Cagnato; à quo tam ſæpe Roma, Vrbium Regina, vitam accepit, in ipſa ætatis maturitate immatura morte votis omnium & publicæ opportunitati prærepto, acerbiſſimus Romæ dolor; dum, vocis aditu intercluſo, lamentari nequit; tacito lacrymarum honore parentauit.

Nunc tandem aliquando ſeipſo maior ac violentior ex ore noſtro, ex his ipſis atratis parietibus, funebri carmine flebiliter canoris in eius lugubrem laudationem erumpit, cuius nuper ad funus manauit in lacrymas. Laudare enim vberiùs, quàm lugere decet extincti memoriam, cuius, dum viueret, laudes nunquam intermorituras augurabamur. Illud verò, quod in omnium memoria sæculorum viuat, digniſſimum *præclarè*, dum vixit, *præſtitit* Marſilius; vt non ſingularem modò ſcientiam ad aliorum corporum ſanitatem incolumitatemque, verùm etiam incredibilem quandam virtutem ad animi ſui *temperationem æquabilitatemq.* oſtenderit. Vt ſibine, an alijs præclariùs medicinam fecerit, iure dubitetur. Vtranque igitur laudem breuiter ego adumbrabo dicendo, quam ille agendo expreſſit illuſtriùs. Atque vt inde mihi naſcatur oratio, vnde prima illi decora extiterunt: peruidit vel ad primam ineuntis ætatis lucem prouidæ indolis Marſilius, hanc viam ad immortalitatem proximam & quaſi compendiariam eſſe, ſi Medicinæ nomen daret; cuius vtilitatem nobilitatemq. diuinæ inuentioni cõſecrauit antiquitas. Quid

enim

enim vel ad communem ciuitatis ſalutem vtilius, quàm reduces vitas efficaci poculo depoſitis corporibus, ac propè iam extinctis infundere? vel ad publicam nominis commendationem nobilius, quàm iactantem ſeſe ſua mortalitatis in aula cum infinito morborum ſatellitio mortem profligare? Quod victoriæ genus heroicis etiam temporibus adeo glorioſum erat, vt peritiſſimus medicinæ Hercules Heroum fortiſſimus haberetur. Præſentiſſima itaque huius artis vis & facultas ſplendido Euripidis mendacio locum fecit, Herculem cum ipſa morte luctatum Alceſtidem illi per vim eripuiſſe, quæ pro chariſſimo viro Admeto vicarium funus occupaſſet. Heroica ergo dignam indole ſcientiam aggreſſurus Marſilius, alacritate, quàm ætate, firmior Patauinas Athenas, ad omnium ſcientiarum emporium, proficiſcitur. Anguſta nimirum erat creſcentis adhuc virtutis magnitudini Veronæ, parentis atque altricis nobiliſſimæ, amplitudo. Neque potuit adulta illa in teneris annis virilis indoles ingenij diutius in materno patriæ ampliſſimæ ſinu complexuq. delicatè otioſeq. deliteſcere. Debuit è domeſticis blandimentis ac delicijs ad vocan-

rem in ſua Lycea Sapientiam prouolare. Doctorem hìc habuit, ne quid optimæ deeſſet feliciſſimi culturæ ingenij, Iacobum Zabarellam. Nihil enim ad ſapientiam properanti accidere felicius poteſt, quàm, quæ facem præferat ad cognitionem, Doctoris inſtitutio ſapientiſſimi. Vt magno parem Alexandro magiſtrum Ariſtotelem contigiſſe ſumma fuerit, ipſo iudice Philippo, etiam inter ſceptra felicitas. Iam verò quis referat conſtanter ſuſceptos pro ſapientia labores, perueſtigatam ſagaciter pro ingenij laude veritatem? Quoties, Cagnate, in latentium commentatione cauſarum defixus ſolidas diebus noctes continuabas? ſi tamen nox oboriri vlla tibi vnquam potuit, ad clariſſimam ſapientiæ lucem ſemper excubanti. Quoties in illis immortalium excubijs litterarum non amabiliſſimam ſolùm præſentis veritatis contemplabare ſpeciem; verùm etiam futuram apud omnes poſteros gloriam proſpiciebas tuam? quæ illa te primùm die incredibili plauſu, ac perhonorifica acclamatione excepiſſe fertur; cum philoſophicus labor è nocturnis vigilijs ac tenebris in publicæ diſputationis puluerem Solemq. proceſſit. Verùm non po-

potuit vnius eruditione vrbis immẽſa diſcendi cupiditas expleri. Itaq. veterum more ſapientium peregrinata, in hanc omnium terrarum arcem, virtutis & gloriæ domicilium, Romam venit: quam nactus vnam Marſilius indolis ſuæ magnitudini parem, dignum quoque ſuo ingenio, dignum Romano theatro Magiſtrum, Alexandrum Petronium, Medicum eius ætatis in primis nobilem nanciſcitur. Cuius erudittiſſima domo poſt quinquennale tirocinium adeo in curandis morbis exercitatus verſatusq. ad ſalutem prodijt ciuitatis; vt Hippocrates aliquis è templo Æſculapij cum exſcriptis morborum tabellis iterum extitiſſe, vel cum priſcis illis Aſclepiadis in horto Sanitatis educatus eſſe videretur. Quæ poſſit hoc loco tuis, Cagnate, laudibus par oratio inueniri? Ita enim obſeruatis notatisq. corporum ſignis futura morbi pericula præſentiebas; vt imminentem ex inſidijs mortem præſenti remedio anteuerteres. Ita ſalutarem ægrotis ac propè deſperatis hominibus medicinam adhibebas; vt illa, tanquam Helenæ poculo, ſalutem ac vitam propinares. Et miramur, ſi te in morbos ac mortem ipſam, quantum homini fas eſt, domi-

nan-

nantem Regina terrarum Roma grauiſſimis ac peſtilentiſſimis annis laborans adeo coluerit; vt opem ſæpe tuam ac præſidium implorarit? adeo te authoritate maximum, honorem etiam auxerit; vt medicorum principem ac ſigniferum non ſemel renuntiarit? adeo te rerum cognitione occultarum admirabilem ſuſpexerit; vt in ampliſſima omnium diſciplinarum Academia publicum tibi docendi munus ac decus detulerit? In qua ſiue Philoſophiæ decreta explicares, ſiue medicinæ præcepta traderes; *illa ipſa Roma, quæ Ciceronis* olim ex eloquentia, tuo nuper ex ore pendebat. Ita enim præter eam, *quam profitebatur, ſapientiam, quà* Latinè, quà Græcè nouerat: ita cum *Aſtrologia callebat Hiſtoriam*; quæ poſtrema duo præſertim requirit in *abſoluto* ac *perfecto* medico Galenus; vt ingenitam illam medicinæ auſteritatem *multiplicis* eruditionis condimento auditoribus ſuis ſuauiſ-

Aen. Silu. Europæ cap. 52. ſimè temperaret. Legi aliquando, Hugonem Senenſem, inter ætatis ſuæ medicos facilè principem, in eo Concilio generali, quod ſummus Pontifex Eugenius, hoc nomine Quartus, Ferrariæ coëgit, ad inſtructam lautè opipareq. cœnam Latinorum Græcorumq.

rumq. ſapientiſſimos, qui tum Ferrariam conuenerant, vocaſſe: atque inter cœnandum (quod etiam de Gorgia Leontino legimus) profeſſum eſſe, de omni re, quæcunque in diſceptationem quæſtionemq. vocaretur, ſe copioſiſſimè eſſe dicturum. Idem hoc poteras tu quoque, Cagnate, profiteri. Vnum illud opus tibi non erat, vt epulas dicturus apparares: ſuauiſſima enim oratio tua omni eruditione condita epulum erat lautiſſimum. Mirentur hanc alij, dum publicè doceres, in dicendo ſapientiam, Admiror ego peræq. in familiari conuictu ſapientiſſimam taciturnitatem. Neque verò inter populares vulgi ſermones poteras non tacere, qui rebus humanis prior & ſublimior, atque ex altiſſima mentis arce, quod infra obſtreperet, non exaudiens, arcano Sapientiæ colloquio fruebare. Vt enim, quæ ſine vndarum ſtrepitu bellè ac tranquillè labuntur flumina, magnam aquarum molem inuehere ſolent: ita hominis animus taciturni multa ſolet abundare ſapientia. Par erat nimirum, aureas illas voces non in vulgus effundi ad breuem admirationem: ſed librorum monumentis ad ſempiternam commẽdationem conſigna-

ſignari. Quantum enim, quæſo vir ſapientiſſime, doctiſsimorum hominum plauſum excitarunt tui de re medica libri complures, quà eruditionis, quà orationis lepore omni ac venuſtate florentes? qui non typographi magis opera, quàm gloriæ acclamatione peruulgati, quod tu in illo docto ſilentio meditabaris, honorificè prædicabunt apud omnes annos conſequentes. Neque tamen cultiſsimi fœtus ingenij è conclaui domeſtico adhuc omnes in lucem extitere. Latent recentes ſenectutis extremæ partus, iam lucis appetentes publicæ: qui poſthumam parenti ſuo gloriam, ſummam poſteritati vtilitatem pollicentur. Vt, qui multos medendo morti eripuit viuus, ſcribendo plures ad vitam reuocaſſe dicatur extinctus. Extinxit hunc ſanè vis mortis maturior: at extinguere totum non potuit. Tua eſt vita illa, Cagnate, quam tuis è libris hauſtam tota poſteritas viuet. Quantulam tui partem inimica mors abſtulit, quæ te in omnium ætatibus ſæculorum victurum reliquit? Habetis, Auditores, quam adinuenit alijs incredibili ſapientia Marſilius, medicinam. Veniam nunc ad eam, quam ſua ipſe ſibi virtute comparauit. Sci-

tum

tùm illud eſt, hominis animum turbidis concitatisq. motibus, ſuis veluti morbis, miſerè opportunum eſſe; quibus eo grauiùs tentatur, quo minùs ijdem timentur: eo difficiliùs liberatur, quo tenaciùs adhæreſcunt. Quare ſi (quod veriſſimè Hippocrates) ille in primis periculoſus eſt morbus, quo laborantis vultus ſui fiat diſſimillimus; quàm graues ac tabificas eſſe mentis ægritudines neceſſe eſt, quas non animi ſolùm, ſed oris etiam impotens diſtortio ac deformitas conſequatur? Enimuero deſipere ſe in ſumma ſapientia exiſtimaſſet Marſilius: ſi in aliena ſalute procuranda diligentiſſimus, conniuere voluiſſet in ſua. Illud itaq. moderationis ac temperantiæ virili remedio aſſecutus eſt; vt neque tabeſceret moleſtijs, neque frangeretur timore, nec ſitienter quid appetens arderet deſiderio, nec alacritate futili geſtiens deliqueſceret. Quid illæ in multiplici negotio temporum ex conſtituto repetitæ vices? Quid ille frontis nunquam leuiter remiſſæ tenor æquabilis? Quid illa d. cori ſermonis, nihil molle ſonans, librata grauitas? an nõ ſuſpiciendam omnibus animi temperatiſſimi ſanitatem prædicabant? Hæc ego tacita meliùs admiratione, quàm

breui

breui oratione, percurri à me poſſe cenſeo. Vnum illud è multis præſtantiſſimũ facinus præterire tacitus non poſſum, quod nemini veſtrum ignotum eſt, Auditores: quod nemo etiam veſtrum poterit admirari ſatis. Vnicus erat Marſilio filius, Laurentius, ex lectiſſima coniuge, Epiſcopi Signini nepte, ſuſceptus. Hic patriæ priùs virtutis, quàm fortunarum, hæres & numeri damnum indolis felicitate rependebat vnus, & vnicè, vt par erat, diligebatur à patre. Meminere veſtrum plerique ingenij ſuauitatem, eloquentiæ ac doctrinæ acceſſione cumulatam: meminiſtis etiam Romæ in illum ſtudia & voluntatem. Verùm (quæ rerum eſt humanarum miſera conditio, vt nihil in ijs ſummum diuturnum ſit) vnicum illud ſenectutis ſolatium, ſpes vna generis illa, illa paternæ mentis viua effigies, iuuenis integerrimus in ipſo ætatis flore, in illa virtutis præcoci maturitate immaturo interitu extinguitur. Lugebant illum omnes extinctum, quicunque incolumem ſuſpexere. Roma ipſa diu incerta, vtrum obitus filij, an orbitas patris miſerabilior eſſet, publico mœrore lugubre funus proſecuta eſt. Quid in aliorum luctu, in ſua calamitate patrem feciſſe exiſtima-

ma-

matis? Quod alij nimirum in alieno vulnere non potuerunt, hoc ipſe fecit in ſuo: fortiſſimis oculis filij mortem ac funus inſpectauit, quod ſine lacrymis Roma nō potuit intueri. Cumq́. hoc ipſo in loco funebri laudatione recentis obitus vulnus refricaretur: è Marſilij perneceſſarijs aliquis, non inuicti animi nutu, ſed inſoliti doloris æſtu luctum abſorberi omnem ſuſpicatus, vt dolorem lugendo molliret, amicè illum hortari: quandam eſſe lugere voluptatem: neque lacrymam parcè atque in tempore profuſam virum dedecere ſapientem. Tum placidè, vt ſolebat, ac ſedatè Marſilius, Equidem non ſic doleo, inquit, vt ad leuamentum doloris mihi lacryma opus ſit. O vocis conſtantiam, oculorum fortitudini parem! O ſummas etiam inter calamitates & funera incorruptam, atque oris tranquillitate expreſſam, temperati animi ſanitatem! Fuit ſanè aliquid, & magnum fuit; vt grauiſſimus dicendi author concinnè tibi cecinit; in patris orbitate lacrymaſſe Romam: at parentem in filij obitu à lacrymis temperaſſe quantum id tandem erit? Sed quid ego hæc intempeſtiuè? Cur in mediocrē laudem præpoſtera & præceps properauit admiratio? Erraui. Bernardinus Stephonius.

Au-

Auditores. Non hæc in animo erat mirari, quæ parua ſunt in Marſilio, & communia cum alijs: maxima in cæteris, & iure miranda. Quid? eſt ne aliquid vltrà, quò progredi eximia parentis virtus queat? erit. Pro eiulatu ac gemitu graue plenumq. carmen ad filium fundet extinctum. Hem, hoc illud eſt altricem ingenij, vitæ moderatricem, ſtudiorum magiſtram, officij cuſtodem habuiſſe ſapientiam. Adeo, grauiſſimo accepto vulnere, ſui erat compos ac valens; vt ſuos etiam inter luctus numeroſè luderet eruditus dolor. Et ſanè decuit hic te luſus, ſapientiſſime pater: quandoquidem vnicus perire tibi filius potuit, hæres deeſſe non potuit: meliorem enim nominis hæredem tui, immortalem tibi Gloriam adoptaſti. Et iure quidem optimo: extincti enim hæreditas filij redire debuit ad patrem. Demirarer hìc ego pluribus in aliena morte tui robur animi ac præſentiam: niſi tuo in obitu admirabili hæc moritura laudatio properaret ad finem. Iacebat Marſilius ex graui diuturnoq. morbo, quem ſenectus ipſa, morbus alter, augebat: annum enim agebat ille nonum à ſexageſimo. Ergo cum morbi vis grauiùs inualeſcens nulla medicorum ope ſiſti poſſet: qua ſem-

per

per fuit mira animi præſenſione, imminere iam ſibi mortem animaduertit. mortem autem? Tibi enimuero, vir integerrime, nulla vnquam immortalis beatæq. vitæ ſpes certior affulſit. Itaq ante exitum illum optatiſſimum ſibi, luctuoſum ſuis, nihil habuit antiquius, quàm vt Chriſtianæ myſteria religionis sāctiſſimè obiret moribundus: quæ frequentiſſimè, dum viueret, obijſſet. Mittit ad hæc, qui à ſummo Pontifice ſibi decedenti ſalutarem expiationem & indulgentiam ritu catholico precetur: quam cum libente Pontifice impetraſſet, adeſſe demum domeſticos iubet: vnam illis virtutem, quam viuus in amore ac delicijs habuit, breui moriturus, quaſi teſtamento, commendat: ad extremum ſupremam ſalutem impertit omnibus, migraturus in cælum. Hìc flere omnes. Vnus ille, in extremo vitæ naufragio, tranquilliſſimo animo ac vultu feliciſſimæ æternitatis portum præcipere: donec leuiſſima intermortuæ vocis, Ieſum appellantis, aura proſperè prouectus animus ex hac mortalitate enauigauit. Enauigaſti tu quidem, Cagnate, feliciter è noſtræ ſyrtibus mortalitatis ad vitam: at nobis miſeræ nimis ſuperſunt tuæ felicitatis reliquiæ, triſte nimiū tui deſide-

ſiderium. Vtinam vita illa, quam Romæ toties ſalutaribus tradidiſti remedijs, tibi potuiſſet rependi. Non te profectò nunc lugeremus extinctum, at victurum diu coleremus. Magnum tamen eſt miſerandæ orbitatis ſolatiũ, quòd tuæ tibi medicinæ remedio immortalem (vt ſpes eſt) inter Cælites vitam conſecutus, ſuperſtitem etiam in totius te poſteritatis ore ac memoria, ex illuſtri ac pleno ſtellarum loco, quem tu nouum medicinæ ſidus illuſtriorem feciſti, intueberis. Illud certè (quod noſtra facultas patitur, & ratio poſtulat) habemus ad extremum hoc loco repromittere, nullam ſapientiæ virtutisq́. tuæ memoriam adeo viuam in animis hominum ex iſto Beatorum concilio te ſpectaturum eſſe, quàm quæ in noſtræ beneuolentia Societatis, diuturno annorum ferme quadraginta nutrita beneficio, grata laudum commemoratione tuarum ſæpe renouanda, nunquam conſeneſcet. Huius in te ſtudij ac voluntatis infans hæc quidem, at ingenua oratio, nullo cultu ornatuq. mœſtiſſima tuum properauit ad funus, debitum dictura teſtimonium: quandoquidem tuis par meritis præconium afferre non potuit.

LAVS DEO.

IN-

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM.

A

ÆOLVS *cum ventis.* 119.

Alexander Card. Vrſinus. 206.

Ingenio memoriaq; præſtans. 223.

Intaminata vita. 230.

Libellum de regno molitur. 222.

Pius erga Sacroſanctam Euchariſtiam. 228. *Maximā* VIRGINEM. 229. *Mariam Magdalenam.* 230.

Animorum incommodis occurrit. 230.

Quas pœnas ab inimico repetierit. 231.

Iconem crucis prominentibus clauis geſtat ad cor. 224.

Societatem IESV *ambit.* 227.

Sæuit in ſe flagellis. 224. *multinodâ zona.* 227.

Cæleſti viatico recreatur. 225.

Aloyſius Gonzaga ante luſtralibus aquis expiatus, quàm natus. 141.

Aquarum victor, & ignium. 145.

Florentiæ Virginitatem vouet. 144.

Addit lateri calcaria. 143.

Adeſt equeſtri ludo. 142.

Ne pedes quidem nudos aſpici patitur. 144.

Cur poſt aurum non abierit. 141.

Principatum fratri concedit. ibid.

Amor

Amor ingenio luculento. 54.
Sacrificans. 58.
Quam pluuiam pluat. 75. *tonans prænunciet.* 70.
Quas manus habeat. 103.
Anemone. vnde nomen ſortita. 211.
Cardinalis Cornelij. 212.
Vento gaudet. ibid.
Angeli cur pacem nato Deo prænuncient. 36
Animus amoris cælum. 58.
Apoſtoli ſtellæ. 80.
Aurum cur non videatur fallax. 141.

B

B*Acchanalia.* 142.
Bernardinus Stephonius. 193.
In morbo valentior. 235.
Mandat ſua ſcripta in flammas conijci. 237.
Die B. Virgini concepta ſacro moritur. 238.

C

C*Ælum nouum.* 81. *ridens.* 23.
Caluariæ mõs, melior Parnaſſus. 185.
Caryophillus 214
Catharina Senenſis ſpineam aureæ coronæ præfert. 104
Quales plagas retulerit. ibid.
Cenſus orbis ſub Auguſto bellè incidit in Chriſti Domini natalem diem 33.

Chri-

Chriſtus, vide IESVS.
Corona Regum cur aurea. 92.
Crocum. 215.
Crux 52.60.
Chriſti Superhumerale. 56.
Torcular voluptatis. 162.
Cyclaminus. 213.

D

DEus quos exercitus comparet. 129.
Diuina ſolertibus aperiuntur. 21.

E

EVchariſtia cur in candidum orbem formetur. 36.

F

FEdericus Cornelius Cardinalis. 212.
Flores hianti ore. 211.
In areolis labyrinthæis. 209.
In vrbes tranſlati ex agris. ibid.
Romæ plurimùm culti. 210.
Varij generis. 213.
Franciſca Romana cum Angelo comite. 108.112.
Filijs orbata. ibid.
Franciſcus Xauerius Ennio tricordi cordatior. 137.
Famæ par. 139.
Hercule Gallico eloquentior. 136.
Mundi ciuis cum Socrate. 137.
Salmoneus pius. 136.

Vnus ſibi par præco. 139.
Quam quietem caperet. 125.
Indum geſtat in ſomnis. ibid.
Recuſat viaticum. ibid.
Retardari non poteſt. 131.
Cruci affixi Dei icone priuatur. 128.
Eandem cancro gerulo recipit. ibid.
Goam appellit. 126.
Piſcariam luſtrat. 127.
Piraticum lembum conſcendit. 130.
Per ſpineta Iaponum decurrit. 131.
Sudore perfunditur. 127.
Ad Sinas adſpirat. 132.
Futura prænunciat. 129.
Concionatur. 135.
Pluribus vno reſponſo facit ſatis. 138.
Quos Iaponibus ſenſus ingenerauerit. 131.
De Tolenſibus pœnas exigit. 129.
Manum Romæ concedit. 133.

G

GAbriel iuuenili ſpecie. 15.
Salutat Virginem. 17.
Golſiminus. 214. *candicat.* 215.
Granadilla. ibid.

H

HErodes Aſcalonita Ædilis crudelitatis. 38.
In feram mitior, quam in filium. 43.
Grauiſsimè olet. ibid.

Ner-

Neruorum contractione laborat. ibid.
Ipſe ſe interficit. 44.
Herodes Antipas ſtultum putat Deum. 49.55.
Homines cur non perciperent Dei vocem. 69.
Horti Aldobrandini, 217. Burgheſij, Caſarini, Caëtani, Farneſij, Ludouiſij, Matthaij, Medicei, Peretti. 216. Dominici Fedini, Pompeij de Angelis, Pompeij Paſqualini. 217. Tranquilli Romauli. 214.
Hyacinthus. 211.213.

I

IESVS conceptus Nazarethi. 16.
Non excipitur diuerſorio. 33.
Naſcitur. 34.
Idq; pacatiſsimis rebus. 32.
Et inter gramina. 35.
Infans. 19.
Vagiens. 32.
Pannis inuolutus. 35.
Inter bruta animalia. ibid.
Sæpe in montes ſecedit. 65.
Byſsina tunica noſtræ mortalitatis inſignis. 54.
Sanguineo ſudore perfunditur. 47. 54. 59.61.
Oſculo proditur. 48.59.62.
Conſtringitur vinculis. 56.59.
Alapam à milite refert. 48.60.62.

Ab Herode ſtultus habetur. 49.55.
Nudatur. 49.62.
Vapulat ad columnam. 49.55.60.63.
Spinis coronatur. 50.57.60.63.
Arundineo ſceptro donatur. 60.
Labat ſub crucis pondere. 51.
Figitur cruci. 52.
Perforatus manus. 103. *Pedes. ibid.*
Vulneratus. 55.63.
Sanguinem fundit. 66.
Sitit. 63.
Felle potatur. 52.
Moritur. 46.59.
Lancea transfoditur. 103.
Quo ſepulcro tumulandus. 60.
A terris etiamnum haud abeſt. 67.
Ignatius Loyola claudicat. 114.
Claudus velox. 116.
Cleanthe felicior. 118.
A B.Virgine primò inuiſitur. 115.
Expedit ab humanis ſeſe. ibid.
Palæſtinam tenet. 116.
Cum pueris elementariјs operam Grammaticæ dat. 118.
Præficitur Societati IESV. 120.
Stellas habet ad ſepulcrum. 122.
Splendido triumpho decorus. 123.
Innocentes pueri. 38.
Pietatis & furoris victima. 40.
Floſculi. 44.
Stellulæ. ibid.
Eloquenies. 45.

Ali-

Aliqui diſſecti medij. 40.
Vagitu ſe produnt. 41.
Teathrum complent ſanguine. ibid.
Bellè aceruantur. 42.
Ioannes Baptiſta ab Archangelo Gabriele premiſſus. 87.
Cur è ſterili matre progenitus. 89.
Nondum natus à Domino inuiſitur. 88.
Exilit in vtero. ibid.
Paulo ante Dominum exoritur. 87.
Excipitur Magnæ Virginis vlnis. 89.
Vocem reſtituit Patri. 88.
Abdit ſe in ſiluas. 90.
Ioannes Berchmãnus integer à puero. 153.
Tempeſtatis veneficaq; victor. 154.
Angelus iure appellatus. 155.
Sabbatho oritur. 160.
Contactus omnes à puero vitat. 153.
Sabbatho Societatem Ieſu nanciſcitur. 160.
Aſpectu ad modeſtiam virtutemq; incitat. 157.
Sabbatho extremam ægritudinem concipit. 160.
Decumbit Exquilinæ Virginis die. 160.
Cæleſte viaticum humi depoſitus ſumit. 161.
Sacro oleo inungitur. ibid.
Biduo ante diem Aſſumptæ Virgini ſacrum obit. 164.
Cadauer non olet grauiter. ibid.

Felle caruit. ibid.
Qua ſpecie & conſtitutione membrorum. 165.
Iudas oſculo Deum prodit. 48.59.62.

L

LAcrymæ infantis Dei. 34.
Facilè in ſtellas mutantur. 83.
Funeribus aptiſsimæ. 164.
Plenæ voluptatum. 83.
Lauretana Domus Cœlum. 17.
Amore architecto exædificata. 23.
Par Deo ſedes. 24.
Iure celeberrima. 20.
Menſuram nominis implet. 27.
Miniſterio Cælitum tranſuehitur. 20.
E regione Italiæ Dalmatico monti inſidet. ibid.
Mari fruſtra exoptata. ibid.
Noctu aduehitur. 21.
Arborum obſequio illuſtrata. ibid.
In fratrum villam infertur. 22.
In via publica conſidet. ibid.
Prodigioſo lumine refulget. 23.
Laterum prodigio nobilis. ibid.
Fumoſi parietis candore notabilis. ibid.
Miros animi motus ciet. 27.
Amoris officinam in camino aperit. 25.
A Sole in Æquinoctijs quaſi ſalutatur. 24.
Deſcribitur. 23.
Lilium conuallium. 213.

Lir-

Linguæ igneæ Pentecoſtes die viſa . 68. 71.74.78.

Ægyptum, Græciamq; erudiunt. 72.

Quam facundiam ingerant. 168.

Quid Romæ promittant. 72.

M

MARIA *decora capite* ſicut Carmelus.2. *Comis* ſicut purpura Regis vincta canalibus. 3. *Oculis* ſicut piſcinæ in Heſebon.4. *Genis* ſicut flos mali punici.*ibid. Labijs ſicut* fauus diſtillans.6. ſicut vitta coccinea . 5. *Collo* ſicut monilia.6. *Vberibus* ſicut botri, & hinnuli. 7. *Ventre vt* aceruus tritici vallatus lilijs.*ibid. Greſſu* in calceamentis. 8.

Lilij ſimilis origine . 12. *Flore . ibid. Statura.* 13.

Collata cæteris mortalibus Lilium inter ſpinas. 11. *Prælatum Salomonis chlamydi lilijs contextæ.* 13.

Ver & autumnum refert. 18.

Legationem cæleſtem excipit. 17.

Eamq; ſilentio tegit. 87.

Abit in montana. 29.

Parit ſumma cum voluptate. 34.

Infantem Deum lactat. 19.36.

Maritima ad obſequium Xauerij inuitantur. 125.

Marſilius Cagnatus. 219.

Soli-

ſiderium. Vtinam vita illa, quam Romæ toties ſalutaribus tradidiſti remedijs, tibi potuiſſet rependi. Non te profectò nunc lugeremus extinctum, at victurum diu coleremus. Magnum tamen eſt miſerandæ orbitatis ſolatiū, quòd tuæ tibi medicinæ remedio immortalem (vt ſpes eſt) inter Cælites vitam conſecutus, ſuperſtitem etiam in totius te poſteritatis ore ac memoria, ex illuſtri ac pleno ſtellarum loco, quem tu nouum medicinæ ſidus illuſtriorem feciſti, intueberis. Illud certè (quod noſtra facultas patitur, & ratio poſtulat) habemus ad extremum hoc loco repromittere, nullam ſapientiæ virtutisq́. tuæ memoriam adeo viuam in animis hominum ex iſto Beatorum concilio te ſpectaturum eſſe, quàm quæ in noſtræ beneuolentia Societatis, diuturno annorum ferme quadraginta nutrita beneficio, grata laudum commemoratione tuarum ſæpe renouanda, nunquam conſeneſcet. Huius in te ſtudij ac voluntatis infans hæc quidem, at ingenua oratio, nullo cultu ornatuq́. mœſtiſſima tuum properauit ad funus, debitum dictura teſtimonium: quandoquidem tuis par meritis præconium afferre non potuit.

LAVS DEO.

IN-

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM.

A

ÆOLVS *cum ventis.* 119.
Alexander Card. Vrſinus. 206.
Ingenio memoriaq́ præſtans. 223.
Intaminata vita. 230.
Libellum de regno molitur. 222.
Pius erga SacroſanЀtam Euchariſtiam. 228. *Maximã VIRGINEM.* 229.
Mariam Magdalenam. 230.
Animorum incommodis occurrit. 230.
Quas pœnas ab inimico repetierit. 231.
Iconem crucis prominentibus clauis geſtat ad cor. 224.
Societatem IESV ambit. 227.
Sæuit in ſe flagellis. 224. *multinodâ zona.* 227.
Cæleſti viatico recreatur. 225.
Aloyſius Gonzaga ante luſtralibus aquis expiatus, quàm natus. 141.
Aquarum victor, & ignium. 145.
Florentiæ Virginitatem vouet. 144.
Addit lateri calcaria. 143.
Adeſt equeſtri ludo. 142.
Ne pedes quidem nudos aſpici patitur. 144.
Cur poſt aurum non abierit. 141.
Principatum fratri concedit. ibid.

Amor

Amor ingenio luculento. 54.
Sacrificans. 58.
Quam pluuiam pluat. 75. tonans prænunciet. 70.
Quas manus habeat. 103.
Anemone. vnde nomen ſortita. 211.
Cardinalis Cornelij. 212.
Vento gaudet. ibid.
Angeli cur pacem nato Deo prænuncient. 36
Animus amoris cælum. 58.
Apoſtoli ſtellæ. 80.
Aurum cur non videatur fallax. 141.

B

BAcchanalia. 142.
Bernardinus Stephonius. 193.
In morbo valentior. 235.
Mandat ſua ſcripta in flammas conijci. 237.
Die B. Virgini concepta ſacro moritur. 238.

C

CÆlum nouum. 81. ridens. 23.
Caluaria mōs, melior Parnaſſus. 185.
Caryophillus 2 4
Catharina Senenſis ſpineam aureæ coronæ præfert. 104
Quales plagas retulerit. ibid.
Cenſus orbis ſub Auguſto bellè incidit in Chriſti Domini natalem diem 33.

Chri-

Chriſtus, vide IESVS.
Corona Regum cur aurea. 92.
Crocum. 215.
Crux 52.60.
Chriſti Superhumerale. 56.
Torcular voluptatis. 162.
Cyclaminus. 213.

D

D*Eus quos exercitus comparet.* 129.
Diuina ſolertibus aperiuntur. 21.

E

E*Vchariſtia cur in candidum orbem formetur.* 36.

F

F*Edericus Cornelius Cardinalis.* 212.
Flores hianti ore. 211.
In areolis labyrinthæis. 209.
In vrbes translati ex agris. ibid.
Romæ plurimùm culti. 210.
Varij generis. 213.
Franciſca Romana cum Angelo comite. 108.112.
Filijs orbata. ibid.
Franciſcus Xauerius Ennio tricordi cordatior. 137.
Famæ par. 139.
Hercule Gallico eloquentior. 136.
Mundi ciuis cum Socrate. 137.
Salmoneus pius. 136.

Vnus ſibi par præco. 139.
Quam quietem caperet. 125.
Indum geſtat in ſomnis. ibid.
Recuſat viaticum. ibid.
Retardari non poteſt. 131.
Cruci affixi Dei icone priuatur. 128.
Eandem cancro gerulo recipit. ibid.
Goam appellit. 126.
Piſcariam luſtrat. 127.
Piraticum lembum conſcendit. 130.
Per ſpineta Iaponum decurrit. 131.
Sudore perfunditur. 127.
Ad Sinas adſpirat. 132.
Futura prænunciat. 129.
Concionatur. 135.
Pluribus vno reſponſo facit ſatis. 138.
Quos Iaponibus ſenſus ingenerauerit. 131.
De Tolenſibus pœnas exigit. 129.
Manum Romæ concedit. 133.

G

GAbriel iuuenili ſpecie. 15.
Salutat Virginem. 17.
Golſiminus. 214. *candicat.* 215.
Granadilla. ibid.

H

HErodes Aſcalonita Æditis crudelitatis. 38.
In feram mitior, quam in filium. 43.
Grauiſsimè olet. ibid.

Ner-

Neruorum contractione laborat. ibid.
Ipſe ſe interficit. 44.
Herodes Antipas ſtultum putat Deum. 49.55.
Homines cur non perciperent Dei vocem. 69.
Horti Aldobrandini, 217. *Burgheſij, Cæſarini, Caëtani. Farneſij, Ludouiſij, Matthæij, Medicei, Peretti.* 216. *Dominici Fedini, Pompeij de Angelis, Pompeij Paſqualini.* 217. *Tranquilli Romauli.* 214.
Hyacinthus. 211.213.

I

IESVS *conceptus Nazarethi.* 16.
Non excipitur diuerſorio. 33.
Naſcitur. 34.
Idq́; pacatiſsimis rebus. 32.
Et inter gramina. 35.
Infans. 19.
Vagiens. 32.
Pannis inuolutus. 35.
Inter bruta animalia. ibid.
Sæpe in montes ſecedit. 65.
Byſsina tunica noſtræ mortalitatis inſignis. 54.
Sanguineo ſudore perfunditur. 47. 54. 59.61.
Oſculo proditur. 48.59.62.
Conſtringitur vinculis. 56.59.
Alapam à milite refert. 48.60.62.

Ab Herode ſtultus habetur. 49.55.
Nudatur. 49.62.
Vapulat ad columnam. 49.55.60.63.
Spinis coronatur. 50.57.60.63.
Arundineo ſceptro donatur. 60.
Labat ſub crucis pondere. 51.
Figitur cruci. 52.
Perforatus manus. 103. *Pedes. ibid.*
Vulneratus. 55.63.
Sanguinem fundit. 66.
Sitit. 63.
Felle potatur. 52.
Moritur. 46.59.
Lancea transfoditur. 103.
Quo ſepulcro tumulandus. 60.
A terris etiamnum haud abeſt. 67.
Ignatius Loyola claudicat. 114.
Claudus velox. 116.
Cleanthe felicior. 118.
A B.Virgine primò inuiſitur. 115.
Expedit ab humanis ſeſe. ibid.
Palæſtinam tenet. 116.
Cum pueris elementarijs operam Grammaticæ dat. 118.
Præficitur Societati IESV. 120.
Stellas habet ad ſepulcrum. 122.
Splendido triumpho decorus. 123.
Innocentes pueri. 38.
Pietatis & furoris victima. 40.
Floſculi. 44.
Stellulæ. ibid.
Eloquenies. 45.

Ali-

Aliqui diſſecti medij. 40.
Vagitu ſe produnt. 41.
Teathrum complent ſanguine. ibid.
Bellè aceruantur. 42.
Ioannes Baptiſta ab Archangelo Gabriele promiſſus. 87.
Cur è ſterili matre progenitus. 89.
Nondum natus à Domino iuuiſitur. 88.
Exilit in vtero. ibid.
Paulo ante Dominum exoritur. 87.
Excipitur Magnæ Virginis vlnis. 89.
Vocem reſtituit Patri. 88.
Abdit ſe in ſiluas. 90.
Ioannes Berchmãnus integer à puero. 153.
Tempeſtatis veneficæq; victor. 154.
Angelus iure appellatus. 155.
Sabbatho oritur. 160.
Contactus omnes à puero vitat. 153.
Sabbatho Societatem Ieſu nanciſcitur. 160.
Aſpectu ad modeſtiam virtutemq; incitat. 157.
Sabbatho extremam ægritudinem concipit. 160.
Decumbit Exquilinæ Virginis die. 160.
Cæleſte viaticum humi depoſitus ſumit. 161.
Sacro oleo inungitur. ibid.
Biduo ante diem Aſſumptæ Virgini ſacrum obit. 164.
Cadauer non olet grauiter. ibid.

Felle caruit. ibid.
Qua ſpecie & conſtitutione membrorum. 165.
Iudas oſculo Deum prodit. 48.59.62.

L

Lacryma infantis Dei. 34.
Facilè in ſtellas mutantur. 83.
Funeribus apttiſsima. 164.
Plena voluptatum. 83.
Lauretana Domus Cœlum. 17.
Amore architecto exadificata. 23.
Par Deo ſedes. 24.
Iure celeberrima. 20.
Menſuram nominis implet. 27.
Miniſterio Cælitum tranſuehitur. 20.
E regione Italia Dalmatico monti inſidet. ibid.
Mari fruſtra exoptata. ibid.
Noctu aduehitur. 21.
Arborum obſequio illuſtrata. ibid.
In fratrum villam infertur. 22.
In via publica conſidet. ibid.
Prodigioſo lumine refulget. 23.
Laterum prodigio nobilis. ibid.
Fumoſi parietis candore notabilis. ibid.
Miros animi motus ciet. 27.
Amoris officinam in camino aperit. 25.
A Sole in Æquinoctijs quaſi ſalutatur. 24.
Deſcribitur. 23.
Lilium conuallium. 213.

Lin-

Linguæ igneæ Pentecoſtes die viſæ . 68. 71.74.78.
Ægyptum, Græciamq́; erudiunt. 72.
Quam fæcundiam ingerant. 168.
Quid Romæ promittant. 72.

M

M*ARIA decora capite* ſicut Carmelus.2. *Comis* ſicut purpura Regis vincta canalibus. 3. *Oculis* ſicut piſcinæ in Heſebon.4. *Genis* ſicut flos mali punici.*ibid.* *Labijs* *ſicut* fauus diſtillans.6. ſicut vitta coccinea . 5. *Collo* ſicut monilia.6. *Vberibus* ſicut botri, & hinnuli. 7. *Ventre vt* aceruus tritici vallatus lilijs.*ibid.* *Greſſu* in calceamentis. 8.
Lilij ſimilis origine . 12. *Flore* . *ibid.* *Statura.* 13.
Collata cæteris mortalibus Lilium inter ſpinas. 11. *Prælatum Salomonis chlamydi lilijs contextæ.* 13.
Ver & autumnum refert. 18.
Legationem cæleſtem excipit. 17.
Eamq́; ſilentio tegit. 87.
Abit in montana. 29.
Parit ſumma cum voluptate. 34.
Infantem Deum lactat. 19.36.
Maritima ad obſequium Xauerij inuitantur. 125.
Marſilius Cagnatus. 139.

Soli-

Solidas inter ſtudia noctes traducit. 242.

Varia eruditione praſtat. 244.

Taciturnitatem amat. 245.

Quem ſe in obitu filij geſſerit. 248.

Moritur. 251.

Militis ambitioſi præmium. 115.

Modeſtia ſalubriter aculeata. 14.

N

NArciſſus. 211. 213.

Natura ad Virginis obſequium inuitatur. 29.

Nazareth. 18.

Nubes quæ ſit natura. 65.

Aſcendenti Deo curulis. 67.

Prænuncia diuini Spiritus. ibid.

Quam in pluuiam eliquetur. 68.

P

PAupertas nobilis. 25.

Pĕtecoſtes illuſtris & ſerena dies. 79.

Sole non eget. ibid.

Vide Lingua, & Spiritus ſanctus.

Pietas quam eloquens. 111.

Pontifex Maximus cur inter funebria purpuratus. 58.

Pontifices Iudæorum cum facibus ad hortum Gethſemani. 48.

Pudor. 18.

Pulchritudo virginalis. 14.

Roma.

R

ROma. 72.76.81.167.215.
Roſa. 214. *Sepulcralis*. 220. *Sinenſis*. 217.

S

SAncti ſidera. 82.
Et ea maxima. 85.
Quibus ex aquis exorta. 83.
Eademq; beneficentiſsima. 86.
Et conferuntur cum ſtellati cæli luminibus. 84.
Sapientia quem diem faciat. 167.
Sidera, quæ diem faciunt. 80.
Societas IESV. 120.
Solis defectus moriente Deo. 66.
Somnus orbis oriente Deo. 36.
Spinæ nocentes. 13. *ſalutares*. 14.
SPIRITVS ſanctus ſomnum excitat. 70. 75.78.
Cur in ſpeciem ignis. 71.75.79. *ignearum linguarum*. 71.75.
Quod incendium excitet. 80.
Cur ſine nube pluuius in flammas. 79.
Vide lingua, & Pentecoſte.
Stanislaus Koſtka verus Olympionices. 146.
Fugat Dæmonem ſub imagine tetri canis. 147.
A Cælitibus Chriſti corpore reficitur. *ibid*.

Idq;

Idq́ quanto cum vſu. ibid.
A Puero IESV, & MARIA inuitatur. ibid.
Ab vtroque ad Societatem IESV inuitatur. 148.
Fraterno curru velocior. 146. 149.
Capreæ hinnuloq́ ceruorum conferendus. 149.
Perſectantis fratris impetum prodigioſè vitat. ibid.
Frigida ad temperandos ſacros amores eget. 150.
Quali morbo decumbat. 151.
Moritur. ibid.
Statuæ perquàm elegantes. 26.
Stephanus corona Dei. 91.
Aureæ virtutis Heros. 92.
Quaſi Cælitum aliquis videtur. ibid.
Videt apertum cælum. 93.
Saxis obruitur. ibid.
Fundit aureum ſermonem. 92. 94. Sanguinem. ibid.
Stylus breuis. 198.

T

TErra afflatibus cæleſtibus excolenda. 70.
Alterum cælum. 79.
Anguſta Cælitibus. 16.
Dabit aromata. 71.
Hortus cæleſtis Auſtri. 70.
Noua. 81.

Tho-

Thomas Aquinas verè Sol. 96.
Angelicam Salutationem deuorat. ibi.
Torre fœminam fugat. 98.
Eodem deſignat Crucem. ibid.
Sidera moriturum prænuntiant. 101.
Titulus crucis. 57.
Iudæis non placet. 58.
Cur Latinè Græcè, & Hebraicè. 57.
Cur ligneus. 58.
TRIAS auguſtiſsima. 117.
Qua arte videatur. ibid.

V

VEllus Gedeonis. 70.
Venti amouentur à Puero Deo. 34.
Ad obſequium Xauerij inuitãtur. 126.
Ver vnde inchoandum. 18.
Virtus nunquam inermis. 129.
Votum ad Spiritum ſanctum. 73. *Ad Sãctos, cœli ſidera.* 86.
Vulgus ad exemplum Regis cõponitur. 49.
Vrſina nobilitas peruetuſta. 221.
Heroum ferax. ibid.

FINIS.

Menda

Menda ſic emenda.

Pag.	*ver.*		
2	26	exeoxit	excoxit
31	5	fiiio	filio
47	8	ex lex	exlex
85	1	luciſugus	Iucifugus
92	29	obruebar	obtuebat
	30	mitandum	mirandum
149	5	inir	init
155	1	veneſica	venefica
	18	lucta	luctatio
	24	affetre	afferte

Leuiora Lector beneuole emendabis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMÆ,
Typis Petri Antonij Facciotti.
MDCXXXV.

Superiorum Permiſſu.